

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

AHMET ÜMİT'İN ROMANLARINDA SUÇ VE SUÇ PSİKOLOJİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Büşra KÖROĞLU

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Fikret USLUCAN

GİRESUN-2018

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

AHMET ÜMİT'İN ROMANLARINDA SUÇ VE SUÇ PSİKOLOJİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Büşra KÖROĞLU

TEZ DANIŞMANI

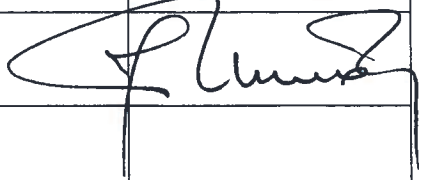
Dr. Öğr. Üyesi Fikret USLUCAN

GİRESUN-2018

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Büşra KÖROĞLU'NUN Ahmet Ümit'in Romanlarında Suç ve Suç Psikolojisi başlıklı tezini incelemiş olup aday 16.11.2018 tarihinde, saat 15:00da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı, Soyadı	İmzası
Üye(Başkan)	Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm TARAKÇI GÜL	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Seda ÖZBEK	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Fikret USLUCAN	
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../201..

Doç. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ahmet Ümit’in Romanlarında Suç ve Suç Psikolojisi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

16/11/2018

Büşra KÖROĞLU

ÖN SÖZ

Suç kavramı; insanlığın doğuşundan bu güne süregelen, hayatın değişmez bir gerçeği ve parçasıdır. Bu gerçeğin hayatımıza dâhil olması ve yaşamlarımızı etkilemesi, zamanla bu konu etrafında şekillenen edebi eserlerin yazılmasını da sağlamıştır.

Önceleri edebi bir tür olarak kabul edilmeyen polisiye roman, günümüzde en çok rağbet gören türlerden biridir. Bu roman türü; suç, suçlu ve polis (dedektif) etrafında şekillenir. Polisiye roman denildiğinde akla ilk gelen her ne kadar cinayet romanları olsa da, aslında bu romanlar daha geniş kapsamlıdır. İşlenen her türlü suç, polisiye romanın konusuna dâhil olabilir.

Çalışmamızda, tüm romanlarda öncelikle yasalarca suç kabul edilen davranışları inceledik. Bu noktada çalışmamızın bir diğer başlığını oluşturan suçlu psikolojilerine de değinerek, işlenen suçları ve cinayetleri psikolojik yönden değerlendirip açıklamaya çalıştık. Yasaların suç olarak kabul etmediği ancak roman kahramanlarından herhangi biri tarafından suç kabul edilen davranışları da değerlendirme sınırlarımız içinde tuttuk. Böylece ortaya çıkan çalışmada, Ahmet Ümit'in suçlu tiplerinin tespitini yaparak bu suçların faillerini psikolojik açıdan inceledik. Çalışma sırasında yaptığımız alıntılarda, alıntı yapılan eserlerin imlasına uyduk ve aynı şekilde çalışmaya yansıtık. Kimi romanlardaki suç öğeleri, uzun uzadıya ele alınmış, anlatılmış ve psikolojik incelemeye oldukça elverişliydi. Ancak bazı romanlarda bilgi ve psikolojik tahlil oldukça kısıtlıydı. Bu nedenle ilk kategorideki romanlarla ilgili daha derinlemesine bir tahlil yapabiliyorken, ikinci kategorideki romanlarda malzeme bulunamadığından incelemeler daha yüzeysel kaldı.

Hazırladığımız bu çalışma temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde polisiye roman üzerinde durulmuştur. Polisiye romanın tanımı ve tarihçesi açıklanmış ve bu türün hem dünyadaki hem de bizdeki önemli noktalarına, eser ve yazarlarına değinilmiştir. Aynı bölümde, eserlerini çalışmamıza konu olan Ahmet Ümit'in hayatı, sanatı ve edebi kişiliği hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Yazarın romanlarını esas alan ikinci bölümde ise, eserlerde yer alan ve yasalar tarafından da kabul edilen suçlar tespit edilmiş, hepsinin psikolojik yönden açıklaması ve temellendirilmesi yapılmıştır. Aynı bölüme dâhil olan bir diğer kısım ise, “diğer suçlar” adı altında incelenmiştir. Burada, yasalar tarafından suç olarak kabul edilmeyen ancak toplumsal değer yargılarına ve ahlak kurallarına ters düşen eylemlerden bahsedilmiştir.

İncelememize, Ahmet Ümit’in tüm romanlarını dâhil ettik. Bu romanlardan ilki 1996 yılında yayımlanan *Sis ve Gece*’dir. MİT görevlisi Serdar’ın, sevdiği kadın Mine’yi kaybedişini ve onu ararken yaşadıklarını konu alır. İkinci romanı *Kar Kokusu*, Marksizm eğitimi görmek için Rusya’da bulunan gençlerden birinin, grubun bir başka üyesi tarafından öldürülmesini; *Patasana*, Fırat Nehri kıyısında kazı yapan bir grup arkeologun, köyde işlenen cinayetlerle sarsılmasını ve cinayetleri çözmeye çalışmasını; *Kukla*, farklı siyasi görüşlere sahip olan iki üvey kardeş arasında yaşananları ve bu siyasi görüşler nedeniyle işlenen cinayetleri; *Beyoğlu Rapsodisi*, babasından kalma bir fabrikanın adını yaşatmaya devam etmek için cinayet işleyen Selim’i; *Kavim*, maddi ve manevi çıkarlar uğruna suça karışan polisleri konu alır. *Ninatta’nın Bileziği*, manzum hikâye şeklinde yazılmış kısa bir romandır. Günümüzden üç bin yıl öncesini konu alan eserde, birbirine âşık olan bir kadın ve adamın bu aşk nedeniyle karşı karşıya kaldıkları zorluklar ve bu nedenle işlenen cinayet anlatılır. Yazarın *Bab-ı Esrar* romanı, Mevlana ve Şems arasındaki ilişkiyi konu alan, yer yer suç öğelerine yer veren bir romandır. *İstanbul Hatırası*, sevdiklerine zarar gelen Yekta ve Demir’in öç almak için işledikleri cinayetleri anlatır. *Sultan’ı Öldürmek*, hırsızlık yaptıktan sonra yakalanma korkusu ile cinayet işleyen temizlikçi bir kadının işlediği suçu; *Beyoğlu’nun En Güzel Abisi*, sevdiği kadını, kötü bir erkeğin elinden kurtarmak isteyen ve bunun için o adamı öldüren göçmen bir pavyon şarkıcısını; yazarın son romanı *Elveda Güzel Vatanım* ise, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin kuruluşunu, konumunu ve cemiyet üyelerinin siyasi nedenlerle işledikleri suçları anlatır.

Çalışmamıza Ahmet Ümit hakkında hazırlanan lisansüstü tezleri tanıtan bir listeyi ek olarak aldık. Ayrıca yazarın eserlerindeki suçluları, suçları ve diğer suç

unsurlarını topluca görebilmek için bir tablo hazırladık ve bu tabloyu da ek olarak çalışmamıza dâhil ettik.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında güler yüzünü, sevgisini ve engin bilgisini benden hiçbir zaman esirgemeyen sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Fikret USLUCAN'a teşekkürü borç bilirim. Çalışmam sırasında gösterdikleri anlayışları ve destekleri için aileme ve eşime şükranlarımı sunarım.

Büşra KÖROĞLU

GİRESUN, 2018

ÖZET

Suç unsurlarına romanlarında geniş yer veren Ahmet Ümit hakkında inceleme yapıldığında, polisiye romanlara ilgi duyduğu ve bu konuda yıllar içinde yeterli bilgi birikimine sahip olduğu söylenebilir. Ümit'in bu güne kadar; on iki romanı, beş öykü kitabı, bir şiir kitabı, iki masal kitabı, üç çizgi romanı, bir de denemelerini topladığı bir kitabı yayımlanmıştır. Ahmet Ümit, günümüz polisiye yazarlarının önde gelen isimlerindedir. Bu çalışmada Ümit'in romanlarında yer alan suçlar ve suçluların psikolojileri incelenmiştir.

İlk bölümde, polisiye romanın tanımından, Dünya ve Türk edebiyatındaki gelişiminden bahsedildi. İlk polisiye roman yazarları ve eserleri inceleme altına alındı. İkinci bölümde, romanlardaki suçlara değinildi ve bu suçları işleyenler, psikolojik yönden incelenerek, çeşitli verilerle temellendirildi. Bunu yaparken Freud ve Jung'un görüşlerini temel kaynak olarak belirlendi. Bu görüşler doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak çalışma bir neticeye bağlandı.

Ahmet Ümit'in romanlarını konu alan çalışmamız, suç psikolojisini dayanak noktası olarak incelendi ve yorumlama yöntemi üzerine inşa edildi. Eserlerde yer alan suçluların psikolojik arka planlarına ve suç işleme nedenlerine bakıldı. Bu bağlamda, çalışmada daha çok eser merkezli bir yol izlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Suç, Suç Psikolojisi, Ahmet Ümit, Roman,

ABSTRACT

It can be said that Ahmet Ümit was interested in the novels when he was investigated and had sufficient knowledge in this regard over the years. There is already a book in which twelve novels, five story work, a poem book, two fairy tales, three comic work, and a collection of essays are published. Ümit is a leading figure in contemporary police writers. This study examined the crimes and crimes of the criminals in Ümit's novels.

In the first part, the definition of the detective novel was mentioned about the development of world and Turkish literature. The first detective novel writers and their Vorks were examined. In the second part, the crimes in the novels were mentioned and those who committed these crimes were examined from the psychological point of view. While doing so Freud and Jung's views were identified as the source. The work was done in accordance with these opinions and the study was connected to a conclusion.

Our study of Ahmet Ümit's novels was based on the method of interpreting and studying the crime psychology as the base point. The psychological backgrounds of the criminals involved in the Vorks and the causes of the crime were examined. It is possible to say that our work in this context follows a more work centered path.

Key Words: Crime, Crime psychology, Ahmet Umit, Novel

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	VIII
1. POLİSİYE ROMAN TANIM VE TARİHÇE.....	1
1.1. POLİSİYE ROMANIN TANIMI.....	1
1.2. POLİSİYE ROMAN TARİHÇESİ	3
1.3. DÜNYA EDEBİYATINDA POLİSİYE ROMAN	4
1.4. TÜRK EDEBİYATINDA POLİSİYE ROMANIN YERİ	9
1.5. AHMET ÜMİT'İN BİYOGRAFİSİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	12
1.5.1. Ahmet Ümit'in Biyografisi.....	12
1.5.2. Ahmet Ümit'in Edebi Kişiliği	13
1.6. TÜRK POLİSİYE ROMANLARI İÇİNDE AHMET ÜMİT'İN YERİ ...	15
2. AHMET ÜMİT'İN ROMANLARINDA SUÇ VE SUÇ PSİKOLOJİSİ.....	17
2.1. CİNAYET	17
2.1.1. Namus Cinayeti	17
2.1.2. Töre Cinayeti.....	19
2.1.3. Aşk Uğruna Cinayet.....	24
2.1.4. Para Uğruna Cinayet	26
2.1.5. Çıkar Uğruna Cinayet.....	29
2.1.6. Vefa Duygusuyla Cinayet.....	32
2.1.7. Kendini Koruma Amaçlı Cinayet / Meşru Müdafaa	34
2.1.8. İntikam Duygusuyla Cinayet	35
2.1.9. Cinnet Sebebiyle Cinayet	50
2.1.10. Hırs Ve Bencillik Sebebiyle Cinayet	52
2.1.11 Polis Katiller	53
2.1.12. Hırsızlık Ve Cinayet	57
2.1.13. Zenginlik Ve İtibar Uğruna Cinayet	62
2.1.14. Kıskançlık Duygusuyla Cinayet.....	66

2.1.15. Nefret Duygusuyla Cinayet	68
2.1.16. Sehven Cinayet	69
2.1.17. Himaye Amaçlı Cinayet İşleme.....	72
2.2. İÇİNDE CİNAYET BULUNMAYAN SUÇLAR	74
2.2.1. Çocuk İstismarı	74
2.2.2. Rüşvet	76
2.2.3. Kaçakçılık.....	77
2.2.4. Sahte Kimlik	78
2.2.5. Siyasi Suçlar	79
2.3. DİĞER SUÇLAR.....	84
2.3.1. 6-7 Eylül Olayları	84
2.3.2. Darp	86
2.3.3. Aldatma	86
SONUÇ.....	89
EKLER.....	92
EK 1: AHMET ÜMİT'İN ESERLERİ ÜZERİNE HAZIRLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLER.....	92
EK 2: AHMET ÜMİT'İN ROMANLARINDAKİ SUÇ DÖKÜMÜ	94
KAYNAKÇA.....	97
ÖZ GEÇMİŞ	101

KISALTMALAR

BE: Bab-1 Esrar

BEGA: Beyoğlu'nun En Güzel Abisi

BK: Büşra KÖROĞLU

BR: Beyoğlu Rapsodisi

C: Cilt

EGV: Elveda Güzel Vatanım

İH: İstanbul Hatırası

K: Kukla

Ka: Kavim

KK: Kar Kokusu

NB: Ninatta'nın Bileziği

Pa: Patasana

S: Sayı

s: Sayfa

ss: Sıra Sayfa

SBF: Siyasal Bilgiler Fakültesi

S: Sultanı ldrmek

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

SVG: Sis ve Gece

1. POLİSİYE ROMAN TANIM VE TARİHÇE

1.1. POLİSİYE ROMANIN TANIMI

Polisiye romanın tanımıyla ilgili bugüne kadar pek çok farklı görüş ortaya atılmıştır. Bunların arasında, polisiye romanın ne olduğuna ilişkin en net tanım Erol Üyepazarcı'ya aittir. Üyepazarcı polisiye roman için; “*Muamma içeren suçun öyküsü*” tanımını kullanır. Bir polisiye yapıtta mutlaka bulunması gereken iki öğeden biri suç, diğeri ise muammadır (Üyepazarcı, 2008, s.27).

Suç; her eserde, her yazara göre değişebilen ucu açık bir kavramdır. Kimi yazara göre suç öğesi, mutlaka cezalandırılması gereken bir davranış olarak görülürken, kimileri suça farklı bir boyutta yaklaşmış hatta sempatik suçlu karakterler bile yaratmışlardır (Üyepazarcı, 2008, s.26). Bu açıdan bakıldığında, suçun ne olarak görüldüğü ve nasıl işlendiği yazarın insiyatifindedir.

Muamma ise, suçla birlikte bir polisiye romanda mutlaka bulunması gereken bir diğer unsurdur. Muammanın meydana getirdiği merak duygusu, özellikle polisiye romanların olmazsa olmazıdır. Polisiye romanlarda muamma unsuru, suçun nasıl işlendiğine, suç işlendikten sonra yaşananlara ya da suçlunun nasıl davranacağı gibi konulara eğilebilir (Üyepazarcı, 2008, s.27).

Şaban Sağlık'a göre polisiye roman, popüler romanların içinde yer alan türlerden biridir. Sağlık, popüler romanı;

“çoğunlukla sanayi toplumunda kapitalizm ortamında- üretilen ve tüketilen; eğlence sanayinin de bir kolunu teşkil eden; genelde sömürülen ve ezilen insanların umutlarını ve öfkelerini dile getiren; çok satılıp kolay anlaşılabilir bir roman türü” olarak tanımlar (Sağlık, 2010, s. 116).

Polisiye romanı, popüler romanların içinde, aşk romanlarından sonra en çok okunan tür olarak değerlendiren yazar, polisiye romanın tarihçesinin, insanlığın varoluşuna kadar götürülebileceğini söyler. Çünkü insanlar tarihin her döneminde,

suça, suçlama psikolojisine ve bu nedenlerle girilecek maceralara meyilli olmuşlardır (Sağlık, 2010, s. 136).

Bugüne gelene kadar sürekli bir değişim ve gelişim içinde olan polisiye romanların, “popüler olma” nedenlerini Murat Belge şöyle sıralar;

“Bu romanların ilgi çekici olmasının ilk sebebi, bilmece ögesi barındırmalarıdır. Katilin kim olduğunu bulmaya çalışmak okuyucuya ayrı bir zevk verir. Katili bulduğumuz ve bitirdiğimiz bir polisiye romanı ikinci bir sefer okumayız. Buradan yola çıkarak bu romanların asıl okunma sebebinin merak ögesi olduğu söylenebilir. Bunun yanında toplumsal yaşamda suç unsurunun ne denli büyük yer kapladığına bakıldığında da bu ilginin sebebi anlaşılabilir. Suç ve suçla ilişkili davranışlar geniş kitlelerin ilgi merkezi haline gelmiştir. Bu davranışların en dikkat çekenini ise, cinayetlerdir.” (Belge, 1998, ss. 40, 41).

Polisiye romanların en dikkat çekici yönü içinde barındırdıkları merak ögesidir. Bu öge, polisiye romana olan ilgiyi arttırmıştır. Merak duygusuna hitap eden bir polisiye roman için ilgi çekicidir ve bu romanların bu kadar sevilmesinin asıl sebebi de bu duyguya toplumsal hayatta da yer veriliyor olmasıdır.

Sağlık; şöyle bir polisiye roman kurgusu ortaya çıkarır:

*“ 1. İşlenen bir suç, (cinayet, hırsızlık gibi) söz konusudur. Burada azılı bir katil ya da çete vardır. Bunların karşısında da güçlü ve yetenekli bir polis mevcuttur.
2. Suçlu birtakım izler bırakmıştır. Bunlar genelde suç delilleridir. Polis (dedektif) bunlardan hareketle işe koyulur. Suçlu, mutlaka bir iz bırakır; polis bu izi takip eder; kimi zaman da yanılır.
3. Polis suçluyu bir şekilde karşılar; suçlu polise tuzak kurar. Bu aşamada polis, suçlu tarafından gözetim altında tutulur; hatta işkenceye uğrar. Fakat suçlu, elinde fırsat olmasına rağmen nedense polisi öldürmez. Adalet kurtulmasına bir fırsat tanır.
4. Polis suçlunun bir şekilde elinden kurtulur.
5. Polis, suçluyu yakalayıp hapse atar ya da öldürür. Bu aşama aynı zamanda romanın sonudur.”* (Sağlık, 2010, s.139).

Polisiye roman için beyan edilen olumlu görüşlerin yanında, bu türün edebiyat bilimcileri ve eleştirmenlerce yerildiği, edebiyattan sayılmayacağına söylendiği, dönemler de olmuştur (Sağlık, 2010, ss. 137, 138).

1.2. POLİSİYE ROMAN TARİHÇESİ

Polisiye romanın ana kaynakları olan suç ve muamma, çok eski zamanlardan beri insan hayatında yer bulan iki ögedir. Polisiye romanları “*cinai hikâyeler*” tabiriyle niteleyen Yahya Kemal, “*bu hikâyelerin tarihinin, beşeriyet kadar eski*” olduğunu söyler (Sağlık, 2010, s. 136).

Bu durumun en güzel örneği Kabil’in Habil’i öldürmesi olayıdır. Yeryüzünde işlenen ilk cinayet, İskender Pala tarafından şöyle anlatılır:

“Habil (Hâbil) a.i. Hz. Âdem’in oğullarından biri. Kardeşi Kabil ile aralarında geçen olaydan dolayı meşhur olmuştur. Kur’an’ı Kerim’de bu kısca oldukça teferruatlı bir şekilde anlatılır. (Mâide/27-31). Kur’an’a göre Hâbil ile Kâbil Allah’a birer kurban adarlar. Bunlardan Kâbil kendi kurbanının kabul edilmediğini görünce kıskançlığından Hâbil’i öldürür. Kâbil cesedi nasıl yok edeceğini düşünürken bir karganın yeri eşelediğini görür ve o da Hâbil’i toprağa gömer. İşte yeryüzünde ilk öldürme hadisesi, ilk kan, ilk kötülük budur. Müfessirler tarafından Hâbil ile Kâbil’in hikâyesi daha değişik rivayet edilmiştir. Buna göre Âdem peygamberin çocukları daima biri kız biri erkek olmak üzere ikiz doğardı. O da bir batında doğan erkeği diğer batında doğan kız ile evlendirirdi. Hâbil hayvan beslemekle, Kâbil, ise ziraatla uğraşıyordu. Kâbil Hâbil’den büyüktü ve Kâbil’in kız kardeşi Hâbil’inkinden daha güzeldi. Bu nedenle Hâbil’in evlenme isteğine karşı çıktı ve kendisiyle ikiz doğan kızı ona vermemekte ısrar etti. Hz. Âdem vermesini söylediği halde o kendi evlenmek istedi. Bunun içinde Allah’a kurban kestiler... Hangisinin kurbanı kabul edilirse o kızla evlenecekti. Hâbil’in kurbanı kabul edildi. O haklı çıkınca da Kâbil tarafından öldürüldü.”(Gezer, 2006, s. 17).

Polisiye kavramı genellikle “roman” türü ile yan yana kullanılır. Ancak roman yazılmaya başlamadan önceki bütün edebi eserlerde, suç ve muamma içeren unsurlara yer verildiği görülür. Bunların arasında fabllar, masallar ve destanlar yer almaktadır (Gezer, 2006, s.17).

İnsanlarda merak uyandıran bir tür olması sebebiyle, edebi eserlerde bolca yer bulmaya başlamış olan polisiye roman tam olarak, 18. yüzyılın ikinci yarısı ile 19. yüzyılın ilk yarısında ilk örneklerini vermeye başlamıştır (Üyepazarcı, 2008, s. 38).

Halkın suça ve kanlı olaylara duyduğu ilgi, polisiye romanların gelişerek artmasına olanak sağlamıştır. Burada bir arz talep meselesinden söz açmak da mümkündür. İnsanların suçlara ve cinayetlere bu denli ilgili olması, polisiye

romanların daha fazla yazılmasına ve başlı başına bir tür olmasına olanak sağlamıştır.

Polisiye romanlara bu ilginin artmasındaki başlıca nedenler arasında, okuma yazma oranının artması sayılabilir. Eğitilmiş ve okumayı bilen insan sayısı arttıkça, okunan romanların sayısı da artmış ve daha fazla roman yazılma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yazılan romanlarının, içerik ve konu olarak bir öncekinden farklı olması isteği de polisiye romanın gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Etkenlerden bir diğeri, sanayi devrimi nedeniyle görülen köyden kente göç artışıdır. İnsanlar köylerden kentlere göç etmeye başlamış, sanayileşme ile birlikte yeni iş imkânları oluşmuş ve böylece maddiyat önem kazanmıştır. Şehirleşme ile birlikte paraya verilen önem daha da artmış, insanlar maddi kaygılarla suça daha fazla eğilimli hale gelmişlerdir (Üyepazarcı, 2008, s. 39). Polisiye roman yazarı ise, bugün olduğu gibi o dönemde de, toplumsal gerçekleri eserleri aracılığı ile yansıtmayı seçmiştir. Toplumda suç oranının artması gerçeği ile birlikte, bu toplumsal soruna daha fazla yönelmiş ve bu sorunları eserine konu etmeye başlamıştır. İnsanların eğilimleri sonucunda meydana gelen suç, suçtan tedirgin olan toplum ve suçu engelleme görevinde olan polisler ile suçluların cezalandırılması için uygulanan birtakım yaptırımlar ve ceza yöntemleri, günlük hayatın birbirine sıkı sıkıya bağlı unsurları olmuşlardır (Üyepazarcı, 2008, s. 40).

1.3. DÜNYA EDEBİYATINDA POLİSİYE ROMAN

Polisiye romana ait ilk örneğin 1841 yılının Nisan ayında, ABD'nin Philadelphia kentinde çıkan ve *Graham Magazine* dergisinde yayımlanan, Edgar Allen Poe'ya ait "The Murders in The Rue Morgue" (*Morgue Sokağı Cinayeti*) adlı öykü olduğu kabul edilir (Üyepazarcı, 2008, s. 41).

Edgar Allen Poe, polisiye roman türünün kurucusu kabul edilen isim, Charles Baudelaire'in anlatımına göre, kurtuluşu düşlerde bulan, farklı bir kişiliktir. Herkesin

iyi olarak doğduğunu ancak kötülüğün üstümüzde soğuk bir mühür gibi hep var olduğunu söylemiştir (Baudelaire,2018, s. 5). Onu, cinayet romanı yazmaya iten gücün, bu inanç olduğu varsayılabilir.

Her ne kadar kabul edilen ilk somut örnek bu eser olsa da, önceleri polisiye romana ait denemelerden ve bu türde yazılan ürünlerin varlığından bahsedilebilir. Bu dönemde polisiye romanı, “muamma içeren suç öyküsü” olarak tanımlayanlarca, içinde muamma barındıran başka yapıtlar da ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, 1841 yılı öncesinde de polisiye roman örneklerine rastlamak mümkün olacaktır.

Bu anlayışla bakıldığında ele alınabilecek ve muamma içeren ilk suç öyküsü, on sekizinci yüzyılın ilk yarısında Fransa’da basılan, Chevalier de Mailly’nin yazdığı “*Le Voyage Et Les Aventures de Trois Princes de Serendip*” (*Üç Serendip Prensinin Gezi ve Maceraları*) isimli eserdir. Aslında bu öykünün 1557 yılında basılan aynı adlı İtalyanca bir eserden esinlenerek yazıldığı söylenmektedir (Üyepazarcı, 2008, s. 42). Bu görüş doğru kabul edilirse, muamma içeren ilk suç öyküsünün 16. yüzyılda yazıldığını söylemek doğru olacaktır.

1794 yılında yayımlanan William Godwin’e ait “*The Adventures of Calep Williams*” (*Calep Williams’ın Serüvenleri*) isimli yapıt ise, çoğu kişi tarafından ilk polisiye roman olarak kabul görür (Roloff – Seebten, 1997, s. 81). Eserin ilk polisiye roman olarak görülmesindeki ana neden, bir polisiye romana ait tüm öğeleri içinde barındırmasıdır. Romanda suç unsuru, suçu ortaya çıkaracak bir kişi, suçun ortaya çıkarılışı ve suçlunun cezalandırılması gibi, bir polisiye romanda olması gereken tüm özellikler vardır.

Polisiye unsurlar, ortaya çıktığı tarihten itibaren, birçok romanda yer etmeyi başarmıştır. Bu bazen açıkça kendini göstermiş ve yazarlar başlı başına polisiye romanlar yazmışlardır. Kimi zaman da, polisyeye ait unsurlar kendilerini romanlarda sadece hissettirmişlerdir. Polisiye, Batı’da bu hızlı yükselişine devam ederken bu türün özelliklerine eserlerinde yer veren isimlerden biri de Fransız yazar Honoré de Balzac’tır. Özellikle *Goriot Baba*, *Kibar Fahişelerin İhtişamı* ve *Çöküşü* ile

Vautrin'in Son Dirilişi adlı eserlerde ortaya çıkan Vautrin, polisiye roman türündeki suçlu tipine çok uygun bir karakterdir (Üyepazarcı, 2008, s. 45).

Polisiyenin önemli ismi Poe'ya gelene kadar toplumda yaşanan olaylar, gazetelerin üçüncü sayfa haberleri, halkın gözleri önünde yapılan infazların etkileriyle pek çok polisiye eser yazılmıştır. Ancak döneminde, en kayda değer eserleri veren isim Poe olmuştur (Şahin, 2017, s. 11).

Poe, gezgin tiyatroculuk yapan bir çiftçi çocuğudur. İki yaşında öksüz kalmış, zengin birine evlatlık olmuştur. Hüzünlü ve zor bir yaşamı olan Poe, daha 40 yaşındayken ölmüştür. Ancak erken yaşta ölmüş olmasına rağmen bugün hala, polisiye roman denildiğinde akıllara gelmekte ve polisiye romanın *kurucu babası* olarak kabul edilmektedir (Üyepazarcı, 2008, s. 47).

Poe, ilk polisiye öykü kabul edilen *Morgue Sokağı Cinayeti*'ni yazmadan önce bile, polisiye roman üzerine çalışmalar yapmış, içinde suç ve muamma unsurunun birlikte bulunduğu öykü denemeleri yazmıştır (Üyepazarcı, 2008, s. 47). Poe, yazdığı polisiye romanlarla, kendinden sonra gelen birçok polisiye yazarını etkilemiş ve bu türün en eski ve en yetkin isimlerinden biri sayılmıştır.

Poe'nun polisiye romana katkılarında biride, geleneksel polisiye romanları inceleme yöntemini ortaya koymuş olmasıdır. Poe'ya göre polisiye roman yedi aşamadan geçerek oluşturulur. Bu sıra şöyledir:

1. *Problemin ortaya konması*
2. *İlk çözümler*
3. *Olayların düğümlenmesi*
4. *Karışıklık dönemi*
5. *İlk çözüm pırıltılarının gözükmesi*
6. *Çözüm*
7. *Açıklama* (Üyepazarcı, 2008, s. 51).

Poe'dan sonra daha da gelişen ve yenilenen polisiye roman, pek çok yazarı daha etkilemeye devam etmiştir. Özellikle Fransa'da Poe'nun ortaya koyduğu şablonla, polisiye roman yazarları bir bir ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bunlardan biri de polisiye romanın bir diğerkurucusu kabul edilen Emile Gaboriau'dur. İlk polisiye romanını 1863'te yayımlamıştır. Tıpkı Poe'nun her romanında yer alan detektif Dupin gibi, onun da yarattığı bir detektif vardır ve romanlarında cinayetleri çözen isim odur (Üyepazarcı, 2008, s. 55).

Poe'nun yeni polisiye roman etkileri İngiltere'ye ulaşmış ve Charles Dickens, Wilkie Collins gibi isimleri etkilemiştir. İngiltere'de, polisiye roman türünde akıllarda yer eden, en bilindik isim ise Sir Arthur Conan Doyle'dır. Sir Arthur'un yarattığı ve karşımıza ilk kez 1887'de *Kızıl Dosya (A Study in Scarlet)* adlı öyküde ortaya çıkan Sherlock Holmes karakteri, bugün hala en çok okunan polisiye romanlar arasında yer almakta, filmlere konu olmaktadır.

Sir Arthur hatıralarında Sherlock Holmes'u nasıl yarattığını kendisi şu sözlerle açıklar:

“Edinburgh Tıp Fakültesi'ndeki eski hocam Joe Bell'i, onun katrak gibi delici gözlerini, ilginç yöntemlerini, ayrıntıları izleme ve gözlemedeki insanı şaşırtan niteliklerini düşündüm. Kendisi bir detektif olsaydı, herhalde insanın kafasını karıştıran ama düzenli bilgileri de içermeyen muammaları çözmeyi bir bilim haline getirirdi. Ben de bu etkiyi yaratmalıydım. Okuyucuya birisinin çok akıllı olduğunu söylemek yeterli olmayabilir. Okuyucu Bell'in bize her gün hasta koşullarında gösterdiği türden bazı ayrıntılardan hareketle, hastalığın ne olduğunu, hastanın durumunu onunla konuşmadan açıklaması gibi örnekler görmek ister. Bu fikir hoşuma gitti. Kahramana ne isim vermeliydim?.. Önceleri Sherrington Holmes düşündüm, sonradan Sherlock Holmes oldu. Kendi maceralarını kendisinin anlatması doğru olmayacağından ve kendisinin daha iyi tanıtılmasını da sağlaması açısından bir dosta gereksinimi vardı. İşte bu gösterişsiz adam için iddiasız bir ad, Watson yeterli olurdu.” (Üyepazarcı, 2008, s. 65).

Sir Arthur, tüm dünyada milyonlarca okuyucusu olan, belki de polisiyenin en zeki, en kurnaz ve en çok okunan detektifi Sherlock Holmes'u nasıl yarattığını böyle anlatır. Sherlock Holmes, yaratıldığı dönemde okuyucuyu o kadar derinden etkilemiştir ki, yazar artık Sherlock yazmayı bırakmaya karar vererek onu bir kitapta öldürdükten sonra, baskılara dayanamamış ve Sherlock öykülerine geri dönmek zorunda kalmış, ölene kadar da Sherlock Holmes maceraları yazmayı sürdürmüştür (Üyepazarcı, 2008, s. 67).

Dünya edebiyatında, Sherlock Holmes çılgınlığı büyürken, Türkiye'de bu öykülerden ilk haberdar olan kişiler arasında II. Abdülhamit yer alır. Polisiye

romanlara düşkünlüğü ile bilenen II. Abdülhamit, yabancı dillerden Türkçeye pek çok polisiye öykü çevirtmiştir. Bunların arasında sayıca en fazla olan hikâyeler, Sherlock Holmes'un hikâyeleridir.

Sir Arthur'un açtığı yoldan devam eden ve İngiliz edebiyatında adı polisiye romanlarıyla birlikte anılan diğer önemli isimler, R. Austin Freeman, Gilbert K.Chesterton'dur (Üyepazarcı, 2008, s. 79).

Polisiye romanların içinde ayrı bir başlık gibi değerlendirilebilecek iyi haydutlar, hem suç işleyen hem de kahraman olan kişilerdir. Bunların en ünlüsü, Maurice Leblanc'ın yarattığı Arséne Lupin'dir (Üyepazarcı, 2008, s. 84). Polisiye romanları, içinde sadece cinayet ve cinayeti çözümlene gibi olağan unsurları barındırmayan bir tür olarak kabul edenlerce Arséne Lupin, suç ve muamma unsurlarını içinde bulunduran çok başarılı polisiye öykülerin başkişisidir. Lupin'in yaratıcısı Leblanc'ın suça ve polisiye romana yaklaşımı gelenekselden farklıdır.

Amerika'da polisiye romanın gelişim süreci, diğer ülkelere göre çok daha kısır kalmış, Poe dışında adını duyuran Amerikalı tek isim, Mary Roberts Rinehart olmuştur. Ancak Amerika'da gelişen, *dime novels* adıyla ifade edilen, Türkçeye *on paralık öyküler* şeklinde çevrilen ve daha çok gençlere yönelik, kültür düzeyi düşük polisiye öykülerin varlığından bahsetmek gerekir (Üyepazarcı, 2008, s. 100).

On paralık öyküler zamanla etkisini kaybetmeye başlayınca yerini alan *Pulp* dergileri, polisiye öykü geleneğini devam ettirir nitelikte olmuştur (Üyepazarcı, 2008, s. 111). Daha yüksek kesimlere hitap eden ve kültür düzeyi, *on paralık öykülere* göre daha yüksek olan bu dergiler, halkın polisiye roman ihtiyacını karşılamaya yöneliklerdir.

Polisiye romanın, başlangıcından bugüne kadar geçirdiği evreler göz önüne alındığında, pek çok aşama göze çarpmaktadır. Bu romanlar, değişerek ve her aşamada gelişerek bugüne kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

1.4. TÜRK EDEBİYATINDA POLİSİYE ROMANIN YERİ

Türk Edebiyatında ilk telif romanlar ve ilk polisiye roman çevirileri hemen hemen aynı dönemlerde görülürler. İlk polisiye roman çevirisi Tanzimat Dönemi'nde, 1881 yılında Ahmet Münif'in Fransız yazar Pierre Alexis Ponson du Terrail'den çevirdiği, *Paris Faciaları* isimli romandır. Aynı yıl Ahmet Mithat Efendi de Emile Gobariau'nun *Orcival Cinayeti* adlı romanını gazetesinde tefrika ederek Türkçeye kazandırır. Bu çeviri romandan üç yıl sonra 1884 yılında, ilk telif polisiye roman tefrika edilmeye başlanır (Üyepazarcı, 2008, s. 133). Ahmet Mithat Efendi, Türkiye'de polisiye roman denilince akla gelen ilk isimdir.

İlk telif polisiye roman *Esrar-ı Cinâyat, (Cinayetlerdeki Sırlar)* 1884 yılında kitap olarak yayımlanmıştır. Ancak bunun öncesinde 1883 yılında, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika edilmiştir (Üyepazarcı, 2008, s. 136). Ahmet Mithat'ın bu romanı dışında diğer pek çok romanında polisiye unsurlara, suç ve muammaya rastlamak mümkündür.

Tanzimat'tan sonra, İkinci Meşrutiyet'in ilanına kadar, Türkiye'de pek fazla polisiye roman örneğine rastlanmaz. Servet-i Fünun topluluğu mensupları, anlayış olarak polisiye romandan uzaktırlar. Bu dönemde polisiye ile ilgilenen önemli addedilebilecek isim Fazlı Necip'tir. Bu kısır dönemde, Arsène Lupin öykülerini gazetesinde tefrika ederek, polisiye romanın canlı kalmasına katkı sağlamıştır. Onun, ilk polisiye romanı sayılabilecek eseri ise, *Asır* gazetesinde tefrika edilen *Şık* isimli romandır (Üyepazarcı, 2008, s. 145).

Bu kısır dönemde tahtta bulunan Abdülhamit ise tam bir polisiye roman tutkunedir. Ancak o dönemde ülkede okunabilecek kaliteli polisiye eser yoktur. Bunun üzerine Abdülhamit 600 adet polisiye roman çevirtir. Hareme gitmediği akşamlarda polisiye roman okur. Doyle'un, Sherlock Holmes öykülerine düşkün olan Abdülhamit, 1907 yılında Doyle İstanbul'a geldiğinde onunla görüşmek ister. Bu olay farklı kaynaklarda şöyle anlatılır:

Doyle'un anılarında; ramazan ayında oldukları için, padişahın kendisini huzuruna kabul edemediği fakat selamlarını gönderdiği, Doyle'a ve karsına nişan gönderdiği söylenir.

Aynı olay Sir Henry Woods'un anılarında farklı biçimde anlatılır. Woods'un anılarına göre; Abdülhamit, Doyle'u kabul etmiş, yakasına kendi elleriyle nişan takmış ve Sherlock Holmes hakkında karşılıklı bir konuşma yapmışlardır (Şimşek, 2018, s. 5)

1908 yılından sonra polisiye öykülerde bir patlama yaşanır. Bunların çoğu, Amerikan edebiyatında görülüp öğrenilen ve Türkçeye uyarlanan, *on paralık öyküler* adıyla anılan öykülerdir (Üyepazarcı, 2008, s. 133). Bu *on paralık öykülerin* ilki, Ebülbehzat tarafından 1913 yılında yayımlanır. Bu öykü serisinin adı, "*Beyoğlu Cinayeti Serisi*"dir (Üyepazarcı, 2008, s. 151).

On paralık öyküler yazılmaya devam ederken bu öykülerin arasından sıyrılan bazı polisiye roman serileri, bugüne kadar ulaşabilmiş başarılı öykülerdir. Peyami Safa'nın *Cingöz Recai*, Ebüssüreyya Sami'nin *Amanvermez Avni*, Hüseyin Nadir'in *Fakabasmaz Zihni* adlı öyküleri *on paralık öykülere* örnektir (Üyepazarcı, 2008, s. 133).

Bu öykülerin içinde, Peyami Safa'nın Server Bedi takma adıyla yazdığı *Cingöz Recai* öyküleri ve *Amanvermez Avni*yi bir öneme sahiptir.

Bu eser Ebüssüreyya Sami'nin eseridir. *Amanvermez Avni* adlı öykü kişisi, Osmanlı döneminde Türklerin Sherlock Holmes'ü kabul edilir. Her daim yanında olan yaveri Arif'le birlikte maceradan maceraya koşar, kılıktan kılığa girer. Dönemin İstanbul'u bu hikâyelerde başarılı bir şekilde anlatılır (Menteş, 2018, s. 5).

Cingöz Recai öyküleri, birer Arsené Lupin uyarlaması olarak kabul edilir. *Cingöz Recai*, iyi bir ailenin iyi eğitim almış, iyi derecede İngilizce bilen çocuğudur. Karısı Mekrube'nin varlığına rağmen, kadınlara düşkün biri olarak tasvir edilir. Teknolojiyi yakından takip eder, sportmendir ve hiç yerinde duramaz. Tıpkı Sherlock Holmes gibi, bunaldığı vakitlerde keman çalar. İşlediği suçlar arasında cinayet yoktur. O, zenginlerden alıp, fakirlere vermeyi âdet haline getirir. Aslında zevk için

hırsızlık yapar. Cingöz Recai için, iyi haydut tiplmesi denebilir. Bazen, sadece psikolojik doyum için suça karışır. Server Bedi, *Sherlock Holmes'a Karşı Cingöz Recai Serisi*'nde, Cingöz Recai ve Sherlock Holmes'u karşı karşıya getirir ve kazanan daima Server Bedi'nin kahramanı olur. Öyküler, Lupin uyarlaması olmasına rağmen pek çok kişi tarafından sevilmiş ve uzun süre gündemden düşmemiştir (Üyepazarcı, 2008, s. 175, 176).

Hacim ve konu olarak *on paralık öykülerden* ayrılan ve başlı başına bir polisiye roman olan bu eserin yanında, yine aynı dönemde Alev Can takma isimli bir yazarın eserleri ile, M. Akil'in yazdığı *Karanlık Konakta Ne Var?* isimli eserden, önemli olması bakımından bahsedilebilir (Üyepazarcı, 2008, s. 133).

1914 yılında yayımlanan en önemli polisiye hikâye ise ve *Türklerin Sherlock Holmes'u Amanvermez Sabri, Esrarengiz Vak'alar Nasıl Keşif Oluyor* başlığı altında yayımlanan bir seridir. Serinin yazarı bilinmemektedir. Her kitabın ayrı bir olayı içermesine rağmen serilerde bir bütünlükten söz edilebilir (Üyepazarcı, 2008, s. 198).

Türkiye'de polisiye roman konusunda en bereketli çağın yaşandığı dönem, 1940-1960 yılları arasındır. Bu dönemde Cemil Cahit Cem, Selami Münir Yurdatap, Dâniş Remzi Korok, Ziya Çalıkoglu, Murat Akdoğan, ve Afef Yesari gibi isimler, telif polisiye yazan isimler arasındadırlar.

1960'lardan sonra azalan polisiye roman merakının ana sebebi, Türk edebiyatçıların polisiyeyi ciddi bir tür olarak görmemelerinden ve bu türde yazmaktan utanmalarından kaynaklanmaktadır. Bazı sanatçılar da bu tür romanları edebi değerden yoksun görürler. Tanınan isimler, polisiye türde yazdıklarında sanatçı kimliklerine zarar gelmemesi sebebiyle, isimlerini gizleme ve takma ad kullanma gereksinimi hissetmişlerdir. Bu isimlerin arasında en tanınanlarından biri Peyami Safa'dır. Bunların sonucunda polisiye, belli tarihler arasında çok kısır kalmış, gelişmemiş, değişmemiştir (Üyepazarcı, 2008, s. 134).

Polisiye romanın şaha kalktığı dönem 1990 sonrasına denk gelir. Bu dönemde çok güçlü isimler polisiye türünde yazmaya başlarlar. Bunlar arasında Ahmet Ümit başta gelir. Tamer Ay, Osman Aysu, Ümit Kıvanç, Esmahan Akyol, Hasan Doğan,

Engin Geçtan, Rıza Kır a, Reha Mağden, Birol Oğuz, Celil Oker, Piraye Şengel, Nihan Taştekin, Armağın Tekdöner, Yıldırım Üçtuğ bu türde sayılabilecek diğerk önemli isimlerdir (Üyepazarcı, 2008, s. 135).

Son dönemlerde polisiye romanlara gerektiğı değerin artarak verilmesi, polisiye romanların ciddiye alınması ve bu türde yazan pek çok yazarın olması, polisiye roman türünün, Türk edebiyatında gelişmesini sağlamıştır.

1.5. AHMET ÜMİT'İN BİYOGRAFİSİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

1.5.1. Ahmet Ümit'in Biyografisi

Ahmet Ümit 1960'ta Gaziantep'te doğdu. Lise eğitiminin bir kısmını Gaziantep'te tamamlayan Ümit, o yıllarda katıldığı boykotlar ve politik olaylar nedeniyle sürüldüğü Diyarbakır Ergani Lisesi'nden mezun oldu. 1978'de girdiğı Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü 1983'te bitirdi. 1985-1986 yıllarında, Türkiye Komünist Partisi tarafından, sahte bir kimlikle Moskova'ya gönderildi ve orada Sosyal Bilimler Akademisi'nde siyaset eğitimi gördü. Moskova'da aradığı ve hayal ettiğı siyasi ortamı bulamadı ve Sovyetler Birliğı'nin de dağılmasından sonra siyasetten çekilerek İstanbul'a döndü. Para kazanmak ve hayatını idame ettirebilmek için çeşitli yollar aradı. 1992 yılında yazdığı ilk öykü kitabı *Çıplak Ayaklıydı Gece* kırk ayrı dile çevrildi ve büyük bir başarı yakaladı. Bu girişiminin başarılı olmasının ardından, yazarlığa merak salan Ahmet Ümit, çeşitli türlerde yazarlık denemelerinde bulundu.¹

Şiirleri 1998 yılında *Sokağın Zulası* adıyla yayımlandı. İkinci hikâye kitabı *Bir Ses Böler Geceyi*, ardından *Agatha'nın Anahtarı* ve *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* adlı polisiye öykü kitapları yayımlandı. Hem çocuklara hem büyüklere yönelik *Masal*

¹11 Ağustos 2017 Habertürk Tv Akılda Kalan Programı

Masal İçinde ve *Olmayan Ülke* kitapları ile farklı bir tarz denedi. 1996'da yazdığı ilk romanı *Sis ve Gece*, polisiye edebiyatta bir başyapıt olarak değerlendirildi. Bu romanın ardından *Kar Kokusu*, *Patasana* ve *Kukla* yayımlandı. Bu kitapları *Ninatta'nın Bileziği*, *İnsan Ruhunun Haritası*, *Aşk Köpekliktir*, *Beyoğlu Rapsodisi*, *Kavim*, *Bab-ı Esrar*, *İstanbul Hatırası*, *Sultanı Öldürmek*, *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* ve son olarak *Elveda Güzel Vatanım* adlı kitapları izledi. Ahmet Ümit'in, İsmail Gülgeç ile birlikte hazırladığı *Başkomser Nevzat - Çiçekçinin Ölümü* ve *Başkomser Nevzat - Tapınak Fahişeleri*, Aptülka (Abdülkadir Elçioğlu) ile birlikte hazırladığı *Başkomser Nevzat - Davulcu Davut'u Kim Öldürdü?* adlı çizgi romanları da bulunmaktadır. Eserleri yirminin üzerinde yabancı dile çevrilmiştir (EGV, 2015).

1.5.2. Ahmet Ümit'in Edebi Kişiliği

Bugün en çok okunan polisiye yazarlarından biri olan Ahmet Ümit, polisiye roman serüveninden önce şiirleri ve öykü kitapları ile edebiyata girmiştir. Ancak asıl ününü polisiye romanları ile kazanan Ahmet Ümit, yazarlığa başlamasında annesinin çok büyük etkisi olduğunu söyler. Gaziantep'te geçen çocukluk yıllarında, terzilik yapan annesinin, eve gelen genç kızlara anlattığı hikâyeler ve masallardan çok etkilenen Ahmet Ümit, 1982 yılında ilk hikâyesini yazar. 1985 yılında siyasi nedenlerle gittiği ve bir yıl yaşadığı Moskova'da, yazar olmaya karar verdiğini söyler. Bu kararını tetikleyen önemli etkenlerden biri, Moskova'dayken Nazım Hikmet'in sevgilisi Vera'nın evine giderek onunla sohbet etmesidir. O dönemde yazar olmanın kafasında şekillendiğini söyler. Bir diğer etken ise, bir partinin görüşlerinin söylemek yerine kendi görüşlerini söylemenin daha etkili olduğunun bilincine varmış olmasıdır. Çeşitli nedenlerle siyasetten çekildikten sonra, yazabileceği duygusunu hisseden Ahmet Ümit, para kazanmak için meslek arayışlarına yönelir ve birkaç deneyimden sonra yazar olmaya, yazarlıkla geçinmeye karar verir.

Polisiyeye yönelişi ise, ilk hikâye kitabı *Çıplak Ayaklıydı Gece* ile olur. Ümit, orada yazılan bir hikâyenin aslında bir öz yaşam öyküsü olduğunu söyler. Bu hikâye kitabından sonra yavaş yavaş polisiye romana yönelen Ümit, bugün Türkiye'nin en önemli polisiye yazarlarından biridir.

Yaptığı işe saygı duyan bir yazar olan Ahmet Ümit, kendini çalışan bir işçi gibi gördüğünü ve her sabah erkenden kalkarak ofisine gittiğini, orada yazma çalışmalarına başladığını ifade eder. Genellikle tek başına kalıp yazmaktan hoşlandığını ve yazma sürecinde çok eğlendiğini ifade eden Ahmet Ümit, bazen kendisine sevdiği bir müziğin eşlik ettiğinden bahseder.²

Ahmet Ümit'i çağdaşlarından ayıran en belirgin özellikler; kullandığı dilin akıcılığı, roman kahramanlarının her birinin hayatlarını derinlemesine işlemesi ve okuyucuyu roman kahramanlarına bağlamasıdır. Bazen karmaşanın meydana geldiği ve olayları kavramanın güçleştiği bir türde yazan Ümit, dili ise oldukça iyi kullanır. Bu sayede okuyucunun kafası karışmaz ve kendini romana kaptrabilir. Bu da Ümit'in fazlaca okunmasının nedenlerinden biridir. Ümit'e göre; iyi yazmanın en büyük sırrı, samimiyetle, bilgiyle yazmak ve asla işin kolayına kaçmamaktır.

Çok iyi bir gözlemci olan Ümit, tüm eserlerinde çok canlı ve başarılı tasvirler ve ruh hali çözümlenmeleri yapar. Ümit'e göre her insanda bulunun empati yeteneği, sanatçılarda daha fazla olmalıdır. Sanatçı kendini evrende var olan her şeyin yerine koyabilmeli ve ona göre yazmalıdır. Eğer böyle olursa gerçek sanatçı olunabileceğini belirtir.³

Polisiye romanı, içinde sadece suç ve muamma bulundurmaya ve okuyucuyu olayın çözümlendirilmesine odaklamayan Ahmet Ümit, romanlarında yarattığı karakterlerle okuyucunun aklında yer etmeyi başarmış bir isimdir. Ümit'in yarattığı Başkomser Nevzat karakteri çok sevilmiş, yardımcıları Ali ve Zeynep'in de dâhil olmasıyla, romanlarda muammayi çözme işi bu üçlüye bırakılmıştır.

² 11 Ağustos 2017 Habertürk Tv Akılda Kalan Programı

³ 11 Ağustos 2017 Habertürk Tv Akılda Kalan Programı

Ahmet Ümit'in romanları; tarihten, dönemlerden, dinlerden, yaşamın hemen her alanından karakterleri bünyesinde barındırır. Gerçek dünyadaki kişilerin kendi karakterlerinin yansımalarını romanlarda bulabilmesi yönünden, bu romanlar okurlara ışık tutan, fikir veren ve tüm insanlığı kapsayan, başarılı eserlerdir.

Onur Bilge Kula, Ümit'in; dilsel malzemeyi estetik hale çeviren, Türkçeyi edebiyat dili düzeyinde kullanan önemli bir sanatçı olduğunu söylerken, aynı zamanda romanlarında yer alan bireylerin, toplumu yakından ilgilendiren kişiler olduğunu, romanlarının okuyucuyu sorgulamaya ve düşünmeye yönlendiren bir tarafının da bulunduğunu vurgular (Kula, 2016, ss. 8, 9).

Ümit, eserlerinde suç kavramının sosyal, psikolojik ve ekonomik boyutlarına da değinir. Bir polisiye romanın, psikolojik ve sosyal öğeler üzerine kurulduğunda iyi bir polisiye olabileceğini savunur ve şöyle der:

“ Polisiye romanda iki izlek vardır: İlki zekâya dayanma, ikincisi şok etme. Şok etme şiddete, vahşete dayanıyor; ama iyi polisiye zekâya dayalı bence. O zekâya dayalı yapının içerisinde aslında ciddi roman dediğimiz romanın bütün özellikleri, yani psikolojik boyut, tarihsel arka plan, karakter yaratma ve sağlam hikâye yer alır. Bunları taşıdığı zaman o polisiye iyi polisiyedir. Zaten bence iyi polisiye, iyi edebiyatın doruğudur.” (Hamzaoğlu, 2014, s. 35).

Polisiye roman türünün gittikçe yaygınlaştığı günümüzde, bu türün güçlü temsilcilerinin başında gelen Ahmet Ümit hakkında yazılan lisansüstü tezleri de, onun ve sanatının önemini bir kere daha ortaya koyar. Bu çalışmalar, tarihlerine göre Ek 1'de sıralanmıştır.⁴

1.6. TÜRK POLİSİYE ROMANLARI İÇİNDE AHMET ÜMİT'İN YERİ

Türk Edebiyatı'nda polisiye roman denince akla gelen ilk isimlerden biri Ahmet Ümit'tir. Ahmet Ümit'in bu denli sevilmesinin en önemli nedenlerinden biri, roman kahramanları ile okurun kurabildiği sıkı bağlardır. Onun romanlarında

⁴Bkz. Ek 1.

okuyucu kendini, romanında dışında hissetmez de sanki kendi de romanın bir parçasıymış gibi hisseder. Ümit'in romanlarında en çok göze çarpan özellik, genelde tarihi mekânları konu edinmesidir. Bunun nedenini kendisi şöyle açıklar:

“Ben Gaziantepliyim. 200 bin yıllık bir tarihe sahip Gaziantep, Antik Yunan, Hititler, Doğu Roma, Osmanlı kültürünü yaşamış. Gaziantep'te bir gün antik bir kent gördüm. Beni çok büyüledi. Müthiş bir tarihle karşılaştım. Burası antik Zeugma kentiydi. Dostoyevski'nin Karamazof Kardeşler romanı da aslında bir cinayet romanı. Cinayet romanları insanın ruhunu ortaya koyuyor, maskesini çekip çıkarıyor.”
(<http://www.internethaber.com/ahmet-umitten-yeni-roman-mujdesi-foto-galerisi-1807882.htm?page=9>)

Onun romanlarında fark edilen bir diğer özellik de, olayları ve kişileri günlük hayatın içinden seçmesidir. Görünenin arkasındakini başarı ile anlatan Ümit; romanın sonunda, en güvenilen dağlara kar yağdırarak, gerçeğin görünenden farklı olduğunu, bazen en masum görünenin bile içinde yatan bir kötünün olduğunu başarılı bir şekilde anlatır. Bunu yapmak için kurguladığı kişiler de olağanüstü özelliklere sahip olmayan sıradan insanlardır. Ona göre; günlük hayatta karşılaşılan, gazetelerde yer alan olaylar, üzerinde kurgu yapıp içine muamma ögesi eklendiğinde okura sunulabilecek başarılı birer polisiye roman olabilirler. Çünkü asıl zenginlik ve karmaşa yaşamın kendisindedir (Üyepazarcı, 2008, s. 400).

Ahmet Ümit, cinayeti kapalı kapılar arkasında işlenen ve çözülmesi gereken bir mantık sorunu olarak görmez. Polisiye roman yazmanın gerçekten saygın bir iş olduğuna inanan yazar şöyle der: *“Edebiyat var olalı beri, polisiye roman en önemli edebi türlerden biridir. Önemlidir, çünkü suçu anlatmaktadır. Suç, tıpkı insan DNA'sı gibi birçok bilgiyi içinde barındırmaktadır. İşlenen bir suçu inceleyerek çağını, insanı ve toplumu anlatabilirsiniz”* (Ümit, 2001, s. 7). Kendisi bunu uygulamış, eserlerinde suç unsurunun oluşmasına neden olan olgulara dair küçük ipuçlarına yer vermiştir.

Ümit'in romanları hayata karşı iyimser olmayan romanlardır. İyilerin de öldüğünü, yok yere cinayetlerin de işlendiğini görürüz. Ancak o, bu durumun hayatın ta kendisi olduğunu söyler. Okuru rahatlatmamak gerektiğini savunur. Çünkü gerçek dünyada var olan da rahatlatıcı değildir ve var olmaya devam edecektir. Polisiye

romanda aslolan estetik değerler değildir. Ümit de romanlarını estetik değerler çerçevesinde değil, tedirginlik çerçevesinde oluşturur (Üyepazarcı, 2008, s. 400).

2. AHMET ÜMİT'İN ROMANLARINDA SUÇ VE SUÇ PSİKOLOJİSİ

2.1. CİNAYET

2.1.1. Namus Cinayeti

Namus kavramının sözlük anlamı, “*Bir toplum içinde ahlak kurallarına beslenen bağlılık; dürüstlük, doğruluk; iffet*” şeklindedir (Akalin, 2005).

Özellikle kırsal kesimlerde yaşayan insanlar için namus kavramı, genel olarak katı kurallarla örülmüş, cinsel davranışa yönelik gelenek ve göreneklerden ibarettir. Bunun örneklerine hem romanlarda hem gerçek hayatta rastlanır.⁵

Ahmet Ümit'in eserlerinde namus cinayetleri iki romanda ortaya çıkar. Bunlardan ilki, *Sis ve Gece*'de, Cuma adlı bir cezaevi mahkûmunun kendi ağzından anlatılır.

Romanlarda namus için cinayet işleyen isimlerden ilki olan Cuma'nın, net bir şekilde söylenmese de doğulu olma ihtimalinden bahsedilebilir.

“*Şöyle bir baktı gözlerini kırparak. Benim Albayım, ben Cuma dedim. Yüzü ışıdı:*

Akçabelli Cuma, dedi” (SVG, s. 210).

Romanda Cuma'nın hangi ilden olduğu söylenmez ancak ilçe ya da köy ismi olabilecek “Akçabel” adında bir yerden bahsedilir. Türkiye’de Akçabel isimli mahalle ya da köylerin; Adıyaman, Kastamonu ve Sivas illerinde bulunduğu görülür. Adıyaman ve Kastamonu’daki Akçabel köy, Sivas’taki ise yayladır. Cuma romanda yaşadığı yerin köy olduğunu söylediğinden, Akçabel’in Adıyaman ya da

⁵Romanlarda geçen namusla ilgili hadiselerin gerçeklik payı da vardır. (BK) <http://docplayer.biz.tr/25824314-Turkiye-deki-namus-cinayetlerinin-dinamikleri-hareket-olasiliklari.html>)

Kastamonu’da bulunma ihtimali artar. Net bir bilgi olmamakla birlikte, romanda yer yer Cuma’nın doğu bölgelerinden olduğu izlenimi kazandırılır. Bu nedenle Cuma’nın memleketinin Adıyaman olduğu ihtimali kuvvetlenmektedir. Bir de bu açıdan bakılırsa doğulu ve tutucu bir aileden gelen Cuma’nın işlediği cinayet, biraz daha net anlaşılabilir ve bu şartlara göre değerlendirilebilir. Öte yandan Akçabel’in tamamen kurgudan ibaret bir yer olduğu ve bu ismin sembolik olarak kullanıldığı da düşünülebilir. Ancak belirtilen nedenlerden dolayı, cinayeti incelerken Cuma’nın doğulu olduğu varsayılırsa, taşlar daha da yerine oturur.

Sis ve Gece’de kendisini sorgulayan polise, cinayeti namus meselesi için işlediğini söyleyen Cuma, namusuna göz diken babasını nasıl öldürdüğünün detaylarını şöyle anlatır:

“Et satırını kaldırıp kafasına indirdim. Ama babam kafasını yana çekti, satır kulağının yarısını götürdü. Babam can havliyle kalkmaya çalıştı. Döşünün ortasına bir tekme vurdum. Sirtüstü düştü mindere. Ben de çöktüm döşünün üstüne. Elimdeki satırı indirmeye başladım. Kaç kere vurdum bilmiyorum, bizim avradın bağırmasıyla kendime geldim. Baktım babamın kafasının yerinde kanlı bir et yığını duruyor.” (SVG, s. 214).

Romanda işlenen ilk cinayetin hemen ardından, Cuma’nın karısını öldürdüğü bölüm gelir.

“Artık daha fazla dayanamadım. Bıçağı kasığına sapladım. Önce fark etmedi, sonra anladı kendisini vurduğumu. Bağırarak oldu. Boşta kalan elimle ağzını kapayıp bıçağı saplamaya başladım. Önce dizlerinin üstüne çöktü, sonra yere yığıldı kaldı. Ayağımla dokundum, ölmüştü” (SVG, s. 215).

Özellikle doğudaki değer yargılarına göre aldatan kadın namussuz kadındır ve öldürülmesinde herhangi bir sakınca görülmez. Zaten Cuma’nın aile fertlerinin “*gel namusunu temizle*” şeklindeki konuşmaları da bunun kanıtı niteliğindedir.

Namus cinayetlerinde, aldatılan ve cinayeti işleyen kişi, “*namusunu kurtardı*”, ya da “*namusunu temizledi*” gibi sözlerle yüceltilir. Yine toplumun yargılarına göre kadının öldürülmesi, erkeğin gücünün ve erkekliğinin bir göstergesi gibidir. Cuma’nın cinayeti işledikten sonra doğruca karakola gitmesi ve teslim olması, olay duyulduğunda insanların gözünde kendini yüceltebilmesi için seçtiği bir yoldur.

Cuma cinayeti işlemeye karar verdiğinde hem kendi namus anlayışını, hem de toplumun beklentisini göz önüne alır. Romanda geçen bir konuşmayla bu açıkça belirtilir.

“Boş ver şimdi...” diyecek oluyorum, sözümü kesiyor.

“Boş ver deme. İnsan sevdalısını da öldürür.”

“Saçmalama, insan sevdiği birini neden öldürsün?”

“Kıskançlıktan. Bir de...”

“Bir de?”

“El âleme kepaza olmamak için” (SVG, s. 217).

Cinayetin nedeni bu cümlelerde açıkça görülür. Cuma toplumun değer yargılarına ters düşmemek, insanlara rezil olmamak ve “*namusunu temizledi*” dedirtmek için babasını ve eşini öldürür.

Namus cinayetlerinin ikincisi *Patasana* romanında görülür. Roman kişilerinden Halaf, Fırat Nehri kıyısında kazı çalışmaları yapan bir ekibin yemeklerini yapan eli lezzetli bir aşçıdır. Zamanında birlikte çalıştığı ustalardan biri, Halaf’ın karısına el uzatınca, Halaf adamı üç yerinden bıçaklayarak öldürür. Cinayetin üzerinden biraz zaman geçtikten sonra durulan ve kendi kabuğuna çekilen Halaf’ın işlediği bu cinayetin sebepleri, Cuma’nın sebepleri ile aynıdır. Kadının namusunun, erkeği tarafından korunması ve adına halel getirilmemesi gerekir. Namus kavramına ters düşen herhangi bir söz, hareket ya da kötü niyetli davranış, bu lekeyi ortadan kaldırmak adına, erkeğe cinayeti mübah kılmaktadır. Cuma ve Halaf, namuslarını temizlemek, vicdanlarını rahatlatmak ve kendilerini toplumun gözünde aklamak adına bu cinayetleri işlerler.

2.1.2. Töre Cinayeti

Töre sözlükte “*Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş, davranış ve yasama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü ve adet*” olarak tanımlanmıştır (Akalin, 2005). Aynı zamanda yazılı

olmayan, fakat toplum içinde yıllardan beri uyulan ahlak ve hukuk kuralları olarak da ifade edilebilir.

Töre kavramıyla bağlantılı diğer kavramlar da “namus” ve “şeref” kavramlarıdır. Türk toplumu yapı olarak, namus ve şeref kavramlarına oldukça bağlıdır. Eski Türk ailelerinden bugüne kadar gelmiş ve toplumsal ahlak kuralları diye adlandırılan yazısız kuralları oluşturmuş bu kavramlar, Türkiye’nin doğu bölgelerinde daha fazla önemsenmektedir. Kadın ya da erkek töreye aykırı bir şey yaptığında cezaları kesilir ve o kişi, toplumun koyduğu bu yazısız kurallar gereği öldürülür ya da o kişiye başka bir ceza verilir. Kadınlara yönelik cezaların en sık rastlanan sebepleri; sevdiğine kaçmak veya sevdiği tarafından kaçırılmak durumudur. Erkekler ise herhangi bir sebeple aileye veya töreye başkaldırırsa, hak ettikleri ceza ile yargılanmaları gerekir.

Ahmet Ümit’in romanlarında töre adına işlenen ilk cinayet *Patasana*’da yer alan bir bölümde geçer. Seyithan, kardeşi Bedirhan’ı töre gereği öldürür.

Roman kişilerinden Eşref Yüzbaşı, Şırnak’ta görev yaptığı sırada Seyithan isimli bir köy korucusuyla tanışır. Bu korucu devlete, askere yardım eder, dağlarda teröristlerle savaşıyor. Seyithan bir gün Eşref’e, ikiz kardeşi Bedirhan’ın, töreye uymayarak dağa çıktığını, askere ateş ettiğini ve ikizi Bedirhan’ı bulduğu yerde öldüreceğini söyler ve kendisine yardım edip etmeyeceğini sorar. Eşref kabul eder. Birlikte Bedirhan’ın saklandığı mağaraya giderler ve aralarında bir anlaşma yaparlar. Eşref mağaraya bir el bombası atacak, Seyithan mağaranın arka çıkışında teröristlerle çatışmaya girecek ve ikiz kardeşini orada öldürecektir. Planı uygulamaya koyulurlar. Eşref bombayı attıktan sonra içerideki sesleri dinlemeye başlar. Bir süre sonra silah sesleri duyduğunda mağaraya yaklaşır ve içeri girer. Burada Bedirhan’ı görür. Bedirhan ikizini vurmuş, başında beklemektedir. Eşref, Bedirhan’a kardeşini neden vurduğunu sorduğunda Bedirhan karanlıkta kardeşini tanıyamadığını, tanımış olsaydı vurmayacağını söyler. Eşref, “O seni vatanı milleti için vuracaktı ama” dediğinde Bedirhan her şeyi anlatır. Seyithan’ın, kardeş cinayetini sırf töreye karşı gelmemek, ailesinin toplum tarafından dışlanmasını engellemek için işlemek istediğini söyler. Aşirete, töreye karşı gelen ve kendi halkının özgürlüğü için dağlarda olan, aslında

Bedirhan'dır ve Seyithan sırf töre için bu cinayeti işlemek ister. Bu konuşma sırasında henüz ölmemiş olan Seyithan da son gücüyle tabancasına sarılır ve kardeşini vurur. Sonunda ikisi de birbirlerini vurmuş ve ellerini kardeş kanına bulamışlardır.

Seyithan'ın işlediği cinayet bir töre cinayeti örneğidir. Töre kurallarının, kanunla eşdeğer olduğu kimi bölgelerde, bu cinayetleri işlemek yığıtlıktır. Bu cinayette de Seyithan, töreye karşı gelen kardeşini öldürdükten sonra ailesinin itibarını ve adını kurtaracağını ve görevini yerine getirmiş olacağını düşünür.

Bu özetten sonra Ahmet Ümit'in suç kavramıyla ilgili söyledikleri, bu cinayete ilişkilendirilebilir:

“Suç bence dinamik bir şeydir. Bu dinamiği belirleyen iki unsur var: Biri toplumun koyduğu kurallar, diğeri de kişinin var olma durumu. Toplum kendi statükosunu sürdürmek açısından hep yasa koyar, yasayı korur. Bu statik bir duruşu simgeliyor. Birey ise dinamiktir, statik değil. Bireyin dinamik unsurları ile toplumun statik unsurlarının çatışmaya başladığı noktada suç ortaya çıkar. Bugün modernizmin kendini korumaya yönelik refleksleri bireye çok ağır geliyor. Toplumdaki sağlıklı koşullar öldürme hissi yaratıyor ama tabii bunun bireyin sınıfıyla olduğu gibi nörolojik yapısıyla da ilişkisi var. Sonuç olarak suçta birinci faktör nedir? dersiniz çevre derim. Çünkü bütün ihtiyaçları karşılanmış, ekonomik olarak rahat, sanatsal anlamda doyan insanlar arasında suç işleme oranı azdır” (Erdoğan, 2011, s. 5).

Ümit'in sözünü ettiği suç dinamiğini belirleyen unsurlardan biri olan toplum kuralları, yukarıda anlatılan cinayetin nedeni niteliğindedir. Öldürülmek istenen Bedirhan, töreye ve yaşadığı bölgenin kurallarına karşı gelmiş, toplum tarafından dışlanmamak ve hor görülmemek için ikiz kardeşini öldürmeyi seçmiştir. Ailesinin toplum içindeki statüsünü korumak pahasına, öldürmeyi seçmesi noktasında Freud'un ego kavramı ortaya çıkar.

Freud'a göre her bireyde birbirinin içine girmiş halde, kesin çizgilerle ayrılamayan üç katman vardır. Bu üç katman, nereden geldiği bilinmeyen içgüdülerden başlar. Sonrasında insanı kendi içiyle dış dünya arasındaki dengeyi kurmaya yönlendiren “ben”e, oradan da sosyal hayatı oluşturan “üstben”e kadar uzanır. Bütün insanlarda ortak olan bu katmanlar şunlardır: İd, ego, süperego (Emre, 2006, s. 45).

Freud'un bu üçlemesine göre id, ruhsal yapının tamamını kaplayan ve değişmeden kalan kısmıdır. İd, her daim ruhsal yapının anlaşılması ve tanımlanması güç olan karanlıktaki kısmıdır. İd, içinde içgüdüler barındırır. Bu içgüdülerin tek itkisi, bireyin doyuma ulaşmasına yöneliktir. Ancak bu içgüdülerin, id'in istediği şekilde acil olarak doyurulması, genellikle dış dünyaya zarar veren çatışmalara ve yok oluşlara sebep olacaktır. İd'de mantıksal kurallar yoktur. Birbirlerine zıt dürtüler bile yan yana var olmaya devam edebilir. İd'de zaman kavramı ve değer yargıları da bulunmaz. Özetle id, insan ruhunun en karanlık bölgesi şeklinde tanımlanabilir (Emre, 2006, ss. 45-47).

Ego ise; id'e göre daha fazla dışa dönük olduğundan çok daha az karmaşıktır. İnsanın dış dünyayla karşılaşmasında belirleyici rol oynar. Merkezi konumdadır. Bir taraftan id'den gelen, tanımlanması ve anlaşılması güç etkilerle boğuşup onları dizginlemeye çalışırken, öte taraftan süpereo'nun kendisine yönelttiği soruları cevaplamaya uğraşır. Aynı anda hem insanın iç dünyasındaki karmaşık durumları hem de onun ilişkide olduğu dünyayı tanımaya çalışır. Kısaca, iç ile dış arasında bir denge kurmaya çabalar. İd sadece haz elde etme çabasındadır, Ego ise güvenlik kaygıları tarafından yönetilir. Ego kendisine bir öz koruma görevi üstlenmiştir. Onun için belirleyici olan dış dünyayla olan ilişkidir (Emre, 2006, s. 48).

Süpereo ise; gerçeğe daha yakın olanı, insanın ahlak, sanat ve edebiyat gibi yönlerini karşılamaktadır. Süpereo egoyu gözler, ona emirler verir ve onu yargılar. Freud, insandaki temel çelişkilerin ve kaygının sebebini süpereo'ya bağlar. Aslında süpereo insanın vicdani yönünü karşılar denebilir. Süpereo, egoyu en katı ahlak standartlarına maruz bırakır, insandaki ahlaki beklentileri temsil eder. Bunun sonucunda şu söylenebilir; ahlaki suçluluk duygusu, ego ile süpereo arasındaki gerilimin bir dışavurumudur (Emre, 2006, s. 54).

Ego, bireyin dış dünya ile karşılaşmasında belirleyici rol oynar ve bir öz koruma görevi üstlenir. Onun için önemli olan, dış dünyayla kurulan ilişki ve bu ilişkiyi temsil etmektir. Seyithan ve ailesinin töreleri yasalaştırmaları, onların topluma karşı görevleri üzerinde de belirleyici nitelikte olmuştur. Törelere sıkı sıkıya

bağlı olan bu aile, toplumsal statüsünü düşürmemek ve egolarını beslemek için cinayeti seçmiştir.

Ümit'in romanlarında geçen töre cinayetlerinden biri de öldürülen genç bir kızın hikâyesidir.

Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde Başkomser Nevzat, sevgilisi Evgenia'yla konuşurken başından geçen bir olayı anlatır. Nevzat Beyoğlu'nda görev yaptığı dönemde, orada Kasım isimli bir esnaf vardır. Kasım'ın kızı Kader, bir gün evden kaçar. Kasım telaşla Nevzat'ı bulur ve kızının kaybolduğunu söyler. Nevzat olayı araştırmaya başladığında kızın sevdiği adam olan Osman'la birlikte kaçtığını öğrenir. Durumu Kasım'a anlatır. Birbirini seven iki gencin arasına girmemesi ve evlenmelerine izin vermesi için Kasım'dan söz alır. Kasım söz verir. Nevzat kendi elleriyle götürüp kızını Kasım'a teslim eder. Nevzat, Kader'in Kasım'ın elini öptüğünü gördükten sonra baba kızın barıştığını düşünür ve içi rahat bir şekilde eve döner. Ancak gece yarısı Kader'in bıçaklanarak öldürüldüğü haberi gelir. Babası, Kader'i uykudayken bıçaklar. Kız can havliyle kendini sokağa atar ancak fazla dayanamayıp can verir (BEGA, ss. 234-237).

Nevzat'ın yaşadığı olayda, Kasım'ın Osman'ı damat olarak neden istemediğine ilişkin herhangi bir bilgi verilmez. Nedenin ne olduğu bilinmese de romanda Kasım'ın doğudan geldiği bilgisinin verildiği görülür. Namus ve kadın cinayetlerinin, doğuda daha çok işlendiği tezinden yola çıkarak işlenen cinayetin bir töre cinayeti olduğu söylenebilir. Kasım, sözünden çıkan ve sevdiği erkeğe kaçan kızını töre gereği öldürür. Atanın sözünden çıkmak, bir erkeğe gönül vermek, töreye inanan insanlar için kabul edilemez birer davranıştır. Bu inanışta insanlar için, evlilikler bile töreye uygun olmalıdır. Bir babanın evladını bu nedenlerle öldürebiliyor olması, bu yazısız kuralların, insan hayatında ne denli etkili olduğunun göstergesidir.

2.1.3. Aşk Uğruna Cinayet

Aşk, Türkçe Sözlük'te “*Sevda*” şeklinde tanımlanır (Akalin, 2005). Bir diğer tanımıyla güçlü bir tutkudur. Aşk aynı zamanda, uğruna cinayet işlenebilecek belki de en kuvvetli duygudur. Bir yılbaşı gecesi Tarlabası'nda, pavyon sanatçısı Sadri tarafından öldürülen bir gencin cinayetinin anlatıldığı *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* romanı da, bu sözün kanıtı niteliğindedir.

Bu romanda maktul göğsüne bıçak saplanarak öldürülmüş Engin adında genç, yakışıklı bir erkektir. Anlatılanlara göre, Engin'in suç dosyası oldukça kabarıktır. Beyoğlu'nda ne kadar pis iş varsa bulaşmıştır. Bu nedenle de düşmanı fazladır.

Engin'in katili Sadri, Neşe Pavyon'da çalışan bir klarnet ustasıdır. Aynı pavyonda Engin'in sevgilisi Azize de çalışır. Romanın başlarında Sadri, Azize'nin koruyucu ağabeyi gibi tanıtılır. Ancak daha sonra, onun da Azize'ye âşık olduğu anlaşılır. Başkomser Nevzat, Sadri ile konuşurken Sadri'nin Engin'den hoşlanmadığı açıkça belli olur. “*Sevilecek adam değildi ki... Çok kalp kırdı Başkomser, çok can yaktı. Bilhassa kadınların...*” (BEGA, s. 129) ifadeleriyle dile getirir.

Sadri ile Nevzat'ın ikinci karşılaşması, Sadri'nin ifade vermek için Azize'yi karakola götürmesiyle olur. Azize'nin her an yanında olan bu adam, aslında oldukça soğukkanlı bir katildir.

Azize'ye Engin tarafından zarar geleceğini düşünen Sadri, sevdiği kız için gözünü kırpmadan cinayet işler. Cinayeti işleyen Sadri'nin, kuşku uyandıracak hiçbir hareketi ya da konuşması yoktur. Ancak, romanda geçen “*Dünyada en çok cinayet, aşk nedeniyle işleniyor.*” (BEGA, s. 161) sözünün kanıtı niteliğinde bir cinayet işleyen Sadri, Azize için her şeyi göze alır ve sevdiği uğruna katil olur.

Aşk, Ahmet Ümit'in romanlarında oldukça geçerli bir cinayet sebebidir. Sadri Azize'ye hem âşıktır hem de onu ölen kardeşinin yerine koymuş, ona farklı şekillerde bağlanmıştır. Yakın birinin kaybından doğan acı ve hissedilen boşluk, kişinin psikolojisini olumsuz yönde etkiler. Kişi, bu durum sonucunda teselliği farklı şekillerde bulur. Sadri de bu yoğun duygular neticesinde, bir şekilde Azize'ye

bağlanmıştı. Psikolojik açıdan bakıldığında bir insanı, kaybedilen başka bir insanın yerine koymak ve ona aşırı derecede bağlanmak, hatta onun için cinayet işlemek, sağlıklı bir durum değildir.

Kişinin bir şeylere bu kadar bağımlı olması, bebeklik dönemlerine kadar inilip incelenmesi gereken bir durumdur. “*Erken çocukluk döneminde oluşmaya başlayan zihinsel temsiller, içsel çalışan modeller olarak adlandırılmaktadır. Bu modeller ya da bağlanma biçimleri kişinin yaşamı boyunca sosyal davranışlarını biçimlendirmeye devam etmektedir*” (Şencan, 2015, s. 1). Bu bağlanma biçimlerinin, kişinin gelecekteki hayatını, kişiliğini, davranışlarını etkilediği araştırmalarla ortaya konmuştur. Romanda, Sadri’nin çocukluğuyla ilgili herhangi bir bilgi olmasa da, davranışlarına bakarak sağlıklı bir çocukluk döneminden ve sağlıklı bir bağlanma durumundan bahsedilemeyeceği söylenebilir.

Sadri yakalandığında hiçbir savunmada bulunmaz ve cinayeti neden işlediğini anlatır. Sadri, Azize ve Engin’in tartışmalarına şahit olur ve Engin’in Azize’yi tehdit ettiğini duyar. Azize’nin yanından sinirle ayrılan Engin’in kıza zarar vereceğini düşünen Sadri, eline bir bıçak alarak Engin’i takip etmeye başlar ve cinayeti nasıl işlediğini kendisi şu şekilde anlatır:

“Her adımda biraz daha kısalıyordum aramızdaki mesafe, ama fark etti. Adımlarının yavaşlamasından anladım, hırsımın azalmasından. Silahı olduğunu biliyordum, tek atış şansım vardı. Onu öldüremezsem Engin kesinlikle beni öldürürdü. Sağ omzunun kıpırdadığını gördüm, elini silahına atmış olmalıydı. Anladım, dönüp ateş edecekti. Önce ben durdum, bıçağı elimde tarttım, başımın hizasına kaldırdım, beklemeye başladım. İki adım sonra o durdu; durur durmaz da elinde silahıyla bana döndü, o anda fırlattım bıçağı. Tabancası elinde öylece kaldı, nedendir bilinmez gülümsedi bana, sonra da sırtüstü yıkıldı yere. Yaklaştım, gözleri açık hâlâ, ama çoktan ölmüştü. Acı çekmediğine sevindim yine de. Bıçağı aldım, hızla buraya geri döndüm. Bıçağı yıkayıp yerine koydum. Müzik başlamak üzereydi, sahneye çıktım, sandalyeme oturup klarnetimi elime aldım. Belki biraz düşünseydim yapmazdım. Yapmazdım değil, yapamazdım. Çünkü Engin’in Azize’yi öldürmeyeceğini anladım. Çünkü o da âşıktı kıza” (BEGA, ss. 406, 407).

Cinayetin nasıl işlendiği ve nedenlerinin ne olduğu, katilin ağzından net bir şekilde öğrenilir. Sadri’nin cümlelerinden anlaşıldığına göre, cinayetin en belirgin sebebi Engin’in, Azize’yi öldüreceğinden korkmasıdır. Sadri’nin kendinin de itiraf ettiği gibi Sadri Azize’ye âşıktır. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi bu aşk, çok

yoğun duyguları barındıran bir aşk değildir. Nitekim Başkomser de Sadri'ye, Azize'ye âşık olup olmadığını sorduğunda Sadri şöyle cevap verir:

“Aşk! Acı bir gülüş döküldü Sadri'nin dudaklarından. Yok, aşk değil. Emin olamadı. Kendi kendine mırıldandı. Aşk? İşin içinden çıkamadığı için mi yoksa geçiştirmek için mi bilinmez, bana çevirdi bakışlarını. Aşk nedir, Başkomiserim? Siz görmüş geçirmişsiniz, aşk nedir?” (BEGA, s. 407).

Sadri, aşkın ne olduğunu tanımını yapamasa da Engin'den bahsettiği bölümde “Çünkü o da âşıktı Azize'ye” şeklindeki ifadesi, kendisinin de Azize'ye âşık olduğunu okuyucuya hissettirir. Sonraki cümlelerine bakıldığında ise, hissettiği şeyin ne olduğunu kendinin de bilmediği ve bunu kısaca aşk diye isimlendirmiş olabileceği görülür.

“Kız kardeşime benziyordu, diye mırıldandı. Görünüş olarak değil. Bakışı mı, boynunu eğişi mi, konuşması mı bilmiyorum, ama onda, bizim rahmetli Pembe'yi andıran bir şey vardı. Bir de o çaresizliği... Dünyada tek başına kalmışlığı... İnsanın suratına saf saf bakışı... Bilmiyorum benimkisi aşk değildi herhalde... Yaptığımda doğru bir şey değil, bir insanı öldürdüm. Zaten aşkın da iyilikle bir ilgisi yok.” (BEGA, s. 408).

Sadri bunları söyledikten sonra gelip teslim olmaya bile karar verdiğini ancak Azize'nin ondan nefret edeceğini düşündüğü için bu karardan vazgeçtiğini söyler (BEGA, s. 408). Bu cümlelerden Azize'nin, onun için ne kadar önemli olduğu anlaşılır.

2.1.4. Para Uğruna Cinayet

Maddi kazanç sağlamak uğruna cinayet işlenmesi bugün çok sık karşılaşılan durumlardan biridir. Ekonomik suçların işleniş nedenlerine bakıldığında güç ve paraya sahip olma arzuları dikkat çeker (Selçuk, 2006, s. 6).

Kukla romanında maddi nedenlerle suça karışan roman kişisi Doğan'dır. Küçük yaşta babasını kaybeden, annesinin başka bir adamla evlenmesi üzerine üvey babası ve onun oğlu Adnan ile aynı evi paylaşan Doğan, siyasi görüş olarak ülkücülüğü benimser ve yatılı okullarda okuduğu süre içinde bu görüşün şiddetli bir

savunucusu olur. Hiçbir konuda anlaşılamayan ve sürekli kavga eden üvey kardeşler, Doğan'ın evi terk etmesinden sonra, bir daha görüşmezler.

Doğan evden ayrıldıktan sonra siyasi işlere daha fazla bulaşır ve iki yakın arkadaşıyla birlikte, idealleri uğruna siyasi suçlar işler. Yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli suçlarda adı geçmeye başlar. Bu suçlar, yer yer geriye kırılmalarla okuyucuya aktarılır. Adnan ise hem görüş hem karakter olarak üvey kardeşinden oldukça farklı, kendi halinde yaşayan, eşinden boşanmış bir gazetecidir. Fakat yıllar sonra, Doğan'ın bir markette birden karşısına çıkmasıyla hayatı değişir. Doğan artık değiştiğini ve kendi hakkında basında yer alan olayların arkasındaki sır perdesini yalnızca Adnan'a anlatabileceğini söyleyerek onu bir oyunun içine çekmeye çalışır. Doğan'a güvenmeyen ve başlarda bu işlere hiç bulaşmak istemeyen Adnan, kendini bir şekilde olayların içinde bulur. Yüklü bir paraya tek başına konmak isteyen Doğan kusursuz bir plan yapmış, Adnan'ı da bu planda kukla olarak kullanmıştır.

Romanda Doğan ve Adnan'ın yüzleştiği bölüm yer alır. Adnan, Doğan'ın tek amacının, büyük servete tek başına sahip olmak olduğunu düşünür. Bu tümüyle yanlış değildir; ancak eksiktir. Doğan, görüşmelerinin başından itibaren Adnan'a para dolu sandığın nerede olduğunu sorar. Paraların peşindedir. Ancak cinayetleri işleminin sebeplerine ilerleyen sayfalarda daha açık bir şekilde yer verilir:

“Beş milyon dolar için öldürdün değil mi o insanları?”

Gözlerindeki ışıltı söndü, yüzü gerginleşti.

“Hayır, para için yapmadım. Kendimi korumak için öldürdüm. Bir daha kazık yememek, ayakta kalmak, ölmek için yaptım. Bana oyun oynamaya kalkmasalardı, bunları yapmazdım. Ama bana oyun oynadılar, kuyumu kazmaya çalıştılar.” (K, s. 456).

Doğan'ın bu açıklamaları, kendini başkalarından üstün gördüğünün kanıtıdır. Bu duruma “Hırs ve Bencillik Sebebiyle Cinayet” başlığı altında değinilmiştir. Buradaki mevzu ise maddiyatla ilgilidir. Doğan kendini maddi anlamda korumaya almak ister. Çünkü kendinin önemli ve kaybedilmemesi gereken bir değer olduğunu düşünmektedir. Öte yandan maddiyat, tarihin her döneminde insanoğlu için vazgeçilmez olmuştur. Para nedeniyle işlenen cinayetler, geçmişte olduğu gibi bugün de devam etmektedir. Çok çeşitli şekillerde işlenen bu cinayetler, tıpkı Doğan'da olduğu gibi kişilik bozukluklarıyla, kötü geçirilmiş çocukluk ve gençlik yıllarıyla,

kötü deneyimlerle, yalnızlık, umutsuzluk ve sonrasında gelen güç sahibi olma isteği gibi psikolojik etmenlerle birleştiğinde, planlanmış ve çok daha tehlikeli hale gelmiş cinayetler şeklinde ortaya çıkar.

Kavim'in polis katili Selim Uludere, değerli bir kitap olarak gördüğü Diatessaron⁶u, kişisel menfaati için, yasal olmayan yollardan ele geçirir. Ahmet Ümit'in kahramanlarının çoğu maddi nedenlerle suç işleyebilen insanlardır. Aslında bunu Ahmet Ümit'in karakterleriyle sınırlandırmak doğru değildir. Daha önce de bahsedildiği gibi para, kullanılmaya başlandığı tarihten itibaren, insanoğlunu en çok cezbeden nesne olmuştur. Suç oranlarının ekonomiyile ilişkisi, bugün hâlâ kriminolojik tartışmanın konusudur. Bazı araştırmacılara göre suç işlemek ekonominin kalıcı bir boyutudur (Ruggiero, 2009, s. 143). Selim'in bu suçunun altında yatan tek neden, maddi refah arzusudur.

Bab-ı Esrar'da yer alan maddi suç ise; Ziya ve iki adamının, Ziya'ya ait olan oteli kundaklamaları olayıdır. Sigortadan para alabilmek adına kendi otelini kundaklayan Ziya ve iki adamı, romanın sonunda ölürlür. Kundaklamanın planlanmış bir suç olduğunu ortaya çıkaran isim ise Karen Kimya Greenwood adında, Konyalı bir baba ile İngiliz bir annenin kızıdır. Kimya'nın babası, dini duygularını daha rahat yaşayabilmek ve dünyalık olan her şeyden sıyrılmak isteğiyle ailesini terk ederek şeyhi Şah Nesim'in peşinden gider. Kimya'nın çocukluk çağlarına denk gelen bu olay, terk edilen bir çocuk olan Kimya'nın, babasından nefret etmesine neden olur. Babasının gidişinden sonra Kimya, annesiyle birlikte İngiltere'deki yaşamına devam eder. Çalıştığı sigorta şirketinin, Konya'daki müşterilerinden olan Yakut Otel'de çıkan yangının nedeni ile ilgili soruşturma yapmak için, patronu tarafından Konya'ya gönderilen Kimya, romanın sonunda otelin Ziya ve adamları tarafından kasıtlı olarak yakıldığını çözer. Ziya'nın şirketi, apart otel yapmak adına fazlaca para harcar, bankalara borçlanır ve sonunda da bu kundaklama işiyle sigortadan haksız gelir elde etmeyi amaçlar.

⁶ Dört ezginin harmonisi anlamında. Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinden oluşturulmuş bir metin. (Ka, 2014, s. 197)

Ziya ve adamlarının düzenlediği kundaklama olayında ölümler meydana gelmiştir ancak bu ölümler planlı işlenmiş cinayetler sonucunda değildir. Kundaklamanın yapılacağı gün olarak, özellikle kimsenin orada bulunmayacağından emin olunan salı günü seçilmiştir. Ancak talihsiz ve plansız bir şekilde orada bulunan kişiler vardır ve bu kişilerden ölenler olmuştur. Ziya ve adamlarının asıl hedefi cinayet işlemek değil, oteli yakmak ve sigortadan para alabilmektir.

İstanbul Hatırası'nda, cinayete kurban giden kişilerden biri olan Adem Yezdan'ın, maddi çıkarlar uğruna karıştığı pek çok suç dosyası vardır. Bunlardan biri, Bizans döneminden kalma sarnıç bir duvarın çökmesi sonucu, bir anne ve oğlunun ölmesidir. Olayın aydınlatılmasında büyük rol üstlenen Leyla Barkın, Başkomser Nevzat ile bir konuşmasında, sarnıç duvarın çökmesinin bir kaza olmadığını, büyük projesini gerçekleştirmek isteyen Adem Yezdan'ın bir sabotajı olduğunu söyler (İH, s. 397).

2.1.5. Çıkar Uğruna Cinayet

İnsanoğlunun çıkarları uğruna işlediği cinayetlerin örneklendiği *Elveda Güzel Vatanım*, yazarın son romanıdır. Bu eser, Ümit'in diğer romanlarıyla karşılaştırıldığında daha çok tarihi gerçekliklerin ve Osmanlı'nın belli bir döneminin anlatıldığı görülür. Yazarın her romanında baş öge olan cinayet, bu romanda tarihi gerçeklikler içinde eritilerek ve geri planda tutularak verilmiştir.

Romanın başkişisi, Şehsuvar Sami isimli bir gençtir. Bu genç, 1906 yılında Osmanlı İmparatorluğu sınırları içindeki Selanik'te annesiyle birlikte yaşar. Şehsuvar'ın sevdiği kız olan Ester bir Yahudi'dir. Bu nedenle, o topraklarda evlenemeyeceklerini bilirler. Ester, Şehsuvar'la birlikte Paris'e kaçma hayalleri kurar. Şehsuvar ise, vatanını sevdiği kızdaki üstün görür ve doğduğu topraklardan ayrılmayı kendine yakıştıramaz. Vatanı için bir şeyler yapmak isteyen Şehsuvar Sami, İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olur. Cemiyetin kendine verdiği görev nedeniyle İstanbul'a gelir. Kendine verilen her vazifeyi gözünü kırpmadan yerine

getirir. Meşrutiyet'in ilan edilmesini sağlayan bu cemiyet için asıl önemli olan, Abdülhamit'in tahttan indirilmesidir. Ancak gün geçtikçe İttihat ve Terakki'nin etkisi azalmaya başlar. Bu dönemde, Şehsuvar da cemiyetten uzaklaşır. Romanın sonunda yenilgiyi kabul eden İttihatçı paşalar İstanbul'dan ayrılırlar.

Şehsuvar Sami cemiyetten ayrıldıktan sonra, orada yaşadığı günleri unutamaz. Bir otel odasında, her an yakalanma korkusuyla, başından geçen her detayı ve yaşadıklarını hâlâ sevdiği Ester'e mektuplar yazarak anlatır.

Romanda çıkar uğruna işlenen ilk suç, iktidarı derinden sarsmak için planlanan ve Şemsi Paşa'ya karşı hazırlanan suikast girişimidir. Dönemin önemli paşalarından Şemsi Paşa, padişahın oldukça güvendiği bir isimdir. İttihat ve Terakkiciler, Şemsi Paşa'nın ortadan kaldırılmasını isterler. Bu doğrultuda hazırlanan bir planla, Şemsi Paşa öldürülür. Cinayetin ardındaki asıl neden ise padişaha ve hükümete gözdağı vermektir. Asıl gücün kime geçtiğini göstermek isteyen İttihatçılar, güçlü bir paşayı hedef olarak seçmişlerdir. Roman kahramanı Şehsuvar ise, Şemsi Paşa'yı öldüren kişi olmamasına rağmen, bu olaydan oldukça fazla etkilenir. Bu suikasta bulaşmamış olmayı istediğini belirtir. Ancak sonrasında Ester'e yazdığı bir mektupta sarf ettiği sözlerle, işlenen cinayetlerin tek sebebinin vatan savunması, vatan koruması olduğuna hem kendini hem de Ester'i ikna etmeye çalışır. "*Fakat suikasta bulaşmasaydım bile isyanın bütün vatanı altüst eden o derin tesirinden kendimi ne kadar koruyabilirdim ki?*" (EGV, s. 49).

Şemsi Paşa cinayetinin tıpkısı, ilerleyen bölümlerde Mahir Paşa için planlanır. Kitapta eli kanlı bir paşa olarak tanıtılan bu kişi, tuzağa düşürülerek öldürülür. Cinayet sebebi, Şemsi Paşa'nın cinayet sebebi ile aynıdır. Görevlerini kötüye kullanan devletin önde gelen bu iki paşası, Şehsuvar Sami nazarında hak ettikleri cezalara çarptırılırlar. Onların öldürülmesiyle, adalet yerini bulur.

Romanda öldürülen bir sonraki paşa, İttihat ve Terakki yanlısı Mahmud Şevket Paşa'dır. O ve yanındaki yaveri İbrahim Bey, tıpkı diğer iki paşa gibi suikasta kurban giderler.

Aynı romanda, İttihat ve Terakkiciler ile Arnavutların girdiği silahlı çatışma da suç olarak kabul edilir. Bu çatışmanın asıl sebebi; Arnavutların, İttihat ve Terakki'nin yöneticisi kabul edilen Talat Bey'i öldürme planlarıdır. Talat Bey, tüm İttihatçıların gözünde bir kahramandır. Onun öldürülmesinin planlandığı haberi geldiğinde tüm cemiyet üyeleri bunu önlemek için uğraşır ve Talat Bey cinayetinin önüne, başka cinayetlerle geçilir. Yanık Halit ile Kısır İsmail adında iki Arnavut, Talat Bey'i öldürmek için görevlendirilen isimlerdir. Ancak bu iki isim başarılı olamaz ve Şehsuvar Sami'nin de içinde bulunduğu bir grup İttihatçı tarafından öldürülür.

Burada ele alınacak asıl mesele, Şehsuvar Sami'nin bu cinayeti işlemek istemesinin sebepleridir. Bu nedenleri mektubunda sevgilisine şöyle anlatır:

“Arnavut silahşörlerle kapışmak benim için başka bir anlam ifade ediyordu. Kendimi ispatlamak, cesaretimi sadece Basri Bey'e ve Mehmed Esad adındaki o küstah zabite değil, aynı zamanda kendime de göstermek” (EGV, s. 105).

Şehsuvar Sami'nin cinayet sebebi, kendini cemiyete ispat edebilmektir. Bu sebeple iki kişinin canını almak, ona göre mübahtır. Pek çok insan yaradılış gereği belli başlı negatif özelliklere sahiptir. Var olan bu kusurlar, kişilerin olaylar karşısında sergilediği davranışları şekillendirir. Şehsuvar Sami'nin kendi menfaati uğruna cinayet işlemesi, cemiyetteki diğer üyelerin de ortak sebepler uğruna bu cinayete destek olması, bu durumun göstergesidir.

İttihat ve Terakkiciler kendi çıkarları uğruna Ahmet Samim adlı bir gazeteciyi öldürürler. Bu çıkarlar, siyasi ve şahsi çıkarlardır. Mensup oldukları cemiyetin, siyasi alanda daha da yükselmesini ön planda tutarlar. Kişisel olarak da kendilerini ispat edebilmek ve cemiyetin verdiği görev ve sorumlulukları yerine getirebildiklerini göstermek isterler. Bu nedenle, İttihat ve Terakki üzerine yazı yazmaktan kaçınmayan gözü pek gazetecinin öldürülmesi, onu susturmak için tek çaredir.

İşlenen cinayet, Şehsuvar Sami tarafından Ester'e bir mektupta anlatılır:

“Başka çare yok, demişti Basri Bey. Adamın kaleminden kan damlıyor. Birin üzerine bin koyarak, cemiyete duyulan düşmanlığı körükliyor, nefreti artırıyor,

etrafımızı saran hainleri cesaretlendiriyor. Bu işi tez vakitte halletmemiz gerek.” (EGV, s. 233).

Bu cinayeti cemiyet adına bir tetikçi işler. Kalabalık bir caddede arkadaşlarıyla birlikte yürüyen gazeteci, ensesine gelen kurşun nedeniyle yere düşer ve orada ölür.

İnsanoğlu kendi aleyhine bir durumla karşılaştığında, kendini koruma güdüsü taşır. Bu durum, karşılaşılan olayın boyutuna bağlı olarak, kişinin hangi savunma mekanizmasını geliştireceğini belirler. Bu romanda, her şeyin üstünde tutulan vatan savunmasının sekteye uğramaması için, yola çıkan engeller bir bir kaldırılır. Şehsuvar ise, bu durumu şöyle açıklar:

“Mümkünse bu dünyada mağlup olmayacaksın Ester... Zayıf düşmeyeceksin, tökezlesen de yıkılmayacaksın, yıkılırsan kimse kaldırmaz seni düştüğün yerden. Çiğnenip gidersin çizmelerin altında...” (EGV, s. 125).

Şehsuvar Sami sevgilisine yazdığı, işlediği suçları anlattıkça bir çeşit rahatlama yaşar. Fakat bu mektuplara, Şehsuvar'ın arkadaşı olan eski bir İttihatçı tarafından el konulur. Mektupların hiçbirinin Ester'e ulaşmadığı romanın sonunda meydana çıkar.

2.1.6. Vefa Duygusuyla Cinayet

Vefa, Türkçe Sözlük'te *“Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı”* şeklinde tanımlanır (Akalin, 2005). Ahmet Ümit'in romanlarında, vefa duygusuyla işlenen ilk cinayet örneğine *Kavim*'de rastlanır.

Kavim romanında Kınalı Meryem'in sevdiği adam öldürülür. Meryem, sevgilisini öldürme ihtimali olan herkesi, gözünün yaşına bakmadan cezalandırmayı seçer. Cezalandırma yöntemi ise, öldürmektir. Şüphelileri Meryem'in mi, yoksa adamları Tayyar veya Tonguç'un mu öldürdüğü romanda açıkça belirtilmez ama

cinayetlerin Meryem tarafından işlendiğine dair ipuçları verilir. Burada ele alınacak asıl mevzu, Meryem'in adamları Tayyar ve Tonguç'un vefa duygusuyla bu cinayetleri üstlenmeleridir. Bunu içlerinden gelerek, sakince ve ısrarlı bir şekilde sürdürmüşlerdir. Bir cinayeti üstlenmek kolay bir iş değildir. Ancak Meryem'in dünyasında işler, normal hayattan farklıdır. Bu dünyada, ilah gibi gördükleri patronları için her şeyi göze alabilen, her tehlikeye korkusuzca atılabilen Tayyar ve Tonguç gibi adamlar oldukça fazladır.

İstanbul Hatırası'nda yer alan Kara Nizam bir kabadayıdır. Bu kabadayının yeğenleri, amcalarının güvenini kazanabilmek için, her türlü suçu işlemeyi göze alırlar. Bu gençlerden biri de Kudret'tir. Kudret, amcasının sahibi olduğu bir eğlence mekânına saldırdıkları gerekçesiyle, içlerinde genç bir kız olan Fidan'ın da bulunduğu, aslında zararsız bir gruba ateş açar. Bu ateş sonucu Fidan ölür. Oysa Fidan ve arkadaşları haklarını arayan, yaşadıkları yerin daha adaletli daha güzel bir yer olması için gönüllü çalışan kişilerdir. Yaşanan olayın aslı şöyledir:

İçlerinde Nizam'ın da bulunduğu Beyoğlu'nun kabadayılarına karşı sürekli ayaklanan ve gösteriler yapan bu grup, bir akşam Nizam'ın mekânına gidip onlara yanlışlarını göstermek ister. Kudret, silahları olmayan bu gruba karşı silah kullanır ve Fidan'ı öldürür. Cinayetin sonrasında kendini savunurken karşı grubun, amcasının mekânına molotof kokteyli attığını, buna karşılık kendinin de savunma amaçlı ateş ettiğini söyler. Ancak bu sadece söylenendir. Kendilerini rahatsız eden her insandan kurtulmayı seçen Nizam ve adamları, bu olayı bahane eder ve genç bir kızın canını alırlar. Kudret'in gözünü kırpmadan, bir kızın bedenine yedi kurşun sıkmasının ardında, amcasının gözüne girmek, onun yanında daha fazla yer edinebilmek düşüncesi vardır. Kendi benliklerinden ya da kendi düşüncelerinden vazgeçerek bu denli kötü olabilmek, başkasının emir ve isteklerine bu denli itaat etmek, normal ve sağlıklı düşünebilen insanların kolayca yapabileceği bir şey değildir. Kudret de Nizam'ın emrinde çalışan diğer adamlar gibi, kendini ona tamamen adanmış durumdadır. Hatta bazen, Nizam'ın işlediği cinayetleri bile üstlenirler.

Vefa duygusuyla cinayet işleyen son isim, Ümit'in *Elveda Güzel Vatanım* romanında yer alan Ruşeym isimli bir kişidir. Eski İttihat ve Terakkicilerden olan

Fuad, seneler sonra, yine aynı siyasi gruba dâhil arkadaşlarının karşısına çıkar ve onlarla hesaplaşmak ister. Bu sırada yanında bulunan Ruşeym, Fuad'ın her söylediğini eksiksiz yerine getirir. Romanda Fuad ve Ruşeym arasındaki ilişkiden detaylı olarak bahsedilmez fakat anlaşıldığı kadarıyla Ruşeym, Fuad'ın en iyi adamıdır. Fuad ve eski arkadaşı Mehmet anlaşmazlık yaşadığı bir an, Fuad Ruşeym'e Mehmet'i vurmasını söyler. Ruşeym bu sözü ikiletmez ve patronunun isteğine uyarak Mehmet'i öldürür.

2.1.7. Kendini Koruma Amaçlı Cinayet / Meşru Müdafaa

Meşru Müdafaa, Türk Ceza Kanunu'nda; *“Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde def etmek zorunluluğu ile işlenen fiiller”* olarak tanımlanır (TCK, Madde 25).

Kişi, üzerinde bir tehdit hissettiğinde kendini savunması olağan bir durumdur. Bu savuma, içinde bulunulan durumlara ve şartlara göre değişiklik gösterebilir. Türk Ceza Kanunu, bu durumun içindeyken suç işleyen kişiye ceza verilemeyeceğini belirtir.

Ahmet Ümit'in romanlarında, meşru müdafaa amacıyla işlenen tek cinayet *Elveda Güzel Vatanım*'da yer alır.

Eski İttihat ve Terakkicilerden Cezmi Binbaşı, Şehsuvar tarafından, kendi evinde ölü bulunur. Şehsuvar bu durumu sevgilisine yazdığı mektupların birinde şöyle anlatır:

“Evet, kapının hemen arkasına düşmüştü Cezmi Binbaşı. Kalbinin üzerindeydi yarası, bir bıçakla öldürmüşlerdi ya da kamayla. Gözlerinde büyük bir öfke vardı, ellerine baktım tırnak uçlarında kurumuş kırmızı lekeler gördüm” (EGV, s. 270).

Cezmi Binbaşı'nın ölümünden sorumlu olan Fuad, Şehsuvar'ın İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden arkadaşıdır. Fuad cinayeti açıklarken, asıl amaçlarının Cezmi Binbaşı'yı öldürmek olmadığını söyler. Başka bir mesele için Cezmi'nin evine giden Fuad ve yandaşları, Cezmi'nin sinirlenerek silahına davranması üzerine öldürüleceklerini anlarlar ve Cezmi'den erken davranarak onu öldürürler. Yıllar sonra karşılaştıklarında Fuad, adamının Cezmi'yi niçin öldürdüğünü şöyle anlatır:

“Ama Cezmi Kenan üstüne geldi. Dahası silahına davrandı... Bilirsin Cezmi Binbaşı'yla, biz onu öldürmeseydik, o bizi öldürecekti.” (EGV, s. 521).

Bu sözler cinayetin tüm nedenlerini açıklar. Bazı insanlar, kendilerine zarar gelmemesi için bir başkasının ölümüne neden olabilecek kadar bencildir. Her durumda “ben” diyebilir. Bu durum ortaya yine, id kavramını çıkarır. Zarar göreceğini hissettiği anda kendini korumaya alan bu insanlar, cinayet işleyebilecek kadar kötüleşebilirler.

2.1.8. İntikam Duygusuyla Cinayet

İntikam ya da diğer adıyla öç alma duygusu; haksızlık karşısında sergilenen tutum, cezalandırma, kişinin benlik değerlerini onarması ve suçlu kişiye ders vermesi şeklinde açıklanır (Çoklar, 2014, s. 21). Buna ek olarak söylenebilir ki, intikam alma duygusu, kişinin adaleti kendinin sağlama arzusundan ya da hırsından kaynaklanmaktadır. Kişi, yargının verdiği cezanın, adaletin sağlanması için yeterli olmadığına inandığında, intikam almak ister. Ahmet Ümit'in intikam için cinayet işleyen karakterlerinin her birinin kendilerine göre geçerli nedenleri vardır.

Kar Kokusu, bu duygunun yaşandığı romanlardan biridir. Romanda, Marksist eğitim almak için Rusya'ya giden bir grup gencin, 1986 kışında Moskova'da başından geçenler anlatılır. Roman, grup üyelerinden biri olan Mehmet'in ölü bulunmasıyla başlar. Mehmet, demir bir çubuğun sırtına saplanmasıyla öldürülmüştür. Mehmet'in öldürülüşü hâkim anlatıcı tarafından şöyle anlatılır:

“...derinden gelen bir ses duydu, aynı anda sırtında şiddetli bir darbe hissetti; hızla öne savruldu ama elleri hâlâ korkuluklarda olduğu için, yere düşmedi. Başını çevirip vuranı görmek istedi, başaramadı. Bakışları usulca aşağı, göğsüne kaydı, hiçbir şey göremedi. Ama sırtındaki ağırlık hissedilmeyecek gibi değildi. Birkaç saniye ayakta kaldı, başı dönüyor, kusmak istiyordu. Engellemek istedi, başaramadı, ağzından koyu bir sıvının boşaldığını fark etti. Elleri korkuluktan çözülmedi, yüzüstü yere yıkıldı. Düşerken başını köprüünün buzlanmış tahta köşesine çarpmıştı, ama hiç acı duymuyordu. Yalnızca hızla uzaklaşan birinin ayak seslerini işitti. Başını çevirmeye çalışmadı yüzünü görmese de onun kim olduğunu biliyordu.” (KK, s. 12).

Mehmet öldürüldükten sonra KGB tarafından, cinayete ilişkin soruşturma başlatılır. Bu esnada, aynı gruptan Kerem adlı bir öğrenci de odasında ölü bulunur. Kerem’in başucunda Mehmet’i kendisinin öldürdüğünü itiraf ve intihar edeceğini ifade ettiği bir mektup vardır:

“Yoldaşlar,

Bu cehennem saatlerini daha fazla uzatmanın anlamı yok. Mehmet’i ben öldürdüm. Çünkü o bir polisti. Oğlumun ölümüne, karımın delirmesine neden olan kişiydi. Eğer onu yok etmeseydim, tıpkı Mustafa Suphi ve on dört yoldaşı gibi bizlerin öldürülmesine, en azından tutuklanmasına, ağır işkencelerden geçirilmesine neden olacaktı. Biliyorum, çoğunuz bana inanmayacaksınız, beni bir zırdeli, paranoyak sanacaksınız ama tarih haklı olduğumu gösterecektir; ülkemizde devrim olduktan sonra gizli polisin arşivleri açıldığında Mehmet’in onlardan biri olduğunu anlayacaksınız. Bana birazcık inanacağınızı bilseydim ya da Mehmet’in polis olduğunu kanıtlayabileceğim bilgilere sahip olsaydım kendimi öldürmezdim ama ne yazık ki bunlara sahip değilim. Bu konudaki bilgilerimi daha ülkedeyken partiye iletmıştim. Ama kulak asmadılar” (KK, s. 151).

Öncelikle cinayeti işleyen Kerem’i biraz yakından tanımak gerekir. Kerem’le ilgili romanda neler anlatıldığı, arkadaşlarının onu nasıl gördüğü ve nasıl tanımladığı gibi noktalar üzerinde durmakta fayda vardır.

Kerem, gruptaki üyeler arasında en sorunlu kişidir. Grubun çoğu üyesiyle anlaşamaz ve genellikle sert tavırlarıyla dikkat çeker. Bu durumun örnekleri, hâkim anlatıcı tarafından ifade edilir:

“Yoldaşların neredeyse tamamı giyinip kuşanıp Moskova’ya inerken o odasına kapanır, bir türlü bitiremediği Kapital’i birkaç demlik çay, birkaç paket sigara eşliğinde okumaya başlardı” (KK, s. 41).

Onu, grubun diğer üyelerine karşı savunan tek kişi, cinayete kurban giden Mehmet’tir. “Kerem’in neler yaşadığını bilmiyoruz, belki de başından çok kötü

olaylar geçmiştir diyerek bu yoldaşa karşı daha anlayışlı davranılmasını isterdi. Ama Kerem Mehmet'ten hiç hoşlanmazdı.” (KK, s. 42)

Bırakılan nota göre işlenen cinayet bir intikam cinayetidir. Kerem karısının ve çocuklarının polisler tarafından öldürüldüğünü, Mehmet'in de bir polis olduğunu, grubun içine görev için sızdığını söyler ve sonunda onu öldürür.

Öncelikle söylemek gerekir ki bu roman, Ahmet Ümit'in klasik roman kurgusundan farklıdır. Onun romanlarında cinayet, genellikle son ana kadar çözümlenmez, böylece merak unsuru sürekli diri kalır. Ancak bu romanda işlenen cinayet, romanın daha ortalarında katile itiraf ettirilir. Romanda çözümlenecek ve sürükleyicilik yaratacak bir yan kalmaz.

Ümit'in bu romanının tezli⁷ bir roman olduğu düşünülürse, cinayet ve suç ögesinin neden bu denli hafif kaldığı anlaşılabilir. *Kar Kokusu*, yarı otobiyografik bir romandır. Ahmet Ümit, üye olduğu TKP (Türkiye Komünist Partisi) yönetimi tarafından 1985-1986 yıllarında Moskova'ya eğitime gönderilmiştir. Romanda çoğu zaman, kahramanların ağzından söylenmiş ama aslında Ümit'in kendi düşüncelerinin olduğu hissedilen fikirlerle karşılaşılır. Bu bakımdan incelendiğinde bu roman için, Ümit'in düşüncelerinin ağır bastığı bir roman denebilir.

Ancak romanda işlenen bir cinayet vardır. İçinde uzun soluklu bir muamma barındırmasa da bu cinayet ve cinayetin faili, psikolojik açıdan incelenebilecek niteliktedir.

Suçun nedenine ve olayların en başına dönüldüğünde, Kerem'in cinayeti işleme sebebinin Rusya'dan çok önce, üniversite yıllarına dayanan bazı sezgilerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Olayları bizzat yaşayan ve anlatan Cemil; İhsan, Mehmet ve kendisinin üniversite yıllarından beri arkadaş olduklarını ve parti için çalıştıklarını söyler. Kerem de o sıralarda partinin yayın organlarından birinde, Mehmet'e bağlı olarak çalışır. Polislerin peşlerinde olması nedeniyle kalacak yer bulmanın giderek zorlaştığı bir dönemde Mehmet, birkaç haftalığına Kerem'in evine

⁷Ahmet Ümit bu romanında kendi ideolojisini (ki bu aynı zamanda bu romanın tezini belirler) ön plana çıkarma kaygısında olduğundan cinayet ve suç ögeleri ikinci planda kalmıştır. (BK)

yerleşir. Bir süre sonra evde tatsızlıklar çıkar ve Kerem karısını Mehmet'ten kıskanmaya başlar. Böylece Mehmet o evden ayrılır. İlk uyuşmazlıkları da böylece başlamış olur. Bu olayın arkasından Mehmet bir gün, polisler tarafından takip edildiğini ve polislerin, onu eve girerken gördüğünü söyler. Böylece, grup üyelerinin barındıkları ev ortaya çıkmış olur. Bu olaydan sonra evi polisler basar ve Kerem'in karısını tutuklayarak götürürler. Karısının tutukluluk hali devam ettikçe daha da içine kapanan ve herkesten uzaklaşan Kerem, bir gün Cemil'le konuşurken Mehmet'in polis olduğunu Cemil'e söyler. Bu olay hâkim anlatıcı tarafından anlatılır:

“Titreyen eliyle yan odayı göstererek, çünkü o bir polis, dedi.

Ne? dedim, şaşkınlıkla.

İçerideki adamın polis olduğunu söylüyorum.”

Kerem, Mehmet'in polis olduğuna dair fark ettiği birkaç küçük detayı Cemil'le paylaşır ancak onu bir türlü ikna edemez. Bir hafta sonra aldıkları kötü bir haberle Kerem'in oğlunun öldüğünü öğrenirler. Çocuk, annesi gözaltındayken kimsesizler yurduna bırakılır ve orada bakımsızlık nedeniyle ölür. Daha sonra eşiyle de arası bozulan Kerem, eşinin delirmesinin ve oğlunun ölümünün suçlusu olarak Mehmet'i görür (KK, ss. 215, 216, 223, 224, 227, 228).

Kendinin çok iyi bildiği ve emin olduğu, Mehmet'in casus olarak aralarında yer aldığı gerçeğini parti üyelerine bir türlü anlatamayan Kerem, daha da hırslanır. Oğlunun ölümünden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Mehmet'ten nefret eder ve intikamını almak için yaşar. Yaşadıklarının hepsi Kerem için birer travmadır. Yaşanılan travma sonrasındaki gerginlik, sinir bozukluğu ve psikolojik durum, suçun meydana gelmesini daha da kolaylaştırır (Canter, 2011, s. 134). Bir suç işlenmesinin altında yatan pek çok neden olabilir. Bu cinayette ise, aynı kişi üstünde yoğunlaşmış birden fazla kötü duygu vardır ve cinayet işlenmesi kaçınılmaz olmuştur.

Eysenk'in araştırmasına göre belli tipteki insanlar suça daha eğilimlidir. Bu tipler, dışadönük ve heyecan arayıcı olarak betimlenirler. *“Böyle bireyler, yüksek düzeyde kaygı ve çökkünlük (depresyon) yanında saldırgan, soğuk ve kişiliği olmayan davranışla belirginlik kazanırlar”* (Canter, 2011, s. 70).

Yukarıdaki açıklamaya örnek olarak Kerem de pek çok yerde sorun çıkarıcı, kavgaya hazır bir kişi olarak tasvir edilir. Her an arkadaşlarına saldırmaya hazırdır. Çoğu zaman konuşmayı tercih etmez ve yalnız kalmak ister. Sürekli bir bunalım halindedir ve bu durum her hareketine yansır. Belirtilen bu özelliklere bakıldığında Kerem'in, ağır olmasa da zihinsel bir bozukluk içinde olduğu ve depresyonda olduğu söylenebilir. Romanın kimi bölümlerinde arkadaşları, kendi aralarındaki konuşmalarında Kerem'i hasta olarak nitelendirirler. Kerem, yaşadığı kötü olaylar nedeniyle zihinsel olarak bir bozukluk içindedir. Bu durum suç işlemesini daha da kolay hale getirir. Ancak Kerem psikolojik bir çöküntü yaşasa bile, cinayeti kendindeyken, bilinçli bir halde işler. Hatta bu cinayetin önceden planlanmış, düşünülmüş bir cinayet olma ihtimali de çok yüksektir. Bu nedenle Kerem'in akıl sağlığı tamamen yerinde değildir denemez.

İşlenen cinayetin temelinde yatan duygu, öç alma duysudur. “*Stuckless ve Goranson (1992) öç almanın, algılanan haksızlık karşılığında zarar verici bir cezanın uygulanması olduğunu ileri sürmüşlerdir*” (Çoklar, 2014, s. 21). Bu eylem, kişinin beklenmedik anlarda ve yoğun şekilde yaşadığı olumsuz duygular sonucunda yaptıkları şeklinde açıklanabilir. Bunun yanında, çaresizlik ve bunalımın eşliğinde olması da Kerem'i psikolojik açıdan bir çıkmaza sürüklemiş, onun sağlıklı düşünmesini engellemiş ve sonunda kaçınılmaz sona ulaşılmıştır. Kerem'in, Mehmet'i öldürdükten sonra intihar etmesi, içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulamadığını ve öcünü almış olsa dahi rahatlayamadığını gösterir.

İntikam uğruna halkını heba eden Patasana, Ahmet Ümit'in aynı adlı romanında, Etiler döneminde yaşamış soylu bir kimsedir. Arkeolog Esra başkanlığındaki kazı ekibi, Fırat Nehri kıyılarında, Almanlarla ortak yürütülen bir kazı çalışması yapar. Kazıda yaklaşık 3000 yıl öncesine ait Hitit Uygarlığı metinleri çözülmeye çalışılır. Kazı çalışmaları sırasında Hitit Uygarlığına ait çok önemli tabletler bulunur. Bu tabletler saray yazmanı Patasana tarafından yazılır. Patasana, bu tabletleri anı şeklinde oluşturur ve uygarlığına verdiği zararı, yaptığı hataları sadece bu tabletlerde anlatır. Kütüphanenin özel bir köşesinde saklanan bu tabletler, zarar görmeden roman zamanına kadar ulaşan belgelerdir.

İlk tabletler kazıya başlandıktan kısa süre sonra bulunur. Tabletler Alman arkeolog Timothy tarafından çevrilir. İlk tablet Asurluların gelenek göreneklerini ve iç çatışmalarını konu alır. Patasana'nın büyükbabası, daha sonra da babası krallara yazmanlık yapmış yüksek bürokrasiye mensup kişilerdir. Asurlular'da yazmanlık babadan oğla geçer. Patasana da kral Pisisir'in başyazmanıdır. Başyazman Patasana, babası ve büyükbabasından farklı olarak, kendi duygularını anlattığı günlük şeklinde oluşturulmuş tabletler de yazar. İç içe geçmiş suç unsurlarının yer aldığı romanda Patasana, kendi günahlarını bu tabletler üzerinde anlatır. İntikam duygusuyla yanıp kavru lan Patasana, bu duyguyla cinayet işlemez ancak ülkesine ihanet eder ve halkına karşı edilen zulümlerin sebebi olur. Ülke düşmanlar tarafından yıkılır ve halk esir düşer. Patasana'nın gözünü kör eden nefret, ülkenin kralı Pisisir'e karşıdır. Patasana, Kral'ın karısı Aşmunikal'e âşık olarak ilk günahını işler. Kısır olan Pisisir, Aşmunikal'in hamile kaldığını öğrendiğinde hem kadını hem de karnındaki bebeğini öldürür. Aşmunikal ise Patasana'dan hamiledir. Sevdiği kadını ve doğmamış çocuğunu öldürttüğü için kraldan nefret eden Patasana, intikam almak için düşmanla iş birliği yapar. Başka bir devletin, kendi ülkesinin topraklarına kolayca girmesi için gerekenleri yapan Patasana, böylece Pisisir'in düşmana esir düşmesini sağlayacak ve kendince ondan intikam alacaktır. Ancak işler Patasana'nın planladığı gibi gitmez ve halk bütünüyle düşmana esir olur, ülkeleri de yakılıp yıkılır. Okuyucu, Patasana'nın yaptıklarından pişman olduğunu romanın ilerleyen sayfalarında yine onun yazdıklarından öğrenir. Kendini "alçak" olarak niteleyen Patasana, sevdiği kadının intikamını almak için büyük felaketlere neden olur.

İntikam duygusuyla cinayet işleyen bir diğer isim ise yine aynı romandaki Timothy'dir. Timothy, Esra'nın başkanlığındaki kazı ekibinde çalışan bir araştırmacıdır.

Kazı başkanı Esra, bir sabah bölgedeki jandarma karakolu komutanı Yüzbaşı Eşref tarafından uyandırılır. Yüzbaşı Eşref Esra'ya, yöredeki saygın kişilerden biri olan Hacı Settar'ın sabah ezanını okuduktan sonra minareden aşağı atılarak öldürüldüğünü söyler. Hacı Settar, yöredeki kazıya ve arkeologlara destek veren nadir kişilerden biridir. Yöre halkının kazıya karşı çıkmasının sebebi, kazı yapılan

yerde, Kara Kabir adında mübarek bir zatın kabrinin yer aldığına inanılmasıdır. Kazı sırasında kabrin zarar göreceğini düşünürler. Halkın inancına göre mübarek zat rahatsız olmaktadır ve köylüler yakında lanetlenecektir. Bu söylentilerden sonra, kazı ekibine destek veren Hacı Settar'ın öldürülmesi, Esra'yı iyice endişelendirmeye başlar. Çünkü kendilerine karşı baskı artacak, Hacı Settar'ın da onlara destek olduğu için lanetlenip öldüğü söylenecektir. Kazı ekibinin bir kısmı kazıyı durdurmaları gerektiğini söylerken bir kısmı da kazının devam etmesi gerektiğini söyler. Tabletlerin gün yüzüne çıkması ve toplam yirmi sekiz tablet olduğunun öğrenilmesinden sonra her şeye rağmen kazıya devam edilmesine karar verilir.

Kazı devam ederken köy halkından Reşat Ağa'nın, komşu köyde vahşice öldürüldüğü bilgisi gelir. Reşat Ağa'nın başı kesilmiş, kafası da kucağına konmuştur. Cinayetleri kimin işlediği tamamen bir sırdır ve cevabı bulunamaz.

Bu olayların ortasında ekibin fotoğrafçısı Elif'in ayağını akrep sokar. Elif ayağının şişmesi üzerine, şehir merkezindeki Amerikan Hastanesine götürülür. Esra da Elif ile birlikte hastaneye gider. Orada Doktor David ile tanışan Esra, ondan ilginç şeyler öğrenir. David ona, yöredeki bu cinayetlerin aynısının yetmiş sekiz yıl önce de işlendiğini söyler. Şimdiki caminin yerinde eskiden bir kilise vardır ve dönemin papazı, tıpkı Hacı Settar gibi kiliseden aşağı atılmıştır. Papazın ölümünden sonra, Ermeni bir toprak ağası, başı kesilerek öldürülmüş ve kurbanın başı kucağına konulmuştur. Babasının bu konuya daha hâkim olduğunu söyleyen David, Esra'yı babasının yanına götürür. David'in babası, hastanenin eski başhekimidir. O da oğlunun söylediklerini doğrular ve bu cinayet serisinde üçüncü bir cinayetin daha yer aldığını ekler. Son cinayet Ermeni bir bakırcı ustasıyla ilgilidir. Bakırcı ustasının, bakır tellerle boğularak öldürüldüğünü söyler. Bu konuşmadan birkaç gün sonra, David'in babasının anlattığı şekilde bir cinayet işlenir. Üçüncü cinayet esnasında, kazı ekibinden Kemal kaybolur ve şüpheler Kemal'in üzerinde yoğunlaşmaya başlar. Ancak kısa bir süre sonra, bir kovuğun içinde Kemal'in cansız bedenine ulaşırlar. Kemal kovukta, siyah keşiş kıyafetleri içindedir. Yanında ise çok sayıda silah ve kesici alet vardır. Kazı ekibi iki ihtimal üzerinde yoğunlaşır. Katil ya Kemal'dir ya da Kemal katili bulmuş ve onun tarafından öldürülmüştür. Üst üste yaşanan bu

talihsiz olaylar, ulaşılan tabletlerle ilgili yapılacak uluslar arası basın toplantısı öncesinde gerçekleşir ve kazı ekibi oldukça huzursuz olur.

Basın toplantısı başladığında söz alan Timothy, öncelikle bulunan tabletlerden bahseder ve bu tabletlerle ilgili bilgi verir. Sonra cinayet kavramının çok eski yıllara dayandığını, Patasana'nın döneminde de var olduğunu söyler. Bölgede işlenen cinayetlere değinen Timothy, birdenbire cinayetleri işleyenin kendisi olduğunu itiraf eder.

Timothy'nin söylediklerine göre, kendisi Ermeni bir ailenin çocuğudur. 1915 olayları sırasında ailesi tehciire tabi tutulur. Önce Lübnan'a, oradan da Amerika'ya gitmek zorunda kalırlar. Timothy, ailesiyle birlikte yaşadığı bu acı dolu günlerin intikamını almak için, yetmiş sekiz yıl önce işlenen Ermeni cinayetlerinin aynısını işler ve bu basın toplantısında her şeyi itiraf eder.

Timothy bu cinayetleri, yetmiş sekiz yıl önce aynı biçimde öldürülen üç kişiye dikkat çekmek için işlediğini söyler. Yetmiş sekiz yıl önce Papaz Kirkor, o zamanlar kilise, şimdi ise cami olan binanın kulesinden atılmış, Ohannes Ağa'nın başi kesilmiş ve Bakırcı Garo dükkânının kirişine asılmıştır. Timothy asıl adının Armenak Papazyan olduğunu ve öldürülen Papaz Kirkor'un torunu olduğunu söyleyerek itiraflarına devam eder. Küçük yaşta kimsesizler yurduna bırakılan Timothy, Hurley ailesi tarafından evlat edinilir. Bu ailenin yanında büyüyen Timothy, Vietnam Savaşına katılır ve orada öldürme konusundaki yeteneklerini fark edip kendini geliştirir. Savaştan çıktıktan sonra hem savaş psikolojisini üzerinden atmak hem de bir uçak kazasında kaybettiği Hurley ailesinin yasını hafifletmek için, bir klinikte psikolojik tedavi görür. Klinikteki tedavisinden sonra normal yaşantısına dönen Timothy, yaşadığı bir olaya kadar içinde öldürme ya da intikam alma duygusu taşımadığını söyler. Timothy'nin yaşadığı olay özetle şudur:

Babasının Fırat Nehri kıyılarında yaşadığını öğrenen Timothy, oraları görmek için Antep'e gitmeye karar verir. Yolculuk sırasında otobüsleri Osmaniye'de Kürt

teröristler⁸ tarafından çevrilir. Teröristler, Timothy’i ve yanında oturan genç bir asteğmeni alıkoyarlar. Günlerce bir hücrede, hiçbir açıklama yapmadan tutarlar. Sonra bir gün, Timothy’nin yanındaki genç asteğmeni sürükleyerek götürürler. Timothy’i ise karayoluna indirerek serbest bırakırlar. Timothy, tam da bu noktada yaşadığı her şeyi sorgulamaya başlar. Öldürülen büyükbabası, genç asteğmen, savaşta öldürdüğü onlarca insan gözünün önünden geçer. Ulaştığı sonuç ise; insanoğlunun vahşetten hoşlanan, acımasız bir varlık olduğudur. Timothy sözlerine şöyle devam eder:

“Ben de demokrasiyi savunmak gibi, komünizmi yenmek gibi birtakım ülküler adına savaşa katılmışım, insan öldürmüştüm. Herkes kadar bende sorumluydum. İşte beni cinayet projesine iten ilk adım bu düşünce oldu. İnsanların dikkatini kendilerine, sürekli saldırganlık ve vahşet üreten yüreklerindeki o karanlık bölgeye çekmeliydim. Çünkü kimse bu karanlık bölgeden söz etmeyi sevmiyordu. İyi, güzel, yararlı, mükemmel yaratıklar olduğumuzu duymak hoşumuza gidiyordu. Caniliğimize, acımasızlığımıza, bencilliğimize dar kafalılığımıza, ölüm severliğimize kimse işaret etmiyordu. Sanki bu kadar katliam olmamış, savaşlar, vahşetler yaşanmamış gibi, ne kadar yüce yaratıklar olduğumuz yalamı tekrarlamış duruyordu” (Pa, s. 387).

Timothy’nin bu sözlerinden, cinayeti işleme sebebinin intikam duygusu olmadığı sezdirilse bile, buna tamamen katılmak mümkün değildir. İntikam duygusu hemen her bireyde bulunan güçlü bir duygudur. Timothy de, Ermeni atalarına yapılanlara dikkat çekebilmek için cinayet işlemeyi seçer. Bu cinayetleri işlerken asıl hedefi dikkat çekmek olduğu için, sıradan cinayetler yerine kusursuzca kurgulanmış cinayetler işleyerek ölümü sıradanlıktan kurtarır. Timothy içindeki intikam, nefret duygusu ve inandığı ırkçı politika nedeniyle kendine haklı sebepler bulmuş, böylece cinayetlerin sebebini açıklarken bu denli rahat davranabilmiştir. Aslında kendine göre haklı ve suçsuzdur.

Jung’a göre; bir insanın içinde bulunduğu halet-i ruhiye ile sergilediği davranışlarda bilinçaltı, libido ve çevresel ilişkiler ne kadar etkili ise, tarihsel ve toplumsal geri plan da o derece önemlidir (Emre, 2006, s. 6). Timothy’nin geçmişi, savaşta bulunması, atalarının yaşadığı acılar onu psikolojik bir kısıp almış ve öldürme arzusu, cinayeti Timothy’nin gözünde normalleştirmeye başlamıştır. İşlediği

⁸Ahmet Ümit’in bu eserinde, bölgedeki teröristler “Kürt Gerillalar” olarak anılmaktadır. Bu nedenle alıntılarda yazarın adlandırılmasına sadık kalındı, kendi cümlelerimizde ise “terörist” ifadesi kullanıldı. (BK)

planlanmış cinayetlerle dikkat çekmek istediği noktalar, onun yaşam gayesi haline gelmiştir.

Bu başlık altına dâhil edilebilecek bir başka roman ise, *Ninatta'nın Bileziği*'dir. Bu roman, yüzlerce yıl önce tabletlere yazılmış bir aşk hikayesidir. Romanda Nuvanza'ya aşık olan Ninatta ve Ninatta'yı seven İnara arasında geçenler anlatılır. Ninatta'nın aşkına karşılık veren Nuvanza, İnara'nın bu ilişkiyi öğrenmesinden sonra, kendine yöneltilen ağır tahriklere dayanamaz ve onu öldürür. İnara, Nuvanza'ya olan hırsından şunları söyler:

“Sen bir korkaksın aslında. Askerlerin olmasa hiçbiri olmazdı zaferlerinin. Sen bir yalancısın aslında. Herkes soylu biliyor seni. Sen bir alçaksın. İnsanların mutluluğuyla oynuyorsun karanlık kuytulara” (NB, s. 40).

Bu sözleri duymaya dayanamayan Nuvanza kendini kaybederek, İnara'yı öldürür. Sonra pişman olup muhafızlardan kendini tutuklamalarını ister. Nuvanza, bir an için kendine hakim olamamış ve intikam duygusunun yoğunluğuyla bu cinayeti işlemiştir.

Ümit'in, intikam için cinayet işleyen karakterlerinden bir diğeri *Kavim* romanından Can'dır.

Roman Yusuf Akdağ'ın, göğsüne saplanmış haç figürlü bir bıçakla nedeniyle ölü bulunmasıyla başlar. Cinayet mahallinde, haç figürünün yanı sıra Hıristiyanlığa ait bazı dinsel imgeler de bulunmaktadır. Cesedin polisler tarafından incelenmesi sırasında, Yusuf'un arkadaşı olduğunu söyleyen Can isimli bir genç eve gelir ve Yusuf'un neden öldürüldüğüne, bunu kimin yapmış olabileceğine dair ihtimalleri polislerle paylaşır. Can bu bilgileri paylaşırken, Yusuf'un Süryani⁹ olduğunu söyler. Cinayette kullanılan dinsel öğeler de dikkate alındığında, cinayetin bir tarikat tarafından işlemiş olabileceği ihtimali üzerinde durulur. Başkomser Nevzat ve

⁹ “Anavatanları Mezopotamya olarak kabul edilen Hıristiyan bir ulus. Söylencelere göre bu halkın kökleri Nuh Peygamberin oğlu Sam'a kadar dayanır. Büyük Tufan'dan sonra Nuh Peygamber dünyayı üç oğlu arasında bölüştürmüştü. Oğullardan Sam'a da Süryanilerin bugün oturdukları bölge de içinde olmak üzere büyük bir kara parçası vermiş. Sam da bu toprakların bir bölümünü oğlu Aram'a bırakmış. Kendilerine Arami demelerinin nedeni budur. Aramilerin dini paganlıkmiş. Ancak İsa'nın havarilerinden Aziz Petrus'un çabalarıyla Aramilerin bir kısmı Hıristiyanlığı seçince, kendilerini Putperest Aramilerden ayırmak için Süryani adını kullanmaya başlamışlar” (Ka, s. 120).

ekibinin titiz çalışması neticesinde, katilin Can olduğu ortaya çıkar. “*Cinayet masasında yaygın bir inanış vardır. Katiller suç işledikleri yere geri dönerler*” (Ka, s. 27). Komiser Ali’nin Can’ı sorgularken söylediği bu söz, Can’ın olay yerine gelmesiyle de kanıtlanmış olur. Can’ın cinayet işleme nedeni ise geçmişteki bir meseleye dayanır.

Can’ın anne ve babası, Cengiz, Selim ve Mehmet isimli polisler tarafından, solcu oldukları gerekçesiyle öldürülürler. O sırada küçük bir çocuk olan Can, cinayetleri hatırlar. Büyüdükçe intikam yeminleri etmeye başlar. Ailesinin katillerini yakalamak için araştırmalara girişir. Tesadüfî bir şekilde Selim’le tanışan Can, kolundaki çilek şeklindeki doğum lekesinden Selim’i tanır. Selim’in yıllar önce anne ve babasını öldüren kişilerden biri olduğunu anlayan Can, detaylı bir araştırmadan sonra, ailesinin katillerine ulaştığına emin olur. Her ne kadar akli başında, iyi eğitim almış bir akademisyen gibi görünse de, içinde büyüttüğü intikam duygusuna yenik düşen Can, bir konuşma sırasında Başkomser Nevzat’a olayı şöyle anlatır:

“Askeri darbe öncesi dönem. Ülkede kan gövdeyi götürüyormuş. Babam o sırada Kadıköy’de bir okulda görevliymiş. Okulda adı çıkmış komünist diye. Sonradan öğreniyorum ki, sadece sosyal demokratmış. Hayal meyal hatırlıyorum. Babamın külüstür bir arabası vardı: Murat 124. Bir sabah bizimkiler alışverişe gitmek için arabaya binmişler, olacaklardan haberleri yok ama birileri mahallenin çıkışında pusu kurup onları bekliyormuş. Tam mahalleden çıkarlarken taramışlar babamın arabasını. Babam olay yerinde ölmüş, annem hastanede...” (Ka, s. 157).

Cinayeti hatırlayan ve katilleri bulduğuna emin olan Can, ilk olarak Polis Selim’le tanışır. Samimiyeti ilerlettikten sonra planladığı gibi, kabzası haç şeklinde olan bir bıçakla Selim’i öldürür.

İntikam ya da diğer adıyla öç alma duygusu; haksızlık karşısında sergilenen tutum, cezalandırma, kişinin benlik değerlerini onarması ve suçlu kişiye ders vermesi şeklinde açıklanabilir (Çoklar, 2014, s. 21). Can’ın işlediği cinayetler, intikam duygusuyla işlenmiştir. Öncelikle, anne ve babası gözlerinin önünde katledilen bir çocuğun psikolojisinin normal olamayacağını bilmesi gerekir. Kişiliği yeni oluşmaya başlayan bir çocuk üzerinde çok ciddi problemler meydana getirebilecek olan bu olay, Can’ın dış görünüşüne ve akıl sağlığına etki etmemiştir. Kendisi, bir üniversitede akademisyendir. Aklını kaybetmediği açıktır. Ancak belli etmese bile

içinde her geçen gün büyüttüğü bir kötülük vardır ve bu kötülük, kurnazca hazırlanmış bir intikam planıyla dışarı çıkarılmayı bekler. Can'ın içinde büyüttüğü intikam duygusu, daha net olarak şu cümlelerle ifade edilebilir:

“İntikam bir duygu olduğuna göre, elbette her duygu gibi bir nesnesi ve bir nedeni olacaktır. Bu kaçınılmazdır. O halde nedir intikamın nesnesi ve nedeni? Duyguların nedeni ile nesnesi sık sık karıştırılarak, nesne çoğunlukla neden olarak görülüyor. Oysa bir duygunun nesnesi, onun yöneldiği şey, nedeni ise o nesne karşısında uyanmasına yol açan şeydir. Bu durumda intikamın nesnesi, genel olarak, belirli bir kişi ya da bir grup insan; nedeni ise, o kişi ya da gruba ilişkin bilişsel bir veri; yani bir bilgi, bir düşünce, bir fikir, bir kanı ya da bir inançtır. İntikam duygusunun varlığa gelmesi için bu iki koşul zorunludur, ama ikisi bir araya geldiği an intikam zorunludur” (Adugit, 2007, s. 16).

Can'ın intikam duygusunun nesnesi, bahsedilen üç polis; nedeni ise, polislerin Can'ın ailesini öldürmeleridir. Bu söylenenlere ek olarak intikam cinayetlerinde, adaleti yerine getirme duygusunun da etkili olduğundan bahsedilebilir. Can da bu cinayeti işlerken bir adaletsizlikle savaştığını ve suçluları cezalandırdığını düşünür.

Can, romanda hayatı boş vermiş ve olduğu gibi yaşayan bir insandır. Nevzat'la bir konuşmasında da yaşamının bir anlamı olmadığını ve hayata dair beklentilerden ne kadar uzak olduğunu vurgular. Hayattaki tek amacının, planladığı cinayet olduğu ve yaşamını buna göre düzenlediği, cinayetler çözümlendikten sonra anlaşılır. Bu durumdan yola çıkarak Can'ın bu cinayeti bir fikr-i sabit haline getirdiği ve kendini teskin edemeyen biri olduğu söylenebilir.

Kavim'de intikam nedeniyle cinayet işleyen bir diğer isim Meryem'dir. Hikâyede Selim Uludere'nin sevgilisi olan Kınalı Meryem, yer altı dünyasının ünlü kabadayılardan birinin kızıdır. Meryem de tıpkı babası gibi yasal olmayan işlerle ilgilenir. Canter'in bu konuyla ilgili tespiti şöyledir: *“Suçlu babaların çocuklarının suçlu olma olasılığı yüksektir”* (Canter, 2011, s. 54). Meryem'in babası, suç dosyası kabarık biridir. Meryem de suçlu babanın, suç işlemeye eğilimli kızıdır. Öncesinde de adı birçok olaya karışmış olan Meryem, sevgilisinin katilini bulmak ve kendince adaleti sağlamak için, şüpheli gördüğü herkesi öldürmekte ya da öldürmekte bir sakınca görmez. İlk şüpheli Bingöllü Kadir'i, adamı olan Tonguç'a vurur. Selim'i öldüren kişinin, Bingöllü olmadığı anlaşılır. İkinci zanlı Can'dır. Meryem bir diğer

adamı Tayyar'a da Can'ı öldürmesi emrini verir. Tayyar da Tonguç gibi patronu Meryem'i dinler ve Can'ı vurur.

Meryem romanda güçlü bir kadın karakter olarak okuyucunun karşısına çıkar. O, görünenin arkasındaki baş suçludur ancak kendini hiçbir şekilde ele vermez. Bugün, kadın suçlu oranı görünenden çok daha fazladır ancak kadınlar suçlarını gizlemekte oldukça başarılılardır. Suçlarını saklamayı ve erkeklerin şövalye tavrından yararlanmayı çok iyi bilirler (Ruggiero, 2009, s. 80). Meryem'in durumu tam da bu açıklamaya örnek olacak niteliktedir. Kadın karakterin bu gücünün ilk sebebi olarak, babasından gelen kalıtsal özelliklerden bahsedilmiştir. Meryem'in babası, yer altı dünyasının güçlü isimlerinden biridir. Meryem de babasının yanında, onun yaptığı işi öğrenerek büyür. Yetiştirdiği çevre, Meryem'in karakterinin şekillenmesinde büyük rol oynar. Kendi de, babası sayesinde yer altı dünyasında tanınan bir isim olur. Kendi parasını kazanan, akıllı bir kadındır. Kendine ve sevdiği insanlara yapılan yanlışları affetmez, çünkü babasından görüp öğrendiği budur. Kendince cezalandırma yöntemleri vardır. Sevdiği adamı elinden almış olabileceğini düşündüğü herkesi, kendi bildiği şekilde cezalandırır. Onun dünyasında işler bu şekilde yürümektedir. Televizyonların haber programlarındaki ele alınış sıklığına bakıldığında veya gazetelerin üçüncü sayfa sütunlarına göz atıldığında görülür ki, kadınların işledikleri cinayetler yoğun baskı altında bulduklarından, kendilerini koruma amaçlı ya da artık çıkar yol bulamadıklarındandır. Ancak bu durum Meryem'de daha farklıdır. O zaten güçlü bir kadındır. Bu nedenle işlediği cinayet, bugün kadınların işlediği cinayetlerden farklıdır. Amacı kendini korumaktan ziyade, kendine yapılan yanlışları cezalandırmaktır.

İntikam cinayetlerinin bir başka örneği *İstanbul Hatırası*'nda görülür. Romanda işlenen yedi cinayet, olayda görevli Başkomser Nevzat'ın çocukluk arkadaşları Demir ve Yekta tarafından işlenir. Aynı kadına âşık olan Demir ve Yekta, aslında çok iyi arkadaşlardır. Ancak ikisinin de âşık olduğu Handan'ın, Yekta ile evlenmesinden sonra iki arkadaşın arasına soğukluk girer. Bir müddet sonra, Handan ve dokuz yaşındaki oğlu Umut, Bizans döneminden kalma bir sarnıç duvarın çökmesi sonucu ölürler. Handan'ın ölümü eski iki yakın arkadaş olan ve aynı kadına

hâlâ âşık olan Demir ve Yekta'yı yeniden bir araya getirir. Kurguladıkları cinayetlerle, bu işte suçu olan herkesten intikam almak isterler. Bunun için yedi cinayet işlerler. Öldürdükleri insanları, elleri bağlı bir şekilde İstanbul'un tarihi yerlerine bırakırlar. Elleri bağlanan cesetlere ok şekli vererek avuçlarının içine tarihi sikkeler bırakırlar.

İlk ceset gece yarısı Sarayburnu'nda, Atatürk Anıt'ı önünde bulunur. Elleri bağlı, boğazı ustaca, derin bir şekilde kesilmiş olan bu ceset, sanat tarihçisi ve arkeolog Necdet Denizel'e aittir. İkinci ceset, Mukadder Kınacı adında bir şehir planlamacısına aittir. Kınacı, ilk cinayetten bir gece sonra Çemberlitaş'ta, ilk kurbanla aynı şekilde öldürülmüş ve elleri bağlanmış halde bulunur. İki cinayet arasındaki ilişki araştırılır ve maktullerin, Sultanahmet bölgesinde yapılacak inşaatlara karar veren bilirkişiler olarak aynı heyette yer aldıkları ortaya çıkar. İlk iki cinayet daha çözümlenememişken, ertesi gece katiller üçüncü cinayetle tekrar ortaya çıkarlar. Bu kez öldürülen, Şadan Duruca adında bir gazetecidir. Cinayet aynı tarzda işlenmiş, ceset Altınkapı'ya bırakılmıştır. Nevzat, cinayetler üzerinde araştırma yaparken ilk kurban Necdet Denizel'in eski eşi Leyla Barkın'la görüşür. Bu görüşme sırasında topladığı bilgilerden, olaylarla ilişkisi olduğunu düşündüğü Adem Yezdan ismine ulaşır. Öldürülen üçüncü kurbanın da Adem'in adamı olduğu ortaya çıkar. Adem, Sultanahmet bölgesinde inşaat çalışması yapmak isteyen zengin bir işadamıdır. Öldürülen bütün insanların Adem'le, dolayısıyla inşaat işiyle bir ilişkisi vardır. Nevzat, Adem'e ulaşmaya çalışırken dördüncü cinayet işlenir. Maktul Teoman Akkan adında bir mimardır. Akkan'ın cesedi Ayasofya'nın yan sokağında bulunur. Bu ceset de diğerleri gibi elleri bağlanmış, avucunda eski bir sikkeyle oraya bırakılmıştır. Beşinci ceset, Fatih Camii'nin bahçesine bırakılmış, eski belediye başkan yardımcısı Fazıl Gümüş'e aittir. Altıncı ceset Adem Yezdan'ın günlerdir kayıp olan avukatı Hakan Yamalı'dır. Son kurban ise, Adem Yezdan'ın kendisidir. Öldürülen herkesin, Umut ve Handan'ın ölümünde bir şekilde parmağı vardır.

İntikam duygusu oldukça güçlü bir duygudur. Bu duygu, insanı çıkmaza sürükler ve kişiye neler yaptırabileceği kestirilemez. Bu sözün kanıtı olan Nemesis¹⁰,

¹⁰ Yunan Mitolojisi'nde intikam tanrısı. (Adugit, 2007, s. 19)

intikam duygusunun tanrıların dahi üstesinden gelemeyeceği kadar güçlü bir duygu olduğunu gösterir (Adugit, 2007, s. 19).

Cinayetleri çözen ve arkadaşlarını tutuklayan Nevzat, ilk konuşmasını Demir’le yapar. Demir’in, işledikleri cinayetlere ilişkin ilk sözleri şunlardır: “*Ve zavallı üç işçiyi... Daha fazla para kazanmak için... Daha fazla güç için... Ve şehri mahvettiler... Bizim şehrimizi Nevzat... Onlar çocukluğumuzu çaldılar... Anılarımızı yok ettiler...*” (İH, s. 546). Demir’in bu açıklamasının altında yatan ikinci bir neden ise, cinayeti işleyenlerin doğayı kirletmeleri ve daha fazla güç elde etmek adına hiç acımadan şehre zarar vermeleridir. Cinayetin ikinci bir sebebi olarak bu gösterilse de asıl neden âşık olunan kadın ve oğlunun, dolaylı da olsa bu insanlar tarafından öldürülmüş olmalarıdır. Yıllarca bu duyguyu içinde tutan Demir ve Yekta, sonunda bir intikam planıyla kusursuz cinayetler işlemişlerdir.

Cinayetleri neden işledikleri romanın sonunda Yekta tarafından Başkomser Nevzat’a şöyle anlatılır:

“Onları hayatımıza bir anlam kazandırmak için öldürdük... Yaşamımızın bir nedeni olsun diye... Bunu en iyi senin anlamın lazım... Bir zamanlar sen de yaşadın bu duyguları... Birileri senin de hayatını çekip almışlardı elinden... Eminim bir ara sen de sabahları uyanmak için bir neden bulamıyordun... Yemek için, giyinmek için, sokağa çıkmak için istek duymaz hale gelmiştin. Nefes almakla almamak arasında bir fark kalmamıştı...” (İH, s. 553).

Yekta ailesinin ölümünden sonra bir yas sürecine girer. Yas süreci, sevilen bir kişinin ölümünün ardından yaşanan sürece verilen addır. Bu sürecin etkileri insanlarda fiziksel veya psikolojik olarak kendini gösterebileceği gibi, gösterdiği etkiler de insandan insana değişir. Yekta hem eşini hem de oğlunu kaybeder. Dolayısıyla yaşadığı acı, iki kat fazladır.

“Çocuklarını kaybeden ebeveynlerin yaşadığı vicdan azabının, suçluluk duygularının, ayrılık acısının dışarıdan görülebilen yas tepkileri olan öfke patlamaları ve ağlama nöbetleri kadar belirgin tepkiler olduğunu bildirmektedir” (Olgun,1999, s. 39).

Kaybın yaşandığı dönemin sonrasında, Yekta’nın verdiği tepkilerle ilgili net bir bilgi verilmez ancak yaşanan acının boyutlarının ne derece büyük olduğu, romanın içinde okuyucuya yer yer sunulur. Handan’ın kaybı ise, Yekta için yaşanan en

büyük travmadır. Bazı araştırmacılara göre bir eşin ölümü, insanın olağan yaşamını en çok kesintiye uğratan etkidir (Olgun, 1999, s. 40).

Ailesini travmatik bir olay sonucu kaybeden Yekta, ölümden sonraki yas sürecini, normal ölümlerle kayıplar yaşayan insanlara kıyasla, daha zor geçirir. Kayıpların ardından gelen çaresizlik ve bu çaresizliğe bağlı suçluluk duygusu daha ağır basar. Cinayetleri Nevzat'a anlatan Yekta'nın bu durumu, romanda şöyle yer alır: “*Öfkeden çok, derin bir çaresizlik duydum içimde...*” (İH, s. 553). Yekta'nın hissettiği çaresizlik giderek içinde daha fazla yer eder, zaman geçtikçe de yerini öfkeye bırakır. Yekta yaptığı cinayet açıklamasında her ne kadar intikam için cinayet işlemediklerini söylese de cinayetin altında yatan nedenlerin başında intikam gelir. Yas sürecini sağlıklı bir şekilde geçiremeyen Yekta, bu süre içinde öfkesini besleyerek cinayet işlemek ve bu işte suçu bulan insanların canını almak için kendince geçerli sebepler arayıp durur. Sonunda, kendini de Demir'i de ikna ederek amacına ulaşır. İçinde büyüttüğü bu öfke zamanla dizginlenemez boyuta gelir. Yas sürecindeki insanlardan bir kısmının, katili cezalandırmak amacıyla, cinayete başvurduğu görülür (Olgun, 1999, s. 123). Yekta da bu amaç doğrultusunda cinayet işler.

2.1.9. Cinnet Sebebiyle Cinayet

Cinnet; kelime anlamı olarak Türkçe Sözlük'te “*Delirmek*” şeklinde açıklanır (Akalin, 2005).

Captain Cook'un ilk kez 1770 yılında, Malay yerlileri arasında tanık olduğu bu durumu açıklayışı ise şöyledir; “*bireylerin açık bir neden olmaksızın çıldırıp insanlara ve hayvanlara karşı şiddet eğilimleri göstermesi.*” Malay mitolojisine göre, kötü ruhlar kişiyi tesir altına alırlar. Bunun sonucunda yaşanan bilinç kaybı nedeniyle kişi, şiddet eğilimleri göstererek cinnet geçirir (Hasanoğlu, 2007, s. 52). Cinnetin çeşitleri vardır ancak en yaygın olanı, kişinin depresif bir ruh hali içindeyken ortaya çıkan türü, yani beramoktur (Hasanoğlu, 2007, s. 54).

Kavim'de asıl suçtan bağımsız olarak yer alan polis memuru Nazmi, cinnet geçirdiği bir anda karısını ve çocuğunu nasıl öldürdüğünü daha sonra polislere anlatır.

İşten eve yorgun argın gelen Nazmi'nin tek isteği dinlenmektir. Ancak eşi hiç susmadan sorunlarını ve isteklerini sıralamakta, çocuğu da sürekli ağlamaktadır. Birden başı dönen ve gözü kararan Nazmi, sonrasında hatırlamadığı bir cinayet işler.

“Sadece uyumak istiyordum, bir de kafamın içindeki vızıltılar dinsic istiyordum. Olmadı, sanki biri kafamın içindeki kovana çomak sokmuş gibi vızıltılar arttı. Çocuğu yatağın üzerine bırakıp ellerimle kulaklarımı tıkadım. Ama boşuna, vızıltılar dineceğine giderek artıyordu. Hayır, artık çocuğumun da, sesini duymuyordum. Oysa kızım katıla katıla ağlıyordu, karım ise karşıma dikilmiş, çocuğu göstererek bağırıp çağırıyordu. Ona susmasını söyledim... Belki söylemedim de söylediğimi zannettim ama o üzerime yürüdü. Elleriyle bana vurmaya başladı. Bilmiyorum, belki vurmada da bana öyle geldi. Vursa bile önemsemedim, önemsemezdim... Benim kurtulmak istediğim karım, kızım değil kafamın içindeki vızıltılardı... Elim ne zaman tabancama uzandı, ne zaman kılıfından çıkardım, ne zaman tetiğe bastım, bilmiyorum. Ardi ardına patlayan mermilerin gürültüsü kafamın içindeki arıları korkutup kaçırıcaya kadar ateş ettiğimi biliyorum sadece. Ben karım ile kızıma ateş etmiyordum, sadece arıları kaçırmak istiyordum. Ama gözlerimi açtığımda, onların kanlar içinde kıvranan bedenleriyle karşılaştım. Ne yapacağımı bilemedim, bu kez tabancayı kendime çevirdim, bastım tetiğe. Ama olmadı, ölmedim” (Ka, ss. 7, 8).

Nazmi'nin itirafından yola çıkarak bu cinayetin nedenlerine bakıldığında, öncelikle stresli bir meslek olan polis memurluğunun zorluklarından bahsetmek gerekir. Nazmi, uzun saatler boyunca hiç uyumadan bir olay üzerinde çalışır. Ancak buna rağmen suçluyu yakalayamaz ve amirinden çocuk gibi azar işitir. Eve gelip sığınacak bir liman gibi gördüğü karısına kızına kavuştuğunda ise, karısının tek derdinin yeni bir bulaşık makinesi almak olduğunu görür. Nazmi'nin tüm gün yaşadığı yorgunluk üstüne evinde de huzuru bulamaması, onu daha da yorar. Bunun üstüne bir de çocuğun ağlaması ve karısının bitmek bilmeyen söylenmeleri başlayınca Nazmi, tam anlamıyla bir cinnet yaşar. Uykusuzluk ve yorgunluğun getirdiği nedenlerle etrafındaki sesleri ayırt edememeye ve onları arı vızıltısı sanmaya başlar. Nazmi'nin beyninin o an normal işlemediği buradan anlaşılır. Sesler bir türlü kesilmez. Bu sesleri kesip rahata kavuşmak ve uyuyabilmek için tabancasına sarılır, karısını ve kızını öldürür. O anda yaptıklarının farkında olmadığı ise, sorgu sırasında anlaşılır.

Nazmi, içinde bulunduğu durumda yoğun stres ve yorgunluk halindedir. Çevresel ve fizyolojik etkiler de bu olumsuzluğun katlanarak artmasına neden olur. Böylece Nazmi bilincini tamamen kaybetmiş, dünyadan soyutlanarak, sayıklamaya başlamıştır. Cinayeti anlatırken sürekli olarak çok yorgun olduğundan bahseder. O anki düşüncesi de dinlenmek, gidip uyumaktır. Takıntılı bir şekilde sadece bunu istediğini söyler: “*Halbuki ben sadece yorgundum, kızıma sarılıp uyumak istiyordum...*” (Ka, s. 8). Bu söylem, Nazmi’nin cinnet anında olduğuna dair ipuçları verir.

2.1.10. Hırs Ve Bencillik Sebebiyle Cinayet

Hırs ve bencillik çoğu zaman insanın doğuştan getirdiği iki özelliktir. Ancak bazen, yaşananların da bu duyguya neden olabileceği görülür.

Kukla’da roman kişilerinden Doğan, insanda var olan bencillik ve hırs duygusunun, kişiye neler yaptırabileceği konusunda önemli bir örnektir. Doğan’da paranoid kişilik bozukluğu¹¹ vardır. Bu hastalığın tanımına uygun olarak, önemli olan sadece kendisidir. Onda bağışlama ve merhamet duygusu yoktur. En yakın arkadaşı Resul’u, gözünü kırpmadan öldürmesinden de bu sonuç çıkar. Tehdit unsuru olarak gördüğü herkesi ortadan kaldırır. Bu kişilik bozukluğu elbette ki doğuştan gelen bir özellik değildir. Doğan’ın bu duruma gelmesinde küçük yaşta babasız ve korumasız kalması, annesinin yeniden evlenmesi, üvey babası ve üvey ağabeyi ile anlaşamaması, evden kovulur gibi ayrılması, hayatta tek başına olduğunu anlaması gibi nedenler etkili olmuştur. Yaşadığı hayat, etrafındaki kötü insanlar ve kötü olaylar da paranoid olmasına etki eden diğer unsurlardır. Doğan romanın son sayfalarında, düşüncelerini üvey kardeşi Adnan’a şöyle anlatır:

“Dünyaya yalnız gelir, yalnız gideriz. Yalnız olduğumuz için de güçlü olmak zorundayız. Güçlü olmayan insan bir hiçtir. Sistemin çarkları arasında ezilir gider. Dağ ya da şehir, hayvan ya da insan hiç fark etmez güçlü olan ayakta kalır. Temel kanun budur. Allah da güçlü olanları sever zaten; yoksa onların kazanmasına neden

¹¹Paranoid kişilik bozukluğu, kişilik bozukluklarının bir alt dalıdır. Bu hastalığa sahip kişiler, başkalarına karşı kuşkulu ve şüpheli yaklaşır. Hiçbir durumda kendilerinde kusur bulmazlar. Etraflarındaki insanların her daim kendi üzerilerine planlar kurduklarını düşünürler (Butcher, Mineka ve Hooley, 2013, s. 640).

izin versin. Kitaplardan değil, sokaktan öğrendim ben bunu. Bana ihanet eden dostlarımın, ucu zehirli hançerinden öğrendim. Yattığım hapishanelerden öğrendim. Kendilerini öldürmemem için ayağımı öpmeye çalışan mevkileri büyük, kendileri küçük kurbanlarımın, sönmekte olan gözlerindeki son parıltıdan öğrendim. Evet ben bir katilim, evet ağır bedeller ödedim, ağır bedeller ödettim. Ama yaşamın mantığını öğrendim. Sen katil değilsin, kötü de değilsin, bırak annenin cesedini başka bir mezara taşımayı, sen annenin ölüsüne bile bakamayacak kadar duyarlısın, ama ne öğrendin bu hayattan? Neyi başardın? Şu haline bak, dökülüyorsun, işe bile benim sayemde girdin, karına başkası atlıyor, sen zor durumdasın, oğlun yanında değil. Bu mu onur? Bu mu saygınlık? Bırak bu işleri. Onur, saygınlık, insanlık filan bunlar palavra oğlum...” (K, s. 461).

Doğan, kendinden başka kimseyi önemsemeyecek yapıda bir insandır. Yukarıdaki kesitte de görüldüğü gibi insanî duyguları kalmamıştır. Hayatta kalabilmesi için acımasız olması gerektiğini düşünür ve buna göre yaşar. Bu nedenle roman boyunca çok fazla kişinin ölümünden sorumludur. Hepsinde de neden aynıdır. Kendinin herkesten daha önemli ve değerli olduğunu düşünür. Yoluna çıkan herkesi, acımadan ortadan kaldıracak derecede hasta ruhlu bir kişisidir. Bu özelliklere bakıldığında, Doğan’da narsistik kişilik bozukluğundan¹² da bahsedilebilir.

Doğan’ın kazanmak için, hep bir adım önde olmak için çok fazla şeyi göze aldığı, bütün duygularından vazgeçtiği ve sadece hırslarıyla yaşadığı görülür. Narsistik kişilerde sıkça görülen bu özellik, kişi tarafından diğer insanların yok sayılmasına kadar gider. Doğan da kendinden başka kimseyi önemsememiş ve sadece kendine, kendi hırsına kölelik etmiştir. Mevcut olan bu kişilik bozuklukları aslında onun psikolojik olarak sağlıklı olmadığını kanıtlar.

2.1.11 Polis Katiller

Polislerin de zaman zaman yanlışa düştükleri ve mesleklerini kötüye kullandıkları görülmektedir. Bu durumun örneğine, *Kavim*’in suçlu polislerinde rastlanır.

¹²Bu kişilik bozukluğuna sahip hasta, kendi benlik değerini aşırı şekilde abartır, sürekli beğenilme ihtiyacı duyar. İhtiyacı karşılanmadığında doyumсузлук nedeniyle sıkıntıya girer. Kendilerini aşırı derecede beğenen bu insanlar, daima “önemli ve çok özel” kişiler olduklarını düşünürler. (Güleç, 2014, s. 57)

Romadaki üç polis memuru Cengiz, Selim ve Mehmet mesleklerini kötüye kullanarak yasadışı işler yaparlar. Üç arkadaşın da içinde bulunduğu bir grup polis, görev gereği buldukları Mardin Midyat'ta, PKK'lı teröristlerle çatışmaya girer. Çatışma sırasında teröristleri gözden kaybederler. İlerleyen saatlerde, bölgede altı gence rast gelirler. Bu gençlerin, bir süre önce izlerini kaybettikleri PKK'lı teröristler olduğunu düşünen Selim, gençleri bir mağaraya hapseder. Bu sırada, mağaradaki gençlerden biri kendini serbest bırakması karşılığında, Diatessaron adında çok değerli bir kitabı Selim'e vereceğini söyler. Selim maddi menfaat sağlayacağını bildiği için bu teklifi kabul eder ve genci mağaradan çıkarır. Gece boyu mağarada kalan beş gencin, ertesi sabah duman zehirlenmesi nedeniyle cansız bedenlerine ulaşılır. Ölenlerin terörist olmadığını anlaşılması üzerine Selim ifade verir. İfadesinde bu beş genci gece mağaradan çıkardığı, daha sonra kendisinin de mağaradan ayrıldığı yalanını söyler. Uluslararası basına taşınan, "mağaraya insanları kapatarak ölümlerinden sorumlu olma" suçundan kurtulmak amacıyla, polis arkadaşları Cengiz ve Mehmet tarafından Selim'in ölüm haberi yayılır ve cesedinin köylüler tarafından patos makinesinde parçalandığı söylenir. Selim ve iki polis arkadaşı, bu haberin inandırıcılığını artırmak için, köylü bir genci patos makinesine atıp parçalar, cesedi tanınmaz hale getirirler. Daha sonra Selim ortadan kaybolur. İki polis arkadaşı da Selim'in öldüğünü söyleyerek patos makinesindeki parçalanmış cesedi gösterirler. Selim ve arkadaşlarının makinede parçaladıkları ceset, köyde çobanlık yapan Yusuf Akdağ'a aittir. Selim ise Yusuf'un kimliğiyle yaşamına devam eder.

Romanın bu kısmında polis memurları tarafından işlenen suçlar şöyle sıralanabilir:

- Selim'in suçsuz insanları mağarada ölüme terk etmesi,
- Selim'in Diatessaron'u yasa dışı yollarla ele geçirmesi,
- Selim ve arkadaşlarının Yusuf Akdağ'ı patos makinesinde öldürmeleri

İşlenen suçlar, Selim, Cengiz ve Mehmet'in dâhil olduğu suçlardır. Bu suçlardan Diatessaron'u ele geçirmesi suçu, kaçakçılık suçları bölümünde ele alınacaktır.

İlk olarak Selim'in, köyden altı genci terörist zannederek mağarada ölüme terk etmesi olayına bakmak gerekir.

İlk suçlu Selim Uludere, bir polistir. Hiç kuşkusuz polislik, bugün en zor ve en stresli mesleklerden biridir. Kişinin dirayetli, sabırlı ve stresle başa çıkabilecek yapıda olması bu meslek açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda polislerin psikolojik durumları ve psikolojilerinin iyileştirilmesi için yapılan çalışmalar da son derece önemlidir. *“Son yıllarda İngiltere’de polis hizmetleri psikologlardan gelecek katkılara daha çok açık hale gelmiştir”* (Canter, 2011, s. 379).¹³

Ancak kişi ne kadar eğitim almış olursa olsun, insan mekanik bir yapı değildir. Duygulardan oluşmaktadır ve bazen kendine söz geçiremediği anlar olur. Selim de bu cinayeti işlerken bir kriz anındadır. İki arkadaşı teröristler tarafından öldürülmüş, biri de yaralanmıştır. Gözü dönen polis memuru da intikam almaktan başka şey düşünemez hale gelmiş ve teröristlerin peşini bırakmamıştır.

Schopenhaur ve Aristoteles'e göre intikam ve haset tamamen kötü duygulardır (Adugit, 2007, s. 14). Kötülük de insanoğlunun doğasında vardır. Bu duygunun kimde, hangi olayla açığa çıkacağı tamamen kişisel bir durumdur. İntikam duygusunun, her insanda ortak kabul edilebilecek bir paydasından söz edilecek olursa bu adalet duygusu olur. Kişi kendince adaleti sağlayabilmek, yanlış olan davranışa karşılık verebilmek için intikam almaya yönelir. Selim de arkadaşlarının ölümünden sonra, adaleti sağlamak için öldürmeyi seçmiştir. Bu durum romanda onun ağzından hiçbir zaman duyulmasa bile, anlatılanlar okuyucuyu bu düşünceye ulaştırır. Selim'in yaşadığı olaylar derinlemesine bilinmese de doğuda ve zor koşullarda görev yapan bir polis memuru olduğu bilinmektedir. Meslektaşlarının ölümüne şahit olan bu memurun psikolojisini tahmin etmek zor değildir. İntikam

¹³ Batı ülkeleri, bu konuyu oldukça fazla önemsemektedir. Polislerin eğitimi sırasında, psikolojilerine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Ancak Türkiye bu konuda önemli bir adım atmış değildir. Verilen psikolojik desteklerle, krizlerle baş etme yöntemleriyle, psikolojik testler ya da analizlerle, polisler bu mesleğe hazırlanmalıdır. (BK)

duygusuyla, sırf eşgalleri benzer, sayıları aynı diye masum insanları öldürmesi bir cinayettir.

Cinayetin incelenmesinde değinilebilecek bir diğer nokta, fiziki çevrenin insan psikolojisi üzerindeki etkisidir. Selim'in bulunduğu çevre, kendini sürekli baskı altında hissetmesine neden olur. Her gün bir takibin, bir kaçışın ya da bir çatışmanın içerisinde. Bulduğu fiziki çevre psikolojisini de etkiler. Bu durum şöyle açıklanabilir:

“Savaş ya da kaçış gibi çaba gerektiren durumlar geçer geçmez fizyolojik süreçler normalleşir ve organizma sakinleşir. Eğer eyleme geçilmezse, o vakit fizyolojik süreçler normal duruma dönmez ve organizma sakinleşmez. Böylece sempatik sinir sistemi sürekli olarak uyarılma durumunda kalır. Homeostatik sınırlar içindeki, biyolojik denge durumundaki insan varlığı, içten ya da dıştan gelen bir sistem uyarısının etkisinde kaldığı vakit savunmaya geçer” (Öztok, 2009, s. 28).

Selim, bulunduğu ortam gereği sürekli tetikte olma, kendini koruma, saldırma, yakalama, kaçma hallerindedir. Fizyolojik olarak bulunduğu ortamın, psikolojisi üzerindeki etkisi böylece anlaşılabilir.

Selim ve arkadaşları tarafından işlenen bir diğer suç ise cinayettir. Selim, mağarada ölen insanların suçsuz olduğunun anlaşılmasından sonra, hem köylü tarafından hem de uluslararası basında kötü ilan edilir. Zor durumda kalınca, en iyisinin insanları kendisinin öldüğüne inandırmak olduğuna karar verir. Mehmet ve Cengiz, ortadan kaybolduğunda kimsenin dikkatini çekmeyeceğini bildikleri çoban Yusuf Akdağ'ın bedenini patos makinesinde parçalar, köylüye de cesedin Selim'e ait olduğunu söylerler. Parçalanmış haldeki ceset tanınmaz haldedir ama ölenin Selim Uludere olduğuna inanılır.

Selim'in kendi yaşamına devam etmek için gözü dönmüşçesine bu cinayeti işlemesi onun normal bir insan olmadığını göstergesidir. Masum bir insanın yaşamına bu şekilde son vermek, kişinin akli melekelerinin yerinde olmadığına işaret eder. Bunun yanında Selim'in, hırslı ve gözü kara bir insan olduğu da anlaşılır. İnsanın, dizginleyemediği bir hırsa sahip olması genellikle suç işlemekle sonuçlanır. Yaşama hırslı, köylülere olan hırslı ve belki de sahip olduğu kutsal kitabı sattığında eline geçen parayla yapacaklarının hayali, Selim'i hayata bağlamış, bu nedenle

başkasını öldürmek, ona kendi yaşamını devam ettirebilmesi için tek çıkar yol gibi görünmüştür.

Olayların başından beri Selim’le işbirliği içinde olan Cengiz, gerçek Selim Uludere cinayetinin aydınlatılması için görevlendirilen Başkomser Nevzat’ın müdürüdür. Romanın başlarında sevecen ve iyi bir adam gibi tanıtılan Cengiz’in aslında nasıl biri olduğu, ilerleyen bölümlerde Nevzat’ın gözlemleri ve tesadüflerle ortaya çıkar. Cengiz’in başından beri her şeyi bilmesi ve Selim’in işlediği suçlara ses çıkarmaması, arkadaşını korumak istemesinin yanında, makam ve mevki hevesinden de kaynaklanır. Yapı olarak lider olma özelliği taşıyan Cengiz, roman içinde de sürekli Nevzat’ın kendi yerinde gözü olduğunu ve bir hileyle yerini alacağını düşünür ve bunu dile getirir.

Cengiz, arkadaşı Selim’i, Malik adında ortak bir arkadaşlarının öldürdüğünü düşünmektedir. Bunun için Malik’in yanına giden Cengiz, onunla tartışmaya başlar. Bu sırada Malik başını bir yere çarpıp ölür. İyice panikleyen Cengiz, onu kurtarmak yerine, kafasını evde bulunan değerli bir kılıçla keser ve cinayeti Selim cinayetinde olduğu gibi dinsel öğelerle süsleyerek evden ayrılır. Bunu yapmasındaki neden, bu cinayetin de Selim’i öldüren kişi tarafından işlendiğini düşündürmektir. Olaya suç boyutunda bakılırsa aslında Cengiz suçludur. Cinayeti işleyen o olmasa da Malik’in kafasını kesen ve kendini kurtarmak adına delilleri karartan, cinayeti yanlış yere yönlendiren kendisidir. Ancak bu işten kurtulmak için deliller üzerinde değişiklik yapmış ve suçun kendi üzerine yıkılmasının önüne geçmeye çalışmıştır.

2.1.12. Hırsızlık Ve Cinayet¹⁴

Hırsızlığın ardından işlenen cinayetin örneklendiği roman, *Sultan’ı Öldürmek* adlı romandır.

¹⁴ Bu alt başlığın açılma sebebi; burada işlenen cinayetin, romandaki asıl suç olan hırsızlığın bir sonucu olarak meydana gelmiş olmasıdır. (BK)

Roman kahramanı Müştak Serhazin, yıllar sonra eski sevgilisi ve aynı zamanda kendi gibi tarih profesörü olan Nüzhet Hanım'dan bir telefon alır. Müştak Bey'in hala unutamadığı Nüzhet Hanım, yurtdışından kesin dönüş yapmıştır ve Müştak'ı o akşam için yemeğe davet eder. Sevgilisine hem hâlâ âşık hem de ona fazlasıyla kızgın olan Müştak, her şeye rağmen gitmeye karar vererek evden çıkar. Sevgilisinin evine vardığında kapının aralık olduğunu fark eder. İçeri girer. Sevdiği kadın, bir koltuğun üzerinde hareketsiz bir şekilde oturmaktadır. Selam vererek ve konuşmaya başlayarak kadına yaklaşan Müştak, Nüzhet'ten hiçbir tepki alamayınca daha da yaklaşır ve o anda kadının boynuna saplanmış halde, yıllar önce kendisinin Nüzhet'e hediye ettiği mektup açacağını görür.

Müştak ilk önce katilin kendi olabileceğini düşünür. Çünkü zaman zaman onu yoklayan ve bilincinin belli bir süre kapalı kalmasına neden olan psikolojik füğ adında bir hastalığı vardır. Hastalık bir anda gelir. Müştak o anlarda bilinçli davranamaz. Her şey normale döndüğünde ise, hastalık anında ne yaptığını ne söylediğini nereye gittiğini, kısacası hiçbir şeyi hatırlayamaz.

Nüzhet'in boynuna saplanmış, kendisinde de aynısından olan mektup açacağını gördüğünde, hastalık geldiği anda cinayeti kendisinin işlemiş olabileceğinin düşünür. Nüzhet'in evinde dokunduğu her yeri temizleyerek delilleri karartmaya çalışır. Son olarak Nüzhet'in boynundaki mektup açacağını da alarak evden dışarı çıkar ve vapurdayken cinayet aletini denize atarak yok eder. Devam eden günlerde Müştak, cinayeti kendisinin işleyip işlemediğini sürekli sorgular, hatırlamaya çalışır ancak bir türlü emin olamaz. Romanın ilerleyen bölümlerinde, cinayeti işleyen kişinin Nüzhet'in yaşadığı apartmanın işleriyle ilgilenen, bazen de Nüzhet'e temizliğe de gelen Fazilet adında bir kadın olduğu ortaya çıkar. Fazilet, cinayet soruşturması devam ederken, Nüzhet'in yeğeni Sezgin tarafından Müştak'a tanıtılır:

“Rahmetli Satı kadının yadigarı, diye açıklamaya başladı Sezgin, sanki sormuşum gibi. Fazilet diyorum... Asansörün içini gösterdi. Sanırım ucuz kokunun kadına ait olduğunu belirtmek istiyordu. Beş yıl önce evlenip gitmişti, kendi köylerinden biriyle... Akrabası mıymış neymiş... Ama adam ahlaksız çıktı. Altı ay sonra çekip geldi. Satı Kadın da vefat edince apartmanın demirbaşı oldu. Annemin vasiyeti var, onu sokağa atma diye. Ev işlerime bakar. Temizlik, yemek filan... Deli doludur ama iyi kızdır, çok da çalışkan...” (SÖ, s. 375).

Çaldığı ziynetleri kuyumcuda bozdururken güvenlik kameralarına yakalanan Fazilet'in durumu ise Müştak'ın gözünden şöyle anlatılır:

"...televizyonun ekranında önce karlı bir görüntü titredi, ardından bir kuyumcu dükkânının içi görüldü. Tezgâhın gerisinde otuz yaşlarında bir adam, gelen müşterilerle ilgileniyordu. İyi de bu kuyumcunun benimle ne ilgisi vardı? Soran gözlerimi Nevzat'a çevirdim, dudaklarında ketum bir gülümsemeyle ekramı gösterdi. Yeniden kuyumcu dükkânına dönünce, bir kadının tezgâhtara yaklaştığını gördüm. Tanıdığım biri, kimdi bu kadın yahu? Çantasından pembe nakışlı bir mendil çıkardı. Mendili açtı, içinden tam seçemediğim yüzüğe, kolyeye, küpeye benzer bir ziynet eşyası çıkardı. Adam ziynet eşyasını aldı, usulca havaya kaldırdı baktı. Kırmızı taşlı bir kolye, hayır iki taneydi, adam ikincisine de baktı" (SÖ, s. 503).

Temizlikçi kadın Fazilet, Nüzhet'e Müştak'ın tarafından hediye edilen küpe ve kolye setinin önce küpelerini çalar sonra da bozdurmak için kuyumcuya gider. Küpelerinin kaybolduğunu fark eden Nüzhet evine giren başka kimse olmadığı için Fazilet'ten şüphelenir. Müştak'ın yemeğe geleceği akşam, küpeleri olmasa da kolyesini takar. Fazilet de o akşam, yemeklerin yapılmasına yardım etmek için Nüzhet'in evindedir. Evine giren başka kimse olmadığından küpeleri Fazilet'in çaldığından şüphelenen Nüzhet, kadını sıkıştırır, suçunu itiraf etmezse kendisini polise vereceğini söyler. Paniğe kapılan Fazilet ise, mektup açacağını Nüzhet'in boynuna saplar. Kadının boynundaki gerdanlığı da alıp evden çıkar. Ancak sonra daha fazla korkuya kapılır ve delil bırakmamak adına geri gelip gerdanlığı kadının boynuna takar.

Fazilet'in işlediği ilk suç hırsızlık, ikincisi de hırsızlığa bağlı cinayet suçudur. Öncelikle maddiyata dayalı suçların tanımına bakmak gerekir. *"Ev soygunları, arabalara yönelik suçlar, zarar vericilik (bilerek ve isteyerek, kişiye ya da kamuya ait bir mala, araca ya da ürüne zarar verme eylemi) ve başka hırsızlık suçları yanında, mala yönelik bir suç olarak sınıflandırılmaktadırlar"* (Canter, 2011, s. 144).

Romanda işlenen cinayet de, maddi kaynaklı ve mala yönelik işlenmiş bir cinayettir. Kişinin mal varlığına ya da sahip olduğu herhangi bir mala, haksız yoldan sahip olmaya çalışmak da hırsızlığın kaba tanımıdır. Fazilet'in gerçekleştirdiği hırsızlığın nedeni romandan öğrenilemez. Kadının konuşurulduğu, suçu neden

işlediğine dair açıklamalar yaptığı bir bölüm yoktur. Ancak çaldığı değerli eşyalar, işlenen suçun ekonomik boyutlu olduğu sonucuna varılmasını sağlar.

Yapılan araştırmaların sonucuna göre; hırsızlık yapanların %50den fazlası, işledikleri suçun maddi boyutlu olmadığını söylerler. Bu suçu işleyen insanlar; başkalarının etkisinde kalarak hırsızlık yapanlar, hırsızlığı kaçırılmayacak bir fırsat olarak görenler ve bu fırsatı yakaladığında suçu gerçekleştirenler, önceden planlayanlar gibi çeşitlere ayrılırlar (Canter, 2011, s. 149). Romanda, Fazilet hakkında verilen bilgiler sınırlıdır. Fazilet, temizlikle geçinen ve yalnız yaşayan bir kadındır. Nüzhet Hanım'a temizliğe gider ve onun zengin bir insan olduğunu bilir. Bu durum göz önüne alındığında, hırsızlığın maddi boyutlu olduğu söylenebilir.

“Cohen ve Felson’un (1979) sık sık sözü edilen suç davranışı modeli, bir suçun gerçekleşmesi için üç bileşenin var olması gerektiğine işaret etmektedir: güdülenmiş bir suçlu, uygun bir hedef ve bir koruyucunun yokluğu” (Canter, 2011, s. 153). Bu bilgi romana uyarlanacak olursa;

1. Güdülenmiş bir suçlu: Maddi yetersizlikler yaşayan ve geçimini temizlikle sağlayan bir kadın; Fazilet,
2. Uygun bir hedef: Değerli eşyalar ile yüklü miktarda paraya sahip olması ve suçlunun, eve kolayca girip çıkabilmesi bakımından en uygun hedef; Nüzhet Hanım,
3. Bir koruyucunun yokluğu: Nüzhet Hanım'ın yalnız yaşayan bir kadın olması.

Bahsedilen bu üç bileşen romanda yerli yerine oturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında suçlunun Fazilet, hedefin ise Nüzhet olması akla daha yatkın ve anlaşılabilir gelir.

Hırsızlığın planlı mı plansız mı olduğu konusunda ise, yine ikileme kalınır. Nüzhet, yurtdışından dönüş yapmış zengin bir kadındır. Fazilet, eve temizliğe gelip giderken Nüzhet'in değerli mücevherlerini görmüş ve bir planla hırsızlık yapmış olabilir. Ya da bu suç hiç aklında yokken, mücevherleri görüp, o anda suç işlemeye karar vermiş olabilir. Bennett ve Wright ilk kategorideki suçlular için, “planlayıcı

suçlular” ikinci kategoridekiler için ise, “fırsatçı suçlular” tanımını kullanırlar (Canter, 2011, s. 161). Romandaki kısıtlı bilgilerle, Fazilet’in hangi gruba girdiğinin söylenmesi zordur.

Bunların dışında, bir hırsız için hedef olarak seçtiği ev oldukça önemlidir. O eve rahatça girip çıkması, işini daha da kolaylaştıracak ve dikkat çekmeyecektir. Fazilet için de durum böyledir. Nüzhet’in evi zaten girip çıktığı bir evdir. Oraya girdiğinde kimse ondan şüphelenmeyecektir. Böylece küpeleri kolaylıkla çalar.

İşlenen bu ilk suçtan sonra, panik halinde işlenen bir de cinayet vardır. Yukarıda anlatıldığı gibi, Nüzhet’in her şeyi fark ettikten sonra Fazilet’i sıkıştırması ve korkuya kapılan Fazilet’in, kendini polise ihbar etmesinden korktuğu için Nüzhet’i öldürmesi, romandaki ikinci suç halkasını oluşturur.

Fazilet’in; Nüzhet’in kendini polise teslim etmesinden korktuğu için bu suçta kalkışması, kendini korumak, kendini savunmak ya da endişelerinden kurtulmak adına seçtiği bir yoldur. Daha önce işlenen hırsızlık da göz önüne alınırsa, kişinin suç işlemeye yatkınlığından da bahsedilebilir.

Ancak burada değinilebilecek bir diğer nokta da Nüzhet tarafından Fazilet’e uygulanan tehdittir. Tehdit, günümüzde yasalarca da suç kabul edilen bir davranıştır. Fazilet’in suçluluğu kesin değilken, Nüzhet’in tehdit içeren cümleler kurması ve bunu gerçekleştirmeye yönelik davranışlar sergilemesi açık bir şekilde suçtur.

İnsan yapı olarak kendini korumaya, dışarıdan gelen zararlara karşı savunmaya her daim hazır haldedir. Bu, her insanın doğasında vardır. Ancak bunu dışarıya vurma yolları çok farklı şekillerde olur. Üzerinde bir baskı, bir suçlama, ya da haksız bir durum hissettiğinde insanın kendini savunmaya geçmesi oldukça doğaldır. Buna savunma mekanizması denir. Ancak kişinin kendini savunması, başka kişilerin haklarını ihlal etmeden ya da onlara zarar vermeden gerçekleşmelidir. Fazilet ise içinde bulunduğu durumda, üzerinde hissettiği baskıdan kurtulmak için paniğe kapılarak cinayet işlemiştir. Nedenler arasında polise teslim edilmek, ceza almak, hapis yatmak gibi, özgürlüğünün kısıtlanacağı düşüncesinin yarattığı bunalımlı bir halin de bulunduğu kesindir.

2.1.13. Zenginlik Ve İtibar Uğruna Cinayet

Zengin ve güçlü olma isteği, insanoğlunun var oluşundan bugüne kadar gelen bir istektir. Hep daha fazlasını istemek, toplumda söz ve statü sahibi olmak, sosyal bir varlık olan insan için oldukça önemlidir. Bu noktada ego ön plana çıkar. Ego'nun insan yaşamında ne kadar söz sahibi olduğu şöyle açıklanabilir:

“Muzaffer Şerif'e göre sosyal psikolojinin belli anahtar kelimeleri vardır. Bu anahtar kavramlar algı dayanağı çevresi, toplumsal bir sorunun nelerden ibaret olduğu meselesi, örgütlenme düzeyi sorunları ve disiplinler arası yaklaşım, uyarı yapısının değerlendirilmesi, algı dayanağı noktası, kültürel ürünler, toplumsal normlar, genel anlamda toplumsal algılama ve egonun işe karışmasından oluşmaktadır” (Emre, 2006, s. 194).

*Beyoğlu Rapsodisi'*nde kurgu; Azya adlı, babadan kalma bir tekstil atölyesini işleten Selim, Selim'in çocukluk arkadaşları Kenan ve Nihat'ın eksenindedir. Lise yıllarından beri arkadaş olan ellili yaşlardaki bu üç kişinin başından geçenler, roman kişisi Selim'in ağzından anlatılır. Kenan hukuk öğrenimi görmüş, fakat baba mesleği olan sigortacılığı devam ettirmekte, Nihat ise sahaf dükkânı işletmektedir.

Roman, Kenan'ın ölümsüz olabilme fikrini takıntı haline getirmesi ve bunun için yollar aramasıyla başlar. Nihat, bu konuda arkadaşına yardımcı olur ve bir önerisi sunar. Öneri sonucu, polis olan bir arkadaşlarından Beyoğlu'nda işlenen cinayetlerin, olay mahallinde çekilmiş fotoğraflarını isterler. Kenan bu fotoğrafları kendi makinesiyle tekrar çekecek, kendi beğenisine göre düzenleyerek bu cinayet fotoğraflarından oluşan bir fotoğraf sergisi açacaktır. Kenan bu fikre kendini kaptırır ve çalışmalarına başlar. Çekimler sırasında, işlenen iki cinayetin birbiriyle bağlantılı olduğunu fark eder. Her iki fotoğrafta da maktullerin arkasındaki duvarda aynı ressamın elinden çıktığı açıkça belli olan birer resim vardır. Kenan bu ayrıntıyı Selim ve Nihat'la da paylaşır ve geri kalan günlerde kendini bu iki cinayet arasındaki bağlantıyı çözmeye adanır. Romanın sonunda Kenan, cinayetleri işleyen kişinin arkadaşı Selim olduğunu öğrenir.

Romanda işlenen altı cinayet vardır ve cinayetlerin altısının da ortak paydası elde edilecek zenginlik, şan şöhret merakı ve bunu devam ettirebilme güdüsüdür. Selim'in babası Ali Rıza Bey, Rus Devrimi sırasında, vaka zamanındaki adı Azya

Selim babası Ali Rıza Bey, o yıllarda bir apartman, roman zamanında ise iş yeri olan Azya'nın bulunduğu binada kiracıdır. Ali Rıza Bey, o yıllarda varlıklı bir adam değildir. Rus Devrimi'nden kaçan General Aleksander Kirilov'la o evde tanışır. Kirilov, devrimden kaçarken yanında karısını, kızını, küçük oğlunu ve dokuz adet iri elmas getirir ve bu sırrı sadece Selim'in babasına açar. General, ilerleyen zamanlarda, kızı Catherina'yı eğitim için Paris'e yollar. Kendilerinin de yakında Paris'e geleceğini söyler, fakat bu hiçbir zaman gerçekleşmez. Ali Rıza Bey, elmaslar uğruna Rus generali ve ailesini öldürür. Cesetleri de evin bodrumuna gömer.

Olaylardan haberdar olan oğlu Selim ise, babasının bu sırrını yıllarca saklar. Yıllar sonra, Kenan'ın ilgisi ve dikkati sayesinde kendini ele verir. Selim, sırrını bilen ve kendine şantaj yapan Aysun ve Kartal adlı iki kişiyi ve generalin yaşayan tek çocuğu Catherina'yı öldürür. Romanın sonunda, Kenan'la yüzleştiği sırada arkadaşını da vurur ve onun da ölümüne sebep olur.

İşlenen cinayetlerin başlangıcına gidildiğinde, ilk suçlunun Ali Rıza Bey olduğu ortaya çıkar. İşlediği cinayetlerin sebeplerine bakıldığında, daha önce de sözü edilen id ve ego kavramları yeniden ortaya çıkar. Bu kavramların ne anlama geldiği "Töre Cinayeti" alt başlığında açıklanmıştır.

Romanın sonunda Ali Rıza Bey'in işlediği cinayetleri çözen ve Selim'le yüzleşen Kenan, şu cümleleri kurar:

"Baban o sıralar Hacopulo Pasajı'nda Rum bir terzinin yanında kalfa olarak çalışıyordu. Belki de başlarda hiçbir kötü niyeti yoktu. Sadece içki düşküni bu sevimli komşusuna yardım etmek için işe burnunu soktu. Ancak sonra elmasların parıltısına kapıldı, kendi sönük hayatının yanında taşlar o kadar ışıltılıydı ki, neden bu hazine benim olmasın diye düşündü" (BR, s. 392).

Kenan'ın bu sözleri Ali Rıza Bey'in yaşadığı id ve ego çatışmasının bir özeti gibidir. Ego bir yandan kendini dış dünyaya iyi gösterme ve yanlışa düşmeme çabası içindedir, ama bir yandan da id'den gelen dürtülerle savaşmaya çalışır. İd bencildir. Hep "ben" der ve hep daha fazlasını ister. Ali Rıza Bey'in, elmaslara sahip olma arzusu en sonunda ego'yu bastırmış ve id'in galip gelmesine neden olmuştur. İd doyurulmayı bekler. Elmaslara ulaşmak da id'in doyurulması için gerekli yoldur. Bu

çatışma sonucunda id'in galip gelmesi toplum tarafından onaylanmayacak ve kabul edilemeyecek bir olayında doğmasına sebep olur. Ali Rıza Bey elmaslar uğruna üç kişinin canını alır. Hem toplum değerlerine hem de yasalara aykırı olan bu durumu gizlemek için, öldürdüğü kişileri evin bodrumuna gömer. Daha sonra, çaldığı elmaslarla kendine ait bir tekstil atölyesi kurar.

Babası öldükten sonra işleri devralan Selim, babasının işlediği cinayetlerden haberdardır. Azya'nın ne şartlarda ve nasıl kurulduğunu bilir. Babasından miras kalan şirketin kurulması için, üç kişi öldürülmüştür. Kendi de ne pahasına olursa olsun şirketin adını yaşatmaya karar verir. Bunun için, babasının işlediği cinayetleri öğrenen ve kendine şantajda bulunan Aysun ve Kartal'ı öldürür. Rus generalin ailesinden kalan tek kişi olan ve onlardan bir haber alma umuduyla yaşayan Catherina'ya ulaşarak onu da yok eder. En sonunda, bütün sırrını açığa çıkaran arkadaşı Kenan'ı vurur. Belli aralıklarla, dört kişinin canını alan Selim'in işlediği cinayetler için “zincirleme cana kıyma” terimi kullanılabilir. Zincirleme cana kıyma, günlerden yıllara kadar değişen bir zaman aralığında üç ya da daha fazla kurbanın bir seri katil tarafından öldürülmesine verilen addır (Canter, 2011, s. 242). Bu cinayetleri gerçekleştiren kişiler, kimliklerini ve suçlarını gizlemede oldukça başarılıdır. Bu romanda da son sayfalara kadar, okuyucu hiçbir şekilde katilin Selim olduğunu tahmin edemez. Her şey, Selim tarafından kusursuzca gizlenir.

Selim'in işlediği cinayete bakıldığında, birincil sebep babasının işlediği cinayetleri örtme ve Azya'nın adını devam ettirme eğilimidir. Selim ve babasının işlediği benzer cinayetler, suç işleme eğiliminin kalıtımsal olabileceği çıkarımının yapılmasını sağlar. Öyleyse yanıtı aranan soru, “Suçlu aileler suçlu çocuklar yetiştirme eğiliminde midir?” sorusudur. Önemli bir Cambridge çalışması sonucunda, suçlu babaları olan erkek çocukların suç işleme olasılıklarının, suçlu babaları olmayanlarla karşılaştırıldığında, iki kat daha fazla olduğu görülür (Canter, 2011, s. 54). Selim'in babasının da bir suçlu olması ve bu denli rahat cinayet işleyebilmesi, yukarıdaki araştırmanın örneği niteliğindedir. Bu durumu destekleyici bir diğer araştırma ise, Sutherland'ın araştırmasıdır. Sutherland, suç davranışlarının nasıl ve hangi koşullarda geliştiğini açıklamak için dokuz madde belirlemiştir.

Bunlardan ilki, ‘‘Suç davranışı öğrenilir’’ maddesidir (Canter, 2011, s. 85). Roman kişiisi Selim de, babasından öğrenme yoluyla cinayet işler.

Selim’in cinayetleri bu denli rahat işlemesinin sebepleri arasında, babasından gelen kalıtsal özelliklerin yanı sıra çevresel etkiler de vardır. Bu evresel etkilerin başında da güç sahibi olma isteği gelmektedir. Selim’in, güçlü profilini kaybetmeme isteği vardır. Babasından miras kalan şirketin faaliyete devam edebilmesi, onun için son derece önemlidir. Burada yine, Selim’deki id’in sivrildiği görülür. Hapse girdikten sonra bile hala Azya’nın akıbetini düşünmeye devam etmektedir. Hapisteyken kğıda döktüğü cmler, bu durumun kanıtıdır:

‘‘Bu trajik olayların yarattığım markaya, Azya’ya leke düşüreceğini sanıyordum. Sahibinin adı cinayete karışmış bir mağazanın saygınlığını koruyamayacağını dşniyordum. Ama hiç de düşündüğüm gibi olmadı ve şirketimin adı ne kadar çok basında duyulursa Azya’ya duyulan ilgi de o ölçüde arttı. Rahmetli babamın sözlerini anımsadım. ‘Hayatta güçlü olacaksın, çünkü gerçek yasa güçtür. Adil olmanın, haklı olmanın, ahlaklı olmanın, merhametli olmanın hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Kötüye kullanılsa bile, insanların önünde eğildiği tek değer güçtür’’ (BR, ss. 405-406).

İşlenen cinayetlerin sonucusu, Selim’in Kenan’ı öldürmesi, neden işlendiği belli olmayan bir cinayet türü olarak okuyucunun karşısına çıkar. Selim, Kenan’ı öldürdüğü andan itibaren bunu neden yaptığını bir türlü anlayamaz.

*‘‘Elim kendiliğinden cebimdeki silaha gitmişti.
Kenan dur!
Gz göze geldik. Evet, beni ihbar edecekti. Bunu yapmaya karar bile vermemişken, işaretparmağım adeta kendiliğinden dokunuverdi tetiğe. Kenan’ın cümlesi bir iniltiye dönüştü. Sol göğsünü tutarak sendeledi, sonra diz üstü okt yere.
Onun kadar ben de şoktaydım. Evet, Kenan’ı en yakın arkadaşımı vurmıştum. şimdi ne yapmalıydım, onu kucaklayıp hastaneye mi yetiştirmeliydim, yoksa çabuk ölmesi için bir kurşun daha mı sıklıydim?
Kenan’a sarılan Katya’nın çığlığı bodrumda yankılanırken, Ben ne yaptım! diye mırıldandım. Ben ne yaptım?’’ (BR, ss. 401-403).*

Ahmet mit’in suçlu tipleri genellikle işledikleri suçlardan ötürü pişman olmazlar. Selim de, arkadaşı Kenan’ı öldürene kadar işlediği cinayetlerden herhangi bir pişmanlık duymamış, suçu normalleştirmiştir. Romanın sonunda Selim’in, arkadaşını öldürmesinden dolayı yaşadığı pişmanlık görülür. İşlediği diğer cinayetler

için haklı sebepleri vardır fakat Kenan'ı neden öldürdüğünü hala bilemez. Romanda bu durum, Selim'in ağzından, hapisteyken yazdığı notlarla aktarılır:

“Çünkü her gece, ever her gece el ayak çekilip de erkeklerden oluşan bu koğuş uykuya daldığında, penceredeki karanlığın kıyısından Kenan giriyor içeriye. Yanıma geliyor, tıpkı Galatasaray Lisesi'nin yatakhaneinde olduğu gibi teklifsizce yatağımın ucuna oturuyor. Nefret yok yüzünde, kin yok, sadece merak var. Merakla büyüyen gözlerini yüzüme dikerek, Neden Selim? diye soruyor. Neden?

Elim ayağım kesiliyor, dilim bağlanıyor; öylece kalıyorum arkadaşımın merak yüklü gözlerinin karşısında. Sorusunun yanıtını alamayan Kenan sabaha kadar oturuyor yatağımın ayakucunda. O yanımdayken bende uyuyamıyorum. Ben uyuyamayınca haklı olarak Kenan da soru dolu bakışlarını yüzümden çekmiyor. İşte bu yüzden, Kenan şaşkınlıktan iri iri açılmış ela gözlerini yüzümden çeksin diye yazdım bu romanı. Onun sorusuna yanıt vermek için...

Yanıt vermek mi? Hayır tümüyle bilmediğim bir soruyu nasıl yanıtlayabilirim ki? Ben, bu romanı Kenan'ı neden öldürdüğümü bulabilmek için yazdım” (BR, ss. 406,407).

Selim'in işlediği diğer cinayetlerin kendince sebepleri olsa da, arkadaşını neden öldürdüğünü hala bilememektedir. Bu durum, Selim'in hapisshanedeyken yazdıklarında açık bir şekilde görülür. Arkadaşını öldürmesi, bundan pişmanlık duyması ve bu ölümden kaynaklı üzüntüsü, onun psikolojisi üzerinde oldukça etkilidir. Sevilen bir kişinin ölümünden doğan hüznün ve yas süreci her bireyin yaşayabileceği, normal kabul edilen bir süreçtir. Selim, çok sevdiği arkadaşını öldürmüştür. Bunun psikolojisinde yarattığı etki, oldukça büyüktür.

2.1.14. Kıskançlık Duygusuyla Cinayet

Kıskançlık, Türkçe Sözlük'te *“Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum”* şeklinde açıklanır (Akalin, 2005).

İnsana cinayet işletebilecek en güçlü duygulardan biri kıskançlık duygusudur. Hemen hemen herkesin, hayatının belli dönemlerinde yaşadığı bu duygu, Mathes ve Severa'a göre *“bir rakibin varlığı nedeniyle ilişkinin kaybedilmesine yönelik algılanan tehdit sonucu yaşanan olumsuz duygu durumu”*dur (Yeter, 2016, s. 23). Bu durum yalnızca eşler arasındaki kıskançlıkla sınırlandırılmamalıdır.

Bab-ı Esrar'daki kişilerden Mevlana'nın oğlu Aleaddin, bu durumun en subjektif örneğidir. Alaeddin, yedi arkadaşı ile birlikte Şems'i öldürür. Bu cinayetin sebepleri arasında Alaeddin'in, babasını Şems'ten kıskanması ve Şems'in Mevlana'nın evlatlığı olan, Alaeddin'in de âşık olduğu Kimya Hatun ile evlenmesi gösterilebilir. Aslında her ikisinde de neden kıskançlıktır. Biri, babasının sevgisini bir yabancıyla paylaşmak zorunda kalmanın; diğeri de sevdiği kızı başkasının yanında görmeyen kıskançlığıdır. Alaeddin'in kişilik özellikleri cinayetin işlenmesinin ardındaki ipuçlarını da vermektedir. Bu bölüm, romanda Şems'in ağzından anlatılır:

“Boyun eğmeyen bir çocuktan Alaeddin; bedenine sığmayan, döküldüğü kabın şeklini almayan bir çocuk. Şeytanın ateş kızılı gözlerine bile bakmaktan çekinmeyen ben, ürperdim bu yeniyetme oğlanın bir bıçak gibi keskin bakışlarından” (BE, s. 153).

Şems, Alaeddin'i böyle tasvir eder. Babasının sevgisini bölüşmeyi istemeyen Alaeddin fark eder ki, Şems geldikten sonra babası saatlerini hatta günlerini sadece Şems ile geçirir. Şems'e duyduğu öfke git gide büyürken, bir de sevdiği kızın Şems ile evlenmesi, Alaeddin'in öfkesinin bir kat daha artmasına neden olur.

Karen Kimya'nın, Konya'da birlikte iş yaptığı acente sahibi Mennan ile bir konuşması esnasında, Şems'in, Alaeddin ve arkadaşları tarafından öldürülmesi olayı Mennan tarafından şöyle anlatılır:

“Aralarında Alaeddin Çelebi'nin de bulunduğu o yedi kişilik katil sürüsü bir gece Şems'in kapısını çalmış, onu dışarı çağırmışlar. Kendisine kurulan tuzaktan habersiz olan Şems Hazretleri kapıya çıkınca da başta Alaeddin Çelebi olmak üzere yedi kişi ellerindeki yedi bıçağı, o mübarek adamın gövdesine saplamışlar” (BE, s. 320).

Kıskançlık, pek çok faktör nedeniyle insanda var olabilir. Bunların arasında küçüklük hatta bebeklik yaşantıları, anne baba tutumları, küçük yaşlardan ergenliğe kadar geçen süredeki ebeveyn ilişkileri gibi etkenler yer alır. Romanın akışında Alaeddin hakkında yeterli bilgi olmadığı için, onun kıskançlığının nedenlerine tam olarak vâkıf olunamaz. Ancak genel olarak kıskançlığın insanda yaratacağı değişikliklerden ve kişiler üzerindeki psikolojik etkilerinden bahsedilebilir.

Kıskançlık gibi güçlü bir duygunun, insanın hem bedeninde hem de ruhunda yaratacağı çok fazla değişiklik vardır. Alaeddin'in tanıtıldığı bölüm tekrar hatırlanırsa; bakışlarındaki sertlikten, korkusuz ve acımasız duruşundan bahsedildiği görülür.

Dizginlenemeyen kıskançlık sonunda kişiyi suç işlemeye kadar götürmektedir. Alaeddin, babasıyla çok yakın olduğu için Şems'e karşı bir kıskançlık ve nefret besler. Buna ek olarak, Kimya Hatun'u da Şems'ten kıskanmaya başlar. Alaeddin'in babasını kıskanması ile Kimya Hatun'u kıskanması birbirinden farklıdır. İşin içine cinsiyet ve cinsellik girdiğinde, dürtüler daha fazla tetiklenir ve öfkeyle birleşen kıskançlık insanı ele geçirmiş olur.

Beyoğlu'nun En Güzel Abisi kıskançlık cinayetinin örneklendiği bir başka Ahmet Ümit romanıdır. Karısının eski sevgilisini ve rakibini, kıskançlık sebebiyle öldüren Kara Nizam'ın, cinayetten hemen önce rakibi İhsan'ın kulağına eğilip, “*Kara Nizam'ın namusuna bulaşmanın sonu ölümdür.*” (BEGA, s. 381) demesi, cinayet nedeninin kıskançlık ve namus üzerine temellendiğini açıkça gösterir.

Kıskançlık sebebiyle işlenen bir diğer cinayet ise, Ümit'in son romanı *Elveda Güzel Vatanım*'da yer alır. Bu cinayet, romandaki asıl konudan tamamen bağımsız olarak, satır aralarında geçer. Söz konusu cinayette, Bursa'da karısı ve aşığını öldüren Nazif adında birinden söz arasında bahsedilir (EGV, s. 139).

2.1.15. Nefret Duygusuyla Cinayet

Nefret, “*Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu*”dur (Akalin, 2005). Aynı zamanda nefret, kişiyi suç işlemeye yöneltebilecek en güçlü duygulardan biridir.

Nefretle birleştiğinde, kişiyi suç işlemeye iten çok güçlü ve psikolojik nedenler de vardır. Bunların başında konuyla ilişkili olan kıskançlık gelmektedir.

Kıskançlık ve nefret birleştğinde, kişiye cinayet işletebilecek kadar kontrol edilemez ve güçlü duygular olabilirler.

Bab-ı Esrar'da, Alaeddin'in işlediği cinayetin sebepleri arasında, kıskançlık ve nefret vardır. İnsanın âşık olduğu kişiyi başkasının yanında görmesi, kişide kötü bir psikolojiye ve nefret duygusuna neden olur.

Nefret duygusunun en ilkel ve en vahşi şekilde ortaya çıkışı *Elveda Güzel Vatanım*'da kendini gösterir. İttihat ve Terakki'nin önemli isimlerinden Hüseyin Cahit, kendinden nefret eden halk tarafından yakalanır. Onlarca insanın arasında kalan Hüseyin Cahit, paramparça edilerek öldürülür.

Bu cinayetin nedeni bariz bir şekilde nefrettir. Buradaki asıl önemli nokta ise; nefret, kalabalık bir toplulukta ortak hissedilen bir duygu olduğunda, insanların birbirlerinden güç alarak sınırları zorlamalarıdır. İnsan, psikolojisi gereği birlikteliğin her türlüüne yatkındır. Paylaşılan ortak duygular kişilerin kendilerini daha güçlü hissetmelerini sağlar. Romanda yaşanan olayda da insanların birbirlerini ateşleyerek daha da vahşileşmeleri ve acımasızca öldürmeleri, aslında her insanın içinde vahşiliğin bulunduğu göstergesidir. Freud'un tüm insanlarda var olduğunu iddia ettiği id kavramı, bu romanda kendini yine gösterir. İnsanın en karanlık yanlarının açığa çıktığı bu gibi durumlarda, id'in kontrolü ele geçirdiği söylenebilir.

2.1.16. Sehven Cinayet

Ahmet Ümit'in romanlarının ikisinde, suçlu olmadıkları halde suç psikolojisine bürünen ve bu nedenle yaşamlarına normal seyrinde devam edemeyen iki karakter vardır.

Bunlardan ilki, *Sis ve Gece* romanının kişilerinden Sedat'tır. Romanda aydınlatılmaya çalışan cinayet, romanın başkışisi ve anlatıcısı Sedat tarafından işlenir. Sedat orta yaşlı ve evli bir MİT görevlisidir. Bazı sebeplerden dolayı çalıştığı birimden uzaklaştırılır. Bu durum, Sedat'ta büyük bir boşluk hissi yaratır. Bu durum

içindeyken, kendinden yaşça küçük olan üniversite öğrencisi Mine'yle tanışır ve ilişki yaşamaya başlar. Sedat ve Mine'nin ilişkisinde her şey yolunda giderken Mine bir gün ortadan kaybolur. Günler geçtiği halde bulunamaz. Sedat, onun öldüğünü düşünmeye başlar. Bu doğrudur. Mine'yi öldüren kişi de Sedat'tır. Ancak Sedat başından beri, sevdiği kızı öldürenin kendisi olduğunun farkında değildir. Bu gerçeği, romanın son sayfalarında öğrenir.

Sedat, Mine'nin ortadan kaybolduğu geceyi tekrar hatırlamaya çalışır. O gece Sedat çalışmaktadır ve içeride suçluların olduğunu bildikleri bir eve baskın düzenlerler. Suçlulardan kimi evde vurulur kimi de kaçmaya çalışır. Bu sırada Sedat evden çıkan bir kişiyi vurur ancak karanlık olduğu için kim olduğunu göremez. O gece, Sedat tarafından şöyle anlatılır:

“Bakışlarımı pencereden alırken fark ediyorum ilk gölgeyi, ileride ağacın Mustafa'ya yere yatmasını söylüyorum... Gölgeler karanlıkta hayalet gibi uçuşuyor. Parmağım tabancanın tetiğine dokunuyor. Üç el silah sesi, sonra iki tane daha. Karşılık veriyorlar. Karanlıkta üzerimize kurşun yağıyor, Mustafa'yla sindiğimiz delikten başımızı kaldıramıyoruz bir süre. Bu arada evin içinden de silah sesleri gelmeye başlıyor. Doğrulup, gölgelerin peşine takıldığımızda, onların çoktan sırta kadem bastıklarını görüyoruz. İçlerinden birini vurduğumu çok sonra yerdeki kan lekelerinden anlayacağız. O kan lekeleri Mine'ye ait olabilir mi?” (SVG, s. 241).

Romanın bu kısmında Sedat Mine'yi vurmuş olabileceğinden şüphelense de aksini düşünmeye çalışır. Ancak Mine'nin evinin bodrumunda, sevgilisinin cansız bedeniyle karşılaştığında gerçeği anlar. Ceset tesadüfi bir şekilde, Mine'nin komşusunun akıl sağlığı yerinde olmayan kızı tarafından bulunmuş, bodruma taşınmış, oradaki buzdolabına yerleştirilmiş ve günlerce orada kalmıştır.

Mine kaybolduğu dönemde, kendini tamamen Mine'yi bulmaya adanmış Sedat, sevgilisini bulamadıkça suçlu psikolojisine bürünür ve onu bulamadığı her gün kendini daha da suçlar. Bu durum, özellikle rüyalarda açığa çıkar. Sedat gördüğü rüyalarda, sürekli bir çıkmazın içinde, Mine'yi aramaktadır. Sedat'ın gördüğü ilk rüya romanın birinci sayfasında kendisi tarafından şöyle anlatılır:

“Mine!... Evet, Mine'yi arıyordum. Beş gündür yoktu. Evine gittim. Beş gündür kimse ondan haber alamamıştı” (SVG, s. 1).

Freud'un yapısal kuramı açısından bakıldığında, haz duygusuna yönelen rüyaların, ruhsal yapının bütün unsurlarını, yani hem id, hem ego hem de süperego'yu tatmin ettiği söylenebilir. Endişeye neden olan rüyalarda ise bu unsurlardan, yani id, ego ve süperego'dan en az birinin, rüyanın içeriğinden rahatsız olduğu kabul edilmektedir (Cebeci, 2015, s. 311).

Sedat'ın tıpkı günlük yaşantısında yaptığı gibi, rüyasında da Mine'yi arıyor olması, onda var olan endişe, merak ve kuşku duygularının bir yansımasıdır. Freud'a göre, endişeli rüyaların kökeninde, ruhsal yapı unsurlarımızdan birinin eksikliği yatar. Sedat Mine'ye âşıktır. Aynı zamanda başkasıyla evlidir. Mine'ye olan aşkı, toplum tarafından kabul görmez. Sedat'ın, toplumsal ve ahlakî değerleri bir tarafa bırakıp Mine'yle olan ilişkisine devam etmesi, id'in isteklerine boyun eğdiğinin bir göstergesidir. Bu ilişki sırasında karşı koyamadığı duygular tarafından yönetilir ve bu duyguların merkezi id'dir. Rüyalarında Mine için endişelenmesi ve onu araması, aslında doyuramadığı id nedeniyledir.

Rüyalar, günlük yaşantının gece uykudayken devam eden süreçleridir. Sedat da bilinçli haldeyken zihni sürekli Mine'yi bulmakla meşgul olduğundan, bu durum rüyada da kendini gösterir. Mine'yi bulamadıkça daha da fazla çıkmaza girer ve kendini suçlar. Sedat'ın yaşamındaki merak ve çaresizlik rüyalarına yansımaktadır.

Cinayet işlediğini düşünerek psikolojik baskı altında hisseden bir diğer roman kişisi *Sultan'ı Öldürmek* romanından Müştak Serhazin'dir.

Müştak, romanda işlenen cinayeti kendinin işlemiş olabileceği kaygısıyla yaşamaktadır. "Psikolojik füğ" adında bir hastalığı olan Müştak'ın bu hastalığı ile ilgili açıklama "Hırsızlık ve Cinayet" başlığı altında anlatılmıştı. Bu hastalık nedeniyle Nüzhet Hanım'ı öldürdüğünü düşünen Müştak, kendini suçsuz olabileceğine ikna etmeye çalışsa da çoğu zaman cinayeti işleyenin kendisi olduğundan emin şekilde davranır. Pek çok kez iç sesiyle konuşur ve katil olduğuna kendi kendini ikna eder. Suçlu olmasa da suçlu psikolojisine bürünür. Zaten yapı olarak naif bir insan olan Müştak, bir de cinayetin sorumluluğunu kaldıramaz. Cinayeti işleyip işlemediği sorusu sürekli aklını kurcalar. Bu psikoloji içindeyken bir

de kendine güvensizliği ve geçmişinde ailesiyle yaşadığı sorunlar gözünün önüne gelir. Hissettiği psikolojik baskı ve suçluluk duygusu gece gündüz sürekli peşindedir. Gündüzleri şüpheyle yaşarken, geceleri rüyalarında kâbuslar görmekte ve cinayeti işleyenin kendisi olduğunu sürekli kendi kendine telkin etmektedir.

2.1.17. Himaye Amaçlı Cinayet İşleme

Bab-1 Esrar'ın başkişisi Karen Kimya Greenwood, işle ilgili bir meseleyi soruşturması için çalıştığı şirket tarafından Konya'ya gönderilir. Kimya bu seyahate sıcak bakmaz. Çünkü Konya'da, onları yıllar önce terk eden, babasıyla birlikte pek çok anısı vardır ve o günleri hatırlamak istemez. İşlerini bitirip bir an önce geri dönmek istese de Konya'ya indiği ilk andan itibaren gariplikler Kimya'nın peşini bırakmaz. İlk gün, birdenbire gözünün önünde siyahlar içinde uzun sakallı sürmeli gözlü biri belirir ve Kimya'ya bir yüzük verir. Kimya bu olaya anlam veremez ve bunun bir yorgunluk belirtisi olduğunu düşünür. Ancak siyahlar içindeki adam her gün gözükmeğe, Kimya'yla konuşmaya, onun hem günlük yaşamında hem de rüyalarında yer almaya başlar. Kimya artık gerçekle hayali birbirine karıştırır. Gördüğü kişinin Şems olduğunu anlar. Şems ona, hakikatin kendi içinde olduğunu ve onu bulması gerektiğini söyler. Kimya bazı zamanlar Şems'in suretine bürünür. Böyle zamanlarda rüyalarında Şems'in yaşadıklarına, Mevlana ile aşkına tanık olur. Bunların niçin olduğunu anlayamayan Kimya kendini tamamen işine vermeye çalışır. Konya'ya gelme amacı olan otel yangınının bir kundaklama olduğunu titiz bir araştırmayla çözer. Romanın fantastik öğeler barındırması sebebiyle, Kimya başına gelen her türlü felaketten Şems'in yardımıyla kurtulur. Kapkaça uğradığında, kapkaççıyı cezalandıran kişi Şems'tir. Ziya ve adamları, Kimya'nın kundaklama olayını anladığını öğrendiklerinde, Kimya'yı kaçırlar. Bu adamlar yine Şems tarafından ölümlerle cezalandırılırlar. Şems romanda Kimya'nın koruyucusu gibidir.

Bab-1 Esrar, Ahmet Ümit'in diğer romanlarından farklı olarak, suç ögesinin çok fazla ön planda olmadığı bir romandır. Roman bir bakıma, Şems ve

Mevlana'nın, Ahmet Ümit'in gözünden anlatılmasıdır. Bu nedenle, Ümit'in diğer romanlarında olduğu gibi üzerinde titizlikle durulacak net suçlardan bahsedilemez.

Koruma amaçlı suça karışma, *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*'nde de ortaya çıkar. Beyoğlu'nun kabadayılarında Kara Nizam ve Barbut İhsan'ın karşı karşıya geldiği sokak kavgasında Kara Nizam, hasmı Barbut İhsan'ı yenilgiye uğratır. Olay sırasında orada bulunan Başkomser Nevzat da Kara Nizam'ın yeğenleri tarafından etkisiz hale getirilir. Devamında gelişen ve hem Nizam'ın hem yeğenlerinin hem de sokak çocuklarının ölümüyle son bulan olaylarda, Nizam'ın acımasızlığı ön plandadır. Kara Nizam; adı, şerefi ve şanı için gözünü kırpmadan herkese zarar verebilecek tehlikeli bir adamdır. Sokak çocukları, Nevzat'a zarar verildiğini gördüklerinde Nizam'ı ve birkaç yeğenini öldürürler. Nizam'ı öldürürken çocukların tek düşündüğü bu zamana kadar kendilerine değer vermiş, tek kişi olan Nevzat Başkomseri kurtarmaktır.

İstanbul Hatırası'nda, Başkomser Nevzat tarafından anlatılan bir taciz vakası, bunun sonrasında himaye amaçlı bir yaralama olayı yer alır.

Mahallede lokanta sahibi olan Arif Usta'nın, eskiden meyhaneye işlettiğini söyleyen Nevzat, meyhaneye gelen üç gencin, içkinin etkisiyle orada bulunan kadınlara sarkıntılık yaptığını, Arif Usta'nın da gençleri önce tatlı dille uyardığını ancak gençler laf dinlemeyince, sinirlenerek üç genci bıçakla yaraladığını anlatır. Aslında olayda suç ögesi sayılabilecek iki unsur vardır.

İlki, gençlerin meyhanede bulunan kadınları taciz etmeleridir. Bugün kadınların yaşadığı önemli sorunlardan biri olan taciz için gerekli önlemler alınamamakta ve kadınlar bazen yolda bile rahatça yürüyememektedir. Gençlerin, bu suçu işlerken alkollü oldukları da göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak bu durum, suçu meşrulaştıracak bir neden değildir. Arif Usta ise, iş yerinde yaşanan bu ahlaksız duruma bir son vermek için, bir anlık sinirle gençleri yaralar. Sonrasında pişman olan ve meyhanecilik işini bırakan Arif Usta'nın bu eylemi, kadınları korumaya yönelik bir harekettir .

2.2. İÇİNDE CİNAYET BULUNMAYAN SUÇLAR

2.2.1. Çocuk İstismarı

Çocuk istismarı, çok geniş şekilde tanımlanabilecek bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütünün 1999'daki Çocuk İstismarını Önleme Toplantısı Raporuna göre;

“Çocuk istismarı ve ihmali, çocuktan sorumlu olan kişilerin kendilerine duyulan güveni ya da fiziksel güçlerini kullanarak çocuğun gelişimine, sağlığına ya da yaşamına zarar veren ya da vermeye sonuçlanabilecek davranışlarda bulunması olarak tanımlanmıştır” (Irmak, 2008, s. 12).

Bu konu başlığı altında değerlendirilecek ilk kişi, *Sis ve Gece* romanındaki çocuk istismarcısı Piç Neco'dur.

Neco, romanda yaşı küçük olan çocukları dilendirir, yaşı biraz daha büyük olanları ise genelevde çalıştırır. Piç Neco, romandaki çocuklara yukarıda belirtilen bütün istismarları uygular. Çocukları fuhuşa zorlaması ve dilendirmesi, onlar üzerinden kolay yoldan para kazanmak için seçtiği bir yoldur.

Bu denli büyük boyutlarda istismar suçları işleyen insanların, yaşamlarının bir bölümünde kendilerinin de aynı olayları yaşadıkları, aynı durumlara düştükleri ya da sağlıklı bir aile ortamında büyüyemedikleri için, küçük çocukları kurban ederken hiçbir vicdani sorumluluk hissetmedikleri görülür. Piç Neco başından beri, vicdanını kaybetmesine neden olan olaylar yaşadığını okuyucuya sezdirir. Onu en çok etkileyen ise, genelevde çalışan annesinin ölümüdür. Piç Neco, Başkomser Nevzat'la bir konuşmasında, annesinin nasıl öldürüldüğünü şöyle anlatır:

“Güpegündüz kaçırdılar anamı. Dolapdere'de herkesin gözleri önünde. Başvurmadık yer kalmadı. Karakol karakol dolaştı peder. Hiç haber alamadık. Arkadaşlarım 'Senin anan orospu, kendi gönlüyle kaçtı,' dediler, inanmadım tabii, iftira ediyorlardı anama. Beş yıl sonra ölüm haberini duyduk. Maraş kerhanesinde bıçaklamışlar” (SVG, s. 140).

Neco'nun anlattıklarından, yaşadığı hayatın zorluğu ve anormalliği dikkat çeker. Normal bir çocukluk ve gençlik geçirmemiştir. Annesi ve babası, bu pis dünyanın içinden gelen insanlardır. Bu nedenle, Neco'nun yaptıkları kendince yanlış değildir. İnsanın duygu ve düşünce dünyasını yaşadıkları, deneyimleri ve hayattaki birikimleri oluşturur. Yaşadığı hayata bakıldığında, Neco'nun da bu işlere bulaşması kaçınılmaz olmuştur.

Bunun yanı sıra bireyin hayata hazırlanmasında ve psikolojisi üzerinde, ailenin büyük etkisi vardır. Kişiliğin oluşmasında en büyük pay ailededir. Ailenin her türlü durumu ile, (büyüklüğü, niteliği, eğitim seviyesi vb.) kişinin suça yönelmesi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu durum göz önüne alındığında, ailenin yokluğunda kişinin doğruyu yanlış ayırt edecek güce vâkıf olmaması, yalnızlaşması ve suça eğiliminde artış görülmesi muhtemeldir. Çocuk, her türlü bilgiyi, iyiyi, kötüyü, doğruyu ya da yanlış aileden öğrenir. Temel bilgilerin verilmediği, eğitimsiz bırakılan bir çocuğun kişiliğinin ve gelişiminin, düzgün bir şekilde tamamlanması beklenemez.

Bu duruma etki eden önemli nedenlerden bir diğeri de, aile içinde yeterince doyurulamayan ve yalnızlaşan çocuğun, dışarıya açılmasıdır. Bu sırada karşılaştığı kendi gibi çocuklarla, yani akranlarıyla aile olan çocuk, doğruyu yanlış öğreneceği bir mekanizma bulamadan daha fazla yanlış sürüklenir. Sokaklarda yaşayan ve geçimini çalıp çırparak ya da hak yiyerek sağlayan bu gençler için, suç içeren eylemler normalleşmeye başlar.

Romanda, Neco'nun küçüklüğünde yaşadıklarının neler olduğuna değinilmese de, erkek çocukları satmasının nedenleri arasında, geçmişte sokaklarda aynı durumları yaşamış olması ihtimali gösterilebilir. Bu ihtimal göz önüne alındığında, Neco kendine yapılanı ilerleyen zamanlarda sokaktaki çocuklara da yaptırmış, böylece belki de bu duruma gelmesine sebep olanlardan intikam aldığı düşüncesiyle kendini rahatlatmıştır.

Aynı romanda yer alan, mahallenin bakkalı ve emlakçılıkla uğraşan roman kişisi Şeref, yaşlı Rum komşusu Madam Eleni'yi ve kadının akıl sağlığı yerinde

olmayan genç kızı Maria'yı rahatsız eder. Şeref'in, kıza karşı uyguladığı istismar duygusal boyutludur. Şeref, aklı dengesi yerinde olmayan Maria'yı, gördüğü her yerde korkutur. Madam Eleni'ye de mahalleye kötü adamların dadandığını, bu adamların genç kızları kaçırıp organlarını satarak para kazanan çete mensupları olduklarını söyler. Şeref'in amacı ise, Madam Eleni'yi tedirgin etmek ve mahalleden taşınmalarını sağlamaktır. Madam Eleni, korktuğunda evini hemen satmak isteyecek, böylece asıl fiyatından çok daha ucuza Şeref'e satacaktır. Suçun kökeni yine maddi menfaattir. Ancak bu nedenle hasta bir kıızı kullanmak, vicdani açıdan sorgulanması gereken bir durumu da ortaya çıkarmaktadır. Şeref'in planının farkında olan, romanın başkahramanı MİT görevlisi Sedat, onu bir köşeye çeker ve korkutur. Şeref her şeyi itiraf eder. Maria gibi güçsüz ve savunmasız bir çocuğun bu durumundan yarar sağlamaya çalışmak şeklinde ortaya çıkan bu suç, çocuğa karşı işlenen istismar suçlarına dâhildir.

2.2.2. Rüşvet

Rüşvet, Türkçe Sözlük'te şöyle açıklanır: “*Yaptırılmak istenen bir işte, yasadışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar*” (Akalin, 2005).

Sultan'ı Öldürmek romanında yer alan suçlardan biri de rüşvettir. Mahallenin bakkalı Adem Dilli, Nüzhet'in öldürüldüğü gün, Müştak'ın Nüzhet'in evinden çıktığını görür. Cinayeti Müştak'ın işlediğinden şüphelenen Adem, bildiklerini polise anlatmayacağını söyler, ancak karşılığında Müştak'tan para istediğini ima eder. Zaten cinayeti kendinin işlediğini düşünen Müştak, bu durumdan iyice rahatsız olur. Fakat Adem, Müştak'ı polise ihbar etme derdinde değildir. Tek amacı, Müştak'tan para koparabilmektir. Bunu da yine üstü kapalı bir şekilde gayet kibarca izah eder, Müştak da durumun farkına varır. Bu durum romanda, Müştak'ın cümleleriyle okuyucuya aktarılır:

“Tabii bundan sonra daha da cömert olacaktım. Aksatmadan, düzenli olarak para ödeyecek, ev kirasına, çocukların okul taksidine, hanımın alışverişine yardımcı olacaktım. Adem de o akşam Müştak Abisi’ni bu sokakta gördüğünü kimseye söylemeyecekti” (SÖ, ss. 407, 408).

Paranın bu kadar önemli olduğu, her kapıyı kolayca açtığı, gücü ve adaleti temsil ettiği bir dönemde, Adem Dilli de şüphelendiği bir durumda adaleti sağlamak yerine, maddi menfaat sağlamayı seçerek suç işler.

Beyoğlu’nun En Güzel Abisi romanında, rüşvet suçuna bulaşan polisler vardır. Beyoğlu’nda yer alan eğlence mekânlarında kumar oynandığını bilen polisler, bu duruma izin verirler. Nevzat ve ekibi, bir cinayeti soruşturmak için Beyoğlu’na gittiğinde, oradaki sokak çocuklarından bilgi alırlar. Bu sırada çocuklardan biri, oradaki bir eğlence mekânında kumar oynandığını, polislerin de bu durumu bildiklerini ancak göz yumduklarını söyler. Devletin memurunun böyle bir duruma sessiz kalması açık bir suçtur. Suça karşı susulmasının nedeni ise ekonomik boyutludur. Polisler, kumar oynanmasına izin verdikleri eğlence mekânlarının sahiplerinden rüşvet almaktadırlar.

2.2.3. Kaçakçılık

Kaçakçılık, Türkçe Sözlük’te “*Bir devletin yasalarına karşı gelerek yapılan ticaret*” şeklinde açıklanır (Akalm, 2005).

Romanlarda yer alan iki tür kaçakçılık vardır. İlk suç, *Patasana*’dadır. Tarihi eser ve uyuşturucu kaçakçılığı yapan Çolak Memili ve adamlarına ilişkin fiziki ya da psikolojik herhangi bir açıklama yoktur. Romanda sadece dekoratif olarak yer alırlar. İşledikleri kaçakçılık suçunun neden ise büyük olasılıkla maddi kazanç elde etmektir.

İkinci suçlu ise, *Kavim*’den Polis Selim’dir. Selim manastırdan çalınan kutsal kitap Diatessaron’u, Aziz adlı bir köylüden alır. Bu kitap çalınmış bir kitaptır. Ancak Selim bunu önemsemez ve çok büyük paralara satabileceğini bildiği bu kitabı itiraz etmeden alır. Bu suç, tarihi eser kaçakçılığıdır. Aynı romanda yer alan Malik ise,

hem silah kaçakçılığı yapar hem de Diatessaron'u satmak için Selim'e yardım eder. Romadaki katil polislere yardım eden ve onlarla iş birliği içindeyken kaçakçılık suçuna bulaşan Malik, daha sonra yaptıklarından pişman olur, kendini Hıristiyanlığa adar. Malik'in işlediği suçun altında yatan neden de yine maddi menfaate dayanır.

Para, kullanılmaya başlandığı tarihten itibaren, insanoğlunun gözünü en çok boyayan ve insanı en çok cezbeden nesne olmuştur. Suç oranlarının ekonomiyile ilişkisi, bugün hala kriminolojik tartışmanın konusudur. Bazı yazarlara göre suç işlemek, ekonominin kalıcı bir boyutudur (Ruggiero, 2009, s. 143). Kaçakçılık yapan roman kişilerinin geçmişleriyle ilgili bilgiler yeterli olmadığından, bu kişilerin suça eğilimli olmalarının ve suç işlemelerinin altında yatan asıl nedenleri bulmak mümkün değildir.

2.2.4. Sahte Kimlik

Kukla'da asabi ve güven vermeyen polisler Yalvaç ve Güngör, derin devletin gizli üyeleridirler. Bu sebeple zamanında pek çok suça karışmış ve pek çok kişinin ölümüne neden olmuşlardır. Kimliklerini gizlemek adına, sahte kimliklerle yaşamlarına devam ederler.

Sahte kimlik kullanan bir diğer isim, *Kavim*'deki Selim Uludere'dir. Patos makinesine atarak öldürdüğü Yusuf Akdağ isimli bir köylünün yerine geçen polis memuru Selim, yıllarca başka birinin kimliğiyle yaşar.

İstanbul Hatırası'nın maktullerinden biri olan Mukader Kınacı'nın damadı Ömer, Başkomser Nevzat ve yardımcılarının, cinayet şüphelilerinden biridir. Romanda radikal İslamcı biri olarak tanıtılan Ömer'in hayatı araştırılırken, cinayete bulaşmadığı ancak evrakta sahtecilik suçundan hüküm giymiş bir suçlu olduğu öğrenilir. Afganistan'daki Taliban birlikleriyle, ABD'ye karşı savaşmak için sahte pasaportla yurtdışına çıkar. Hile ve uygunsuz yollar ile gerçekleştirdiği bu suç, romanın ilerleyen bölümlerinde Ömer tarafından da itiraf edilir.

Sahte kimlik konusunun yer aldığı bir diğer roman da, yazarın son romanı *Elveda Güzel Vatanım*'dir. Roman kahramanı Şehsuvar Sami, İttihat ve Terakki Cemiyetine katıldıktan sonra, tanınmamak ve üzerine düşen vazifeyi daha rahat yapabilmek için sahte kimlik taşır.

2.2.5. Siyasi Suçlar

Siyasi suçlar tarihin hemen hemen her döneminde var olmuş suçlardır. Kısaca özetlemek gerekirse devletin aleyhine olan her hareket siyasi suç olarak kabul edilmektedir (Hassan, 1971, s. 197).

Ahmet Ümit de romanlarında zaman zaman siyasi suçlara yer vermiştir. Bunlardan ilkinde *Sis ve Gece*'de rastlanır.

Sis ve Gece'deki siyasi suçlular, Fahri, Sinan ve Gülizar Nesim adında üç kişidir. Üsküdar'da girilen silahlı çatışmada Fahri ve Gülizar isimli teröristler öldürülür. Sinan ise sağdır. MİT görevlisi Sedat'ın, Sinan'la konuşması sırasında, grupta bulunan siyasi suçluların yaşamları ve suçlarının neler olduğu öğrenilir.

Sinan ve Fahri liseden beri oldukça yakın olan iki arkadaşlardır. Devrimci görüş doğrultusunda katıldıkları gruplarda, çeşitli siyasi suçlara karışırlar. İşledikleri bu suçlar, günler süren tutuklu kalma hallerini de beraberinde getirir. Fahri, Sinan'a kıyasla siyasi görüşlerine daha çok bağlıdır. Babasının mesleği askerlik olan Fahri, küçüklükten itibaren bir asker disipliniyle ve katı kurallarla yetiştirilir. Babasından gördüğü sert tavırlar, onun boyun eğmez kişiliğinin oluşmasında rol oynar. Bu bilgileri, olayı araştıran emniyet görevlisi Sedat'a veren isim, Fahri'nin dava arkadaşı Sinan'dır. Babasının Fahri'yi nasıl bir anlayışla yetiştirdiği, Sinan tarafından şöyle anlatılır:

“Fahri küçükken sokaktaki çocuklardan sopa yese bir de babası döver, ağlayarak yanıma gelme dermiş. Böyle böyle onu döven çocuklarla başa çıkmayı öğrenmiş” (SVG, s. 178).

Bu anlayışla yetişen Fahri, inancı uğruna pek çok eyleme katılır, polis tarafından yakalanır, hapse atılır ve hapisteyken işkence görür. Yaşadığı sıkıntıların hiçbiri Fahri'yi ve dava arkadaşlarını yollarından alıkoymaz.

Fahri ve Sinan'ın suç sayılacak eylemleri, bağlı oldukları siyasi örgütle birlikte düzenledikleri baskınlar ve devlet düzenine karşı çıkardıkları ayaklanmalardır. Romanda, Sinan'dan ziyade Fahri'nin hayat hikâyesine değinildiği için, işlenen suçları Fahri'nin psikolojisi üzerinden incelemek daha yerinde olacaktır.

Skinner'in edimsel koşullanma ilkesinin temel kuralına göre, insan davranışı, dolayısıyla suç davranışı, ödül ya da pekiştireç sebebiyle öğrenilir ve yine bu nedenle güçlenir. Olumlu bir davranış pekiştirilirse, mutlaka devamı gelecektir. Bunun tam aksi olarak, istenmeyen ya da sonucu olumsuz olan davranışlar ise cezalandırılır. Bu ceza sonunda aynı davranış şekli bir daha görülmez (Canter, 2011, s. 82).

Fahri'nin kişiliğini çözümlmek, işlediği suçların nedenlerine inebilmek için kilit nokta babasının tutumunda, yani Fahri'nin çocukluğundadır. Fahri'nin tuttuğunu koparan gözü kara bir insan olduğu göz önüne alındığında, çocukluğunda yaşadığı olayların, olay zamanındaki kişiliğinin oluşmasında etkili olduğu açıkça ortadadır. Küçükken sokaktaki çocuklar tarafından dövüldüğü için babası tarafından azarlanan, dayak yememesi, hatta kendine karşı gelecek en ufak bir tehlikede saldırması, dayak atması öğütlenen ve şiddete eğilimli yetiştirilen bir çocuğun, büyüdüğünde kavgacı bir insan olması oldukça doğaldır. İnsanın karakteri, aldığı eğitim doğrultusunda küçük yaşlarda oluşmaya başlarlar. Fahri de babası tarafından bu şekilde yetiştirildiği için, gençliğinde isyan ettiği pek çok şey, yaşadığı pek çok zorluk vardır. Çünkü alıştığı hayat; dayak attığında kazandığı, güçlü hissettiği ve takdir edildiği bir hayattır. Toplumsal düzende de bu alışkanlığını devam ettirmek ve inandıkları uğruna gözü kara bir şekilde savaşmak isterken, devlet düzeni buna izin vermediği için isyan etmiş, yasaları, dikteleri kabullenmemiş ve devlete karşı olan her tür eylemin içinde yer almıştır.

Siyasi suçlu başlığı altında değerlendirilebilecek diğer isimler ise, *Patasana*'dan Cemşit, Hamit ve Bedirhan'dır. Romanda terörist olarak isimleri

geçer. “Terör kelimesi latince “terrere” kelimesinden türemiş olup, korkutma, yıldırma ve tedhiş anlamına gelmektedir” (Alagüney, 2013, s. 9). Terör suçunu işleyen kişilere ise terörist denilmektedir. Romandaki teröristler dağlarda yaşar ve devlete her türlü zararı vermeye çalışırlar. Her şeyden önce kişilerin bu yönelimlerinin altında yatan nedenlere bakılmalıdır. Buna örnek olarak ailevi sorunlar, arkadaş etkisi, maddi yetersizlik, görüp öğrenme ve öğrendiğini yapma gösterilebilir. Romandaki ilk terörist Bedirhan, terörizme bulaştığı için ailesi tarafından öldürülmek istenir. Bu görevi de Bedirhan’ın ikiz kardeşi Seyithan yerine getirir.

İkinci terörist ise Cemşit’tir. Cemşit’in, Yüzbaşı Eşref ile karşılaşmasında kurduğu cümle şöyledir: “Hayır, sana hoş geldin, demek için aradım. Malum bu dağlar bizimdir” (Pa, s. 257). Daha ilk cümleden, Cemşit’in kendini dağların sahibi gibi görmesi, davasına sıkı sıkıya bağlılığının ve davasından vazgeçmeyeceğinin sinyalleri gibidir. Cemşit hakkında araştırma yapan Eşref ise şu bilgilere ulaşır: “Son derece başarılı bir öğrenciymiş. Liseyi okul birincisi olarak bitirmiş. Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü’ne girmiş ama üçüncü sınıfta okulu bırakıp dağlara çıkmış. Zeki, cesur ve davaya inançla bağlı biriymiş” (Pa, s. 259).

Romanda Cemşit’in dedesinin Şeyh Sait İsyanı’nda yer alan isimlerden biri olduğu, idam edildiği, ailesinin de sürgüne gönderildiği bilgisi vardır. Yani Cemşit, siyasi görüşünü aileden görerek ve onları model alarak oluşturur. Belki dedesinin intikamını almak için, belki de okuldayken yaşadığı herhangi bir olay sonucunda dağlara çıkmaya ve kendini davasına adamaya karar verir.

Hamit Ağa ise romanda Yüzbaşı Eşref’in güvendiği bir köylüdür. PKK’yla savaşıma noktasında Hamit Ağa’nın kendisine yardımcı olduğunu düşünen Eşref, yaşanan bir olayla Hamit Ağa’nın da örgüte yardım ve yataklık yaptığını öğrenir.

Ümit’in dördüncü romanı *Kukla*’nın roman kahramanlarından Doğan, babasının ölümünden sonra annesinin başka bir adamla evlenmesi üzerine yaşamına yeni bir yön verir. Yeni taşındıkları evde bir üvey babası bir de üvey kardeşi vardır. Doğan, o evde yaşarken büyük sorunlar yaratır. Hırçın ve asi bir çocuk olan Doğan,

özellikle üvey babası ve üvey kardeşi tarafından sevgi görmeden büyür. Maddi olarak kendine yeteceğini düşündüğünde o evde daha fazla kalmaz ve belki de bir çıkış yolu olarak gördüğü için, siyasi bir partiye katılmayı seçer. Orada kendine sağlam arkadaşlıklar kurarak eksik kalan bağlılık duygularının yerini doldurmaya çalışır. Doğan'ın siyasete bulaşmasında ve devamında gelen suç silsilesinde, üvey ağabeyi Adnan ve üvey babasının da büyük rolü olduğu bir gerçektir. Evde bir sığıntı gibi yaşayan ve hiçbir zaman benimsenemeyen Doğan, umudu başka şeylerde arar. Adnan'ın da bu durumun farkında olduğu, roman kişilerinin tanıtıldığı bölümde Adnan tarafından okuyucuya şu satırlarla iletilir:

“Doğan'ın ülkücülere katıldığı günleri anımsadım. Yatılı okulda okuyordu. Aslında onu yatılı okulda okumaya babam ile ben zorlamıştım. Açıkça söylememiştik bunu, ama her fırsatta davranışlarımızla bu evde yeri olmadığını hatırlatmıştık ona. Doğan daha on altısında bile değilken en yakın insanından, annesinden koparak, çıkıp gitmişti evden. Belki de bize karşı duyduğu öfke sürüklemişti onu eylemcilerin arasına, ya da kimsesizliği, çaresizliği” (K, s. 44).

Doğan evden ayrıldığında sığınacak limanı, yakınım diyebileceği hiç kimsesi yoktur. Evden ayrılmadan önce de görüştüğü ülkücü gruplarla bağımlı, yalnızlık psikolojisindeyken daha da kuvvetlendirir ve birlikte, sonuna kadar inandığı parti yararına çalışmaya başlarlar. Yalnızlık, kimsesizlik, kimse için bir şey yapamama psikolojisi, kendini değersiz ve işe yaramaz hissettiren bir duygudur. Doğan o dönemlerde tam da bu psikolojideyken, tek varlığı olan annesine bile bir yararı olmadığını düşünürken, inandığı ülkü uğruna, vatan uğruna karıştığı suçlar, onun hırslı kişiliğinin oluşmasında, kavgaya, rekabete hazır olmasında etkili olur. Bu sayede aile, sevgi, birlik beraberlik kavramlarından uzaklaşır, hayattaki tek gayesi kendisi olur.

Doğan ve arkadaşları Resul ile Nejat'ın siyasi suç kapsamında işledikleri ilk suç, solcu bir öğrenciyi kaçırmak, bir telle boğup öldürmektir.

“Üç arkadaşın birlikte oluşturdukları ölüm timiyle, bir solcu öğrenciyi belediye otobüsünden kaçırıp, telle boğma suçundan ikinci tutuklanışlarıydı” (K, s. 23).

Siyasi görüş farklılığı, bazı insanların kabullenemediği bir konudur. Doğan ve arkadaşları da, siyasi görüşü farklı diye bir insanı öldürürler. Aslında burada iki çeşit suç unsuru vardır.

Bunlardan ilki siyasi suç, ikincisi ise siyasi sebeplerle cana kıymadır. Bir insanın karşısındakinin fikrine tahammül edemeyecek hatta bu uğurda onu öldürebilecek derecede kendi fikirlerine bağlı olması, normal insanlarda görülebilecek bir durum değildir. Olay, Doğan açısından ele alınacak ve cinayetin psikolojik boyutuna bakılacak olursa, bu cinayetin işlenmesinde Doğan'ın eksikliğini hissettiği duyguları ilk sıraya almak gerekir. Doğan'ın psikolojik hastalıklarından daha önce bahsedilmişti. Bunlara ek olarak, Doğan'ın küçük yaşta babasız kalması, sağlıklı bir ailede büyümemesi ve ruh olarak sağlıklı bir birey olması, onun cinayet işlenmesinin psikolojik nedenlerindedir.

Doğan'ın cinayeti beraber işlediği arkadaşlarından Resul, yıllar sonra pişmanlık içinde olayı anlatırken, Doğan'ın solcu öğrenciye karşı çok acımasız olduğunu, ölümünden hiç rahatsızlık duymadığını söyler (K, s. 418). Bu cinayette ilk göze çarpan, bir insanı farklı görüşlere sahip olduğu için öldürmektir. Ancak Doğan'ın, ülkülerine bu denli bağlı olmasının hatta bu uğurda cinayet bile işleyebilecek olmasının altında yatan başka nedenler de vardır. Doğan'ın evden ayrıldıktan sonra işlediği bu ilk cinayet, aslında yukarıda bahsedilen eksik duyguların kapanmasına ve yerini başka duygularla doldurmaya yönelik bir cinayettir. O dönemde, Doğan'ın hayatında siyasetten ve siyaset sayesinde tanıştığı ülkücü arkadaşlarından başka kimse yoktur. Yaşadığı evden ve annesinden ayrılmak zorunda kalan Doğan, dışarıdaki hayatta mücadeleyi öğrenir. Kimsesiz kaldığı anda ülküsü ve ülkücü arkadaşları onun yanında olmuştur. Doğan bu cinayetle, partisine ve vatanına iyilik yaptığını, hatta zor zamanlarda sığındığı bir liman gibi gördüğü bu partiye, minnet borcunu ödediğini düşünür.

Siyasi suçlar başlığı altında değerlendirilebilecek bir diğer isim, *Kavim*'den Bingöllü Kadir'dir. Kadir, eski bir PKK'lı, şimdinin de yasadışı işlere bulaşmış bir mafya üyesidir. Siyasi suçlu olmasının sebebi, eskiden PKK kanadında yer almış olmasıdır. Hâlâ yasadışı işlerle uğraşıyor olması da ondaki suç potansiyelinin devam

ettiğini gösterir. Ancak romanda bu suçlardan açık bir şekilde bahsedilmez, değinilerek geçilir. Kadir'in yanında yer alan Ferhat ise, onun sağ koludur. Ancak romanda hiçbir özelliğinden bahsedilmez.

İstanbul Hatırası'nın baş zanlısı Namık Karaman da siyasi suçlular arasındadır. 12 Eylül döneminde polisler evini bastığında, onlara silahla karşılık veren Namık, romanda Komiser Ali'nin ağzından "terörist" sözcüğüyle tanıtılır. Devletin düzenine karşı gelen ve devlete zarar veren kişilere terörist denebileceği düşünülürse, Ali'nin tanımlaması oldukça doğru olacaktır. Terör suçlarında asıl hedef, devlettir. Mevcut devlet düzenine, yöneticilere karşı ayaklanmak ve yasal olamayan her türlü örgütlenme suç sayılmaktadır. Namık da o dönemde, romanda bahsedilen grup içinde yer almış bir siyasi suçludur.

2.3. DİĞER SUÇLAR

2.3.1. 6-7 Eylül Olayları

Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde işlenen bu olaylar, altmış üç yıl önce, 1955 senesinin 6-7 Eylül'ünde yaşanan olaylardır.

Olayların başlamasının sebebi, Atatürk'ün Selanik'teki evinin bombalandığı söylentisinin Türkiye'de yayılmasıdır. Bu haberin gazetede yayımlanmasıyla galeyana gelen halk, ağırlıklı olarak İstanbul, İzmir ve Ankara'da azınlıklara yönelik şiddete kalkışır. Şiddetin ve olayların en yoğun yaşandığı bölgelerden biri de Beyoğlu'dur. Burada yaşayan Rum, Ermeni ve Yahudiler'e saldırılar düzenlenmiş, azınlıkların evleri ve işyerleri talan edilmiş, ibadethanelerine zarar verilmiştir. Olayların ardından Türkiye'de yaşayan birçok Rum, buradan göç etmiştir (Alemdar, 2015, s. 4).

Romanda işlenen ve Başkomser Nevzat tarafından araştırılan cinayetin Beyoğlu civarında olması nedeniyle sık sık o bölgede bulunan Nevzat, bir gün Fofo isimli bir kadınla, 6-7 Eylül olaylarına kadar uzayacak bir konuşma yapar.

Konuşma sırasında kadın, yıllar önce Tarlabası'nda yaşadığını ancak malum olaylar sırasında çok fazla şiddet ve eziyet gördüklerini anlatır.

“İnsanları öldürdüler, tecavüz ettiler, mezarlardan ölüleri çıkardılar. Bize de saldırdılar tabii. Sanki karşılarında düşman varmış gibi. Kapılarımızı kırdılar, evlerimize zorla girdiler, odalarımızı darmadağın ettiler. Bütün eşyamızı sokaklara saçtılar, çamaşırlarımız kaldırımları süsledi günlerce. Öyle acımasız, öyle alçakça...” (BEGA, s. 350).

Bu kötü tutuma sahip insanların yanında, çok iyi geçindikleri Türklerin de olduğunu ve onların bu dönemde, kendilerine çok yardımcı olduğunu vurgulayan kadın, sonunda göç etmek ve evlerinden ayrılmak zorunda bırakıldıklarını konuşmasına ekler.

Azınlıklar ve Türkler, Osmanlı Devleti'nden bu yana huzur ve barış içinde yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Zaman zaman ayaklanmalar ve sorunlar baş gösterse de, toplum bunu bir şekilde telafi etmeyi başarmıştır. Yaşanan olaylara suç boyutunda yaklaşıldığında, gazetede yayımlanan ve asılsız olma ihtimali olan bir haberin dâhi, insanların değerleri ve inançlarına zıt düşmesi halinde, ne boyutlara ulaşabileceği, kişiye neler yaptırabileceği açıktır.

6-7 Eylül olayları, azınlıklara yönelik olması bakımından, gizlenen ve açığa çıkmayı bekleyen, bastırılan duyguların, ufacık bir bahane ile ortaya çıkmasının sonucunda meydana gelmiştir. Toplumların değer yargılarına, geçmişlerine, atalarına ve ülkelerine sahip çıkmaları kadar olağan bir şey yoktur. Ancak bu savunma yapılırken savaşmayı, yağmalamayı, kötülüğü seçmek suçtur. Temelinde ise, galeyana gelmiş bir toplumun değerlerini ve saygınlığını ezdirmeme düşüncesi yatmaktadır.

2.3.2. Darp

Suç olarak değerlendirilecek olaylardan biri de *Sultanı Öldürmek* romanında, Akın adlı üniversiteli bir gencin, cinsel tercihleri nedeniyle bir başka roman kahramanı Yağız tarafından öldüresiye dövülmesidir. Akın'ın, tercihleri sebebiyle dili kesilmiş ve hastanelik edilmiştir.

Suç işleyen roman kişisi Yağız ise, Akın'ı normal bir erkek zannederek evine gittiğini, sonrasında beklemediği bir durumla karşılaşınca “namusunu korumak” adına Akın'ı dövdüğünü söyler. Olayı babasına anlatırken de kendine hiçbir zarar gelmediğinden ve Akın'ı nasıl dövdüğünden övünerek bahsetmiştir. Yağız'ın buradaki suçunun tek açıklaması, ötekileştirmektir. “Öteki” diye nitelendirilen her düşüncenin, ziyadesiyle rahatsızlık verdiği toplumsal yaşamda, insanların tercihlerinin, kişinin kendi alanına müdahale boyutunda olmadığı sürece anlayışla karşılanabilmesi, toplumsal huzur için oldukça önemlidir.

2.3.3. Aldatma

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi suç, oldukça geniş kapsamlıdır. Bir şeyin suç olması için yalnızca yasalarla sınırlandırılmış olması gerekmez.

Sis ve Gece'de, Sedat'ın eşini aldatması, yasalar gereğince olmasa da toplumsal ahlak açısından suç sayılır. Sedat, Mine'yle yaşadığı ilişki nedeniyle karısından ve çocuklarından uzaklaşmıştır. Mine'nin ortada olmamasından doğan mutsuzluğu da bir şekilde aile hayatına yansımaktadır.

Aldatmak, çok yönlü bir eylemdir. Neden yapıldığı bu güne kadar net bir şekilde cevaplanamamıştır. Ancak yeni heyecan arayışı, başkasına âşık olma, eşten sıkılma gibi durumlar, aldatmanın nedenleri arasında gösterilebilir. Sedat'ın aldatma nedeni ise Mine'nin, Sedat'ın eşi Melike'ye göre daha genç, daha hayat dolu, daha

eğlenceli olmasıdır. Sedat için bu özellikler Mine’yi, Melike’ye göre daha üstün kılmış, böylece Sedat Mine’yle birlikte olmayı tercih etmiştir.

*“Kız seni rahatlattı değil mi?
Hemen karşı çıkıyorum.
Hayır, düşündüğün gibi değil. Onu sevdim.
Ben de onu diyorum. Kız ayaklarını yerden kesti, çoktan unuttuğun bir dünyaya götürdü seni...”* (SVG, s. 11).

Yukarıdaki diyalog, Sedat’ın gördüğü bir rüyadan alıntıdır. Bu rüyada Sedat, birlikte çalıştığı ve yakın ilişkisi olan Yıldırım ile konuşur. Yıldırım, Sedat’ın meslektaşdır. Sedat’a hem iş hayatı hem özel hayat hakkında akıl veren bir abisi gibidir.

Sedat Mine’ye gerçekten âşık olmuştur. Bunu kendi kendine konuştuğu bir bölümde itiraf eder:

“Mine’den hem nefret ettim hem de ölümüne istedim onu. Ölümüne mi? Sadece ölümüne değil, değer verdiğim ne varsa hepsinden vazgeçme pahasına. Ailemi ayaklar altına alma pahasına” (SVG, ss. 43, 44).

Sedat, gerçek yaşamda ise bu duygusunu pek çok kişiden gizler. Bunların başında da ailesi gelir. Eşi, Mine’nin varlığından haberdardır ancak Sedat’la sevgili olduklarını bilmez. Sedat bazı zamanlar kendini eşine karşı suçlu hisseder. Eşini hala sever ancak Mine’ye duyduğu aşk çok daha başkadır. Sedat’ın Melike için düşünceleri, zihninden geçenler şeklinde okuyucuya aktarılır:

“Onu tanıdıkça daha çok sevdim, üç ay sonra nişanlandık, o yıl Melike mezun olur olmaz da evlendik. İyi bir eş oldu. Bizim meslek çilelidir. Bir bakarsın gece yarısı bir telefon gelir, hadi biz sokaklara. Bazen günlerce eve uğramadığımız olur. O bütün bunlara katlandı, hep destek oldu, belki de bu yüzden ayrılamadım ondan, gösterdiği dostluğa, özveriye ihanet edemedim.” (SVG, s. 48).

Bu bölümde Melike’den neden vazgeçemediği Sedat tarafından anlatılır. Karısının özverisi belki de bir acıma duygusu oluşturduğu için eşinden ayrılamaz. Ancak takıntılı sayılabilecek bir şekilde Mine’ye de bağlıdır. Eşi, çocukları, hatta mesleği bir yanda, Mine bunlardan ayrı bir yandadır.

Sedat, bu ilişki nedeniyle amcası tarafından sert bir şekilde uyarılır, kınanır ancak hiçbir şey onu Mine'den vazgeçiremez. Sedat'ın Mine'den vazgeçememesi, hayatındaki her şeyin yok olması pahasına onunla ilişkisine devam etmesi, kendini doyuramamasından ve zayıflığından kaynaklanır. Eşi ve iki çocuğu olduğu halde, mutluluğu dışarıda araması ve kendine engel olamaması onu aldatmaya itmiştir.

Aldatan roman kişilerinden bir diğeri *İstanbul Hatırası*'nda yer alır. İkinci maktul Mukadder Kınacı'nın, evliliği devam ederken, başka bir kadınla ilişkide olması, sonrasında karısından ayrılarak ilişki yaşadığı kadınla ikinci evliliğini yapması suç olarak kabul edilir. Romanda, asıl olaydan bağımsız bir bölüm olarak ele alınan bu kısım ile ilgili yeterli bilgiye sahip olunamadığından, incelemeler yukarıdaki bilgilerle sınırlı kalmıştır.

SONUÇ

Polisiye romanın bir roman türü olarak kendini kabul ettirmesi 20. Yüzyılın ortalarını bulmuş, bugün ise polisiye roman en çok okunan edebi türlerden biri olmuştur. Bu alan üzerinde yapılan çalışmalar ve incelemeler de polisiyenin ne kadar sevildiğini ve bu türün roman okurlarınca kabul edildiğini göstermektedir.

Polisiye romanın kabul gören ilk örneği 1800'lü yıllarda ABD'de yazılır. Edgar Allen Poe'nun öncülüğünde örneklerini vermeye başlayan bu tür, kimi dönemlerde oldukça fazla eleştiri görmüş, edebi bir tür sayılmamış ve belli dönemlerde yazılması kesintiye uğramıştır. Daha sonraları Sir Conan Doyle'un yarattığı Sherlock Holmes karakteri tüm dünya tarafından sevilmiş, ilgiyle takip edilmiş ve böylece polisiye roman, popüleritesini tekrar arttırmaya başlamıştır.

Polisiye roman, Dünya edebiyatındaki bu çıkışını devam ettirirken, Türk edebiyatında da sevilen ve ilgi gören bir tür olmuştur. Ahmet Mithat Efendi ile başlayan polisiye Türk romanı, bugün özellikle Ahmet Ümit ile devam etmektedir.

“Niçin polisiye roman yazıyoruz?” sorusuna, “Muhtemelen hiçbir zaman cinayet işleyemeyeceğimiz için” cevabını veren Ahmet Ümit, böylece neden polisiyeyi seçtiğini kendi ağzından açıklamış olur. İnsanların bastırdıkları, yaşayamadıkları duygularını, bir şekilde açığa vuran ve bunu romanlarıyla en güzel şekilde bizlere sunan Ahmet Ümit'in bu kadar sevilmesinin sebepleri arasında, romanlarının gerçekçiliği, işlenen cinayetlerin günlük hayata yakınlığı ve Ümit'in samimiyeti gösterilebilir.

Ahmet Ümit'in romanlarında görülen suçları; terör, hırsızlık ve cinayet gibi yasalarca “suç” olarak tanımlanmış eylemler ile; aldatma, şantaj, yalan konuşma gibi bireysel ama toplumsal etkileri de görülen suçlar oluşturur. Yarattığı karakterlerin psikolojilerine pek çok romanında geniş yer veren ve faili suça iten nedenleri geri planda ele alan yazar, yazdığı romanlarla işlenen suçlara ayna tutmuştur. Gerilim ve merak duygusu her romanında ortaktır ve romanlar şaşırtıcı sonlarıyla okurun ilgisini çekmiştir. Ahmet Ümit'in pek çok eserinde, sözünü emanet ettiği ve cinayetleri çözümlettiği isim, Başkomser Nevzat'tır.

Ümit, pek çok romanına kendi dünya görüşünü de yansıtmıştır. Özellikle siyasi içerikli eserlerinde, yazarın sözünü emanet ettiği kişi kendini açıkça belli eder. Ümit'in kendi ideolojisi de bilindiğinde, siyasi içerikli romanlarda verilen bir mesajın olduğu düşünülebilir. Romanlarda, yazara zıt görüşlü kişiler genellikle suç işleyen ve roman sonunda cezalandırılan kişilerdir. Ümit'in kendi görüşüne yakın kişiler ise suça bulaşmamış, ya da bulaşsa bile bunu haklı sebeplerle yapmış kişilerdir. Bu kişilerin genel özelliklerine bakıldığında, hepsinin farklı yaş gruplarından, farklı mesleklerden olduğu görülür. Bu kişi bazen bir polis, bazen temizlikçi, bazen bir çalgıcı, bazen de sıradan bir vatandaşdır. Ancak her suçlunun, suç işlerken kendine göre haklı sebepleri vardır. Bu sebepler bazı romanlarda açıkça kendini belli eder ve “böyle bir ortamda, bu şartlarda, bu cinayetin işlenmesi kaçınılmazdı” denebilir. Ancak bu söylem, yazarın her romanı için geçerli değildir. Bazı romanlarında çıkar yol olarak neden cinayetin seçildiği anlaşılmaz, ortada cinayet işlenecek elle tutulur bir sebebin olmadığı da düşünülür.

Ümit'in romanlarında tek bir suç ögesi yer almaz. Romanın konusunu oluşturan temel bir suç ögesi vardır. Bu yanında başka suçlara da rastlanabilir. Asıl suç, derinlemesine işlenebilecek ipuçlarını ve detayları içerirken, romanda bahsedilen küçük bir suç olabilir ve buna ait yeterli bilgi olmayabilir. Böyle suçların detaylı incelemesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır.

Kullanılan suç aletlerine bakıldığında en fazla bıçak ya da bıçak gibi kesici bir aletle karşılaşılır. Bunun yanında kullanılan başka suç aletleri de vardır. Bunların neler olduğu romanın akışı içinde ya da cinayetin çözümlendiği anda okuyucuya anlatılır.

Polisiye roman; en kısa tanımıyla, bir suç ve suçun çözüme kavuşması durumudur. Böyle bakıldığında, bu romanlar bir şablona oturtulabilir. Ancak Ümit'in romanlarında, suçluların cinayetleri işleme nedenleri aynı bile olsa, bu cinayetleri işleme şekilleri ve olay örgüsünün kurgulanışı birbirinden farklıdır. Bu nedenle onun bir romanının, bir diğerinin benzeri olduğu düşüncesi uyanmaz. Bu bakımdan Ümit için, kendini tekrar etmeyen bir yazar denebilir. Romanlardaki cinayetlerin çözümlenmesi, her romanda beklenmedik bir şekilde karşımıza çıkar. Suçluyu

tahmin etmek oldukça zordur. Cinayetler çözümlenirken her seferinde farklı bir yolla, tesadüfen ya da titiz bir çalışmayla suçluya ulaşılır. Suçlu yakalandıktan sonra ise, cinayetin ya da suçun nedenleri kişiye itiraf ettirilir. Böylece cinayetin neden işlendiğini anlamak daha da kolaylaşır. Bu bakımdan, Ümit'in romanlarında suçlu yakalandıktan sonra, olayın nedeni ve nasılıyla ilgili hiçbir soru aklımıza takılmaz.

Ümit'in romanlarının yanı sıra hikâye ve masal kitapları ve bu kitaplarda yer alan suç unsurları da vardır. Bu eserleri, asıl incelemenin dışında tuttuk. Hikâye ve masal kitaplarında yer alan suç unsurlarına, bu bölümde değinmenin yararlı olacağına karar verdik. Bu eserler incelendiğinde ortaya çıkan suç unsurları da kısaca şöyle sıralanabilir: Öfke sebebiyle cinayet işleme, intikam sebebiyle cinayet işleme, kıskançlık sebebiyle cinayet işleme, cinayet kastı olmaksızın ölüme sebebiyet verme, maddi çıkar uğruna cinayet işleme, nefret sebebiyle cinayet işleme, akli dengesizlik sebebiyle cinayet işleme, onur sebebiyle cinayet işleme, namus cinayeti, aşk uğruna cinayet işleme, aile onurunu kurtarmak için cinayet işleme, aldatma, hırsızlık, suçlu polisler, şantaj, çocuk istismarı.

Ümit'in hikâye ve masal kitaplarında yer alan bu suçlara bakıldığında, suçların birçoğunun romanlarında yer alan suçların çok benzeri olduğu görülür.

EKLER**EK 1: AHMET ÜMİT'İN ESERLERİ ÜZERİNE HAZIRLANAN
LİSANSÜSTÜ TEZLER**

- Tefik İldemir “*Ahmet Ümit'in 'Sis ve Gece' adlı yapıtı ile Friedrich Dürrenmatt'ın 'Gözlemcileri Gözlemleyenin Gözlemi' adlı yapıtının incelenmesi*” (2005)

İldemir'in, yukarıda adı geçen bu tezinde, öncelikle polisiye roman hakkında kısaca bilgi verilmiş, polisiye romanla ilgili önemli terim ve kavramlardan kısaca bahsedilmiş, daha sonra günümüzün önemli polisiye yazarlarından Ahmet Ümit'in bir eseri ile Alman polisiye yazarı Friedrich Dürrenmatt'ın bir eserinin karşılaştırması yapılmıştır.

- Habibe Gezer “*Türk edebiyatında polisiye roman ve Ahmet Ümit'in polisiye roman kurguları*” (2006)

İki bölümden oluşan bu tezin ilk kısmında, polisiye romanın tanımı yapılmış, tarihçesine ilişkin bilgiler verilmiştir. İkinci kısımda ise, ele alınan Ahmet Ümit romanları, ilk kısımda verilen teknik bilgiler doğrultusunda tahlil edilmiştir.

- Aylin Ulusan “*Ahmet Ümit'in Patasana romanının çeviri analizi*” (2013)

Ulusan'ın tezinde, Ahmet Ümit'in Patasana adlı romanının, Türkçeden Almancaya çevrili yapılmıştır. Daha sonra Ahmet Ümit ve eseri hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

- Duygu Hamzaoğlu “*Ahmet Ümit'in romanlarında suçlu tipleri*” (2014)

Duygu Hamzaoğlu, tez çalışmasında öncelikle suç unsuruna ait bilgiler vermiş ve kısa açıklamalar yapmıştır. Suçun tanımı, insan ve suç ilişkisi, suçun toplumsal hayattaki yeri gibi konulara değinmiştir. Asıl bölümde ise, Ahmet Ümit'in romanlarında yer alan suçlu tiplerini tespit ve tahlil etmiştir.

- Deniz Polater “*Ahmet Ümit'in romanlarında gotik bellek*” (2015)

Polater, öncelikle gotik kavramının ne anlama geldiğine dair geniş bir bilgilendirme yaptığı tezinde daha sonra, Ahmet Ümit'in sanat anlayışından ve romanlarında yer alan gotik unsurlardan bahsetmiştir.

- Derya Ünal “*Elif Şafak'ın Aşk romanı ile Ahmet Ümit'in Bab-ı Esrar romanının mukayesesi*” (2015)

Mevlana ve Şems'e ait ögelerin yoğunlukta olduğu her iki romanda da bir karşılaştırma yapılması amaçlanmıştır. Mevlana ve Şems-î Tebrîzî arasındaki ilişkinin, her iki romanda da nasıl kurgulandığının benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durulmuştur.

- Fatma Koç, “*Hasan Seyidbeyli'nin Cepheden Cepheye adlı romanı ile Ahmet Ümit'in Sultanı Öldürmek romanının dil özellikleri açısından karşılaştırılması*” (2016)

Azeri Türkçesiyle yazılan Cepheden Cepheye adlı roman ile Türkiye Türkçesiyle yazılan Sultan'ı Öldürmek adlı roman ses, şekil, dil bilgisi özellikleri bakımından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Romanın sonunda ise, her iki dil arasındaki benzerlikler ve farklılıklar listelenmiştir.

- Yusuf Güzdüz “*Ahmet Ümit'in masal kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi*” (2016)

Bu tez çalışmasında, polisiye yazar olarak ün kazanmış Ahmet Ümit'in, çocukları için yazdığı masal kitapları incelenmiştir. Ele alınan iki masal kitabı, çocuk edebiyatının temel nitelikleri bağlamında değerlendirilmiştir.

- Olga Dritsa “*Ahmet Ümit'in ve Petros Markaris'in polisiye romanlarında sosyal hayat*” (2017)

Olga Dritsa'nın yüksek lisans tezinde, Ahmet Ümit ve Yunan meslektaş, polisiye yazar Petros Markaris'ten yola çıkılarak, her iki ülkedeki polisiye romanın doğuşu ve gelişim evreleri incelenmiştir. Öncelikle edebiyatın, daha sonra da polisiye romanın toplumun ayrılmaz bir parçası olduğu görüşü savunulmuştur.

EK 2: AHMET ÜMİT'İN ROMANLARINDAKİ SUÇ DÖKÜMÜ

Roman Adı	Suçlu	Suç	Suçun Sebebi	Suç Aleti	Suç Mekanı
SVG	Cuma	Cinayet	Namus	Bıçak	Cuma'nın Evi
Pa	Halaf	Cinayet	Namus	Bıçak	-
Pa	Seyithan	Cinayet	Töre	Tabanca	Mağara
BEGA	Kasım	Cinayet	Töre-Namus	Bıçak	Kasım'ın Evi
BEGA	Sadri	Cinayet	Aşk	Bıçak	Tarlabaşı
K	Doğan	Cinayet	Para	-	-
Ka	Selim	Kaçakçılık	Para	-	-
BE	Ziya ve iki adamı	Otel Kundaklama	Para	-	Ziya'nın Otel
EGV	İttihat ve Terakki Cemiyeti Üyeleri	Cinayet	Çıkar Uğruna	Silah	Selanik
İH	Kudret	Cinayet	Vefa Duygusu	Silah	Nizam'ın Eğlence Mekânı
EGV	Ruşeym	Cinayet	Vefa Duygusu	Silah	Tiyatro Binası
EGV	Fuad'ın Adamı	Cinayet	Meşru Müdafaa	Silah	Cezmi Binbaşı'nın Evi
KK	Kerem	Cinayet	İntikam	Demir Çubuk	Moskova'da Bir Okul
Pa	Patasana	Ülkeye İhanet	İntikam	-	-
Pa	Timothy	Cinayet	İntikam	-	Cami
Pa	Timothy	Cinayet	İntikam	-	Fırat Nehri Yakınlarında Bir Köy
Pa	Timothy	Cinayet	İntikam	Bakır Tel	Fırat Nehri Yakınlarında Bir Köy
Ninatta'nın Bileziği	Nuvanıza	Cinayet	İntikam	Kılıç	-
Ka	Can	Cinayet	İntikam	Bıçak	Selim'in Evi

Ka	Tonguç	Cinayet	İntikam	Silah	-
İH	Demir ve Yekta	Cinayet	İntikam	Bıçak	Demir'in Evi
Ka	Nazmi	Cinayet	Cinnet	Silah	Nazmi'nin Evi
K	Doğan	Cinayet	Hırs ve Bencillik	-	Resul'un Evi
Ka	Selim	Cinayet	Hırs ve Bencillik	-	Mağara
Ka	Selim Mehmet Cengiz	Cinayet	Hırs ve Bencillik	Patos Makinesi	Doğuda Bir Köy
SÖ	Fazilet	Hırsızlık	Maddi Çıkar	-	Nüzhet'in Evi
SÖ	Nüzhet	Tehdit	Hırsızlık Şüphesi	-	-
BR	Ali Rıza Bey	Cinayet	Maddi Çıkar	-	Beyoğlu'nda Bir Apartman
BR	Selim	Cinayet	İtibar	-	Kartal'ın Evi, Aysun'un Evi
BR	Selim	Cinayet	İtibar	-	Paris'te Bir Otel
BR	Selim	Cinayet	İtibar	Tabanca	Selim'in İş Yeri
BE	Aleaddin	Cinayet	Kıskançlık ve Nefret	Bıçak	Şems'in Evi
EGV	Halk	Cinayet	Nefret	-	-
BEGA	Sokak Çocukları	Cinayet	Himaye	-	Beyoğlu
İH	Üç Genç	Taciz	-	-	Beyoğlu'nda Bir Meyhane
İH	Arif Usta	Yaralama	Himaye	Bıçak	Beyoğlu'nda Bir Meyhane
SVG	Piç Neco	Çocuk İstismarı	Maddi Çıkar	-	-
SVG	Şeref	Çocuk İstismarı	Maddi Çıkar	-	-
SÖ	Adem	Şantaj/Rüşvet	Maddi Çıkar	-	-
BEGA	Polisler	Rüşvet	Maddi Çıkar	-	Beyoğlu'nda Eğlence Mekanları
Pa	Çolak Memili ve Adamları	Kaçakçılık	Maddi Çıkar	-	-

Ka	Malik	Silah Kaçakçılığı	Maddi Çıkar	-	-
K	Yalvaç ve Güngör	Sahte Kimlik	Gizlenmek	-	-
Ka	Selim	Sahte Kimlik	Gizlenmek	-	-
İH	Ömer	Sahte Kimlik	Yurt Dışına Çıkmak	-	-
EGV	Şehsuvar Sami	Sahte Kimlik	Gizlenmek	-	-
SVG	Fahri	Siyasi Suçlar	Fikir Ayrılıkları	-	-
Pa	Cemşit Hamit Bedirhan	Siyasi Suçlar	Fikir Ayrılıkları	-	-
K	Doğan	Siyasi Suçlar	Fikir Ayrılıkları	-	-
K	Doğan Resul Nejat	Cinayet	Siyasi Görüş Farklılığı	Tel	Otobüs
Ka	Bingöllü Kadir	Siyasi Suç	Siyasi Görüş Ayrılığı	-	-
İH	Namık Karaman	Siyasi Suç	Siyasi Görüş Ayrılığı	-	Namık'ın Evi
İH	Halk	Gayrimüslimlere Eziyet	Selanik'te Atatürk'ün Evine Zarar Verilmesi	-	Türkiye'de Çeşitli Yerler
SÖ	Yağız	Darp	Namusunu Korumak	-	Akın'ın Evi
SVG	Sedat	Aldatma	Aşk	-	-
İH	Mukadder Kınacı	Aldatma	Aşk	-	-

KAYNAKÇA

- ADUGİT, Yavuz, “**İntikam: Adaletin Estetiği**”, Sanat ve Tasarım Dergisi, C.1, S. 1, s. 11-32.
- AKALIN, Şükrü Halûk, “**Türkçe Sözlük**”, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.
- ALAGÜNEY, Ahmet Haşim, “**PKK Terör Örgütünün Dağ Kadrosuna Katılımını Etkileyen Faktörler**”, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara, 2013 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ALEMDAR, Korkmaz, “6-7 Eylül Olaylarından Ders Alınabilir mi?”, **Varlık Dergisi**, Sayı:1296, 2015 Eylül, s.4-5.
- BAUDELAİRE, Charles, “Kötülüğün Soğuk Mührü”, **Ot Dergisi**, Sayı:59, 2018 Ocak.s. 5
- BELGE, Murat, “**Edebiyat Üstüne Yazılar**”, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.
- BULUT, İlhan, “**Nefret Saiki ile İşlenen Suçlar**”, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BUTCHER, James N., MİNEKA Susan, HODEY Jill M., “**Anormal Psikoloji**” (Çev: Okkan Gündüz), Kaknüs Yayınları, İstanbul 2013, s.640.
- CANTER, David, “**Suç Psikolojisi**”, İmge Kitabevi, Ankara, 2011.
- CEBECİ, Oğuz, “**Psikanalitik Edebiyat Kuramı**”, İthaki Yayınları, İstanbul, 2015.
- CEREN, Tuğba, “**Türkiye’de Görülen Töre Cinayetlerinin Sosyolojik, Antropolojik ve Kültürel Kökenine Bakış**”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ÇOKLAR, Işık, “**Kişilik Özellikleri İle Bağışlama Eğilimi Arasındaki İlişkinin İntikam Güdüsü ve Adalete Duyarlılık Temelinde İncelenmesi**”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014 (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

EMRE, İsmet, “**Edebiyat ve Psikoloji**”, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.

ERDOĞAN, Altay Ömer, “Üst Başlık Su, Alt Başlık Ceza: Edebiyatın Adaleti”,
Varlık Dergisi, S. 1240, s. 4-8.

GEZER, Habibe, “**Türk Edebiyatında Polisiye Roman ve Ahmet Ümit’in Polisiye Roman Kurguları**”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2006 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

GÜLEÇ, Cengiz, “**Psikiyatrinin ABC’Sİ**”, Say Yayınları, İstanbul, 2014.

HAMZAOĞLU, Duygu, “**Ahmet Ümit’in Romanlarında Suçlu Tipleri**”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 2014 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

HASANOĞLU, Çiğdem, **1980 Sonrası Türkiye’de Toplumsal Cinnet Olayları**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

HASSAN, Ümit, “Siyasi Suç Kavramı”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C.26, S.1.

IRMAK, Türkan, “**Çocuk İstismari ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler**”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008 (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

KULA, Onur Bilge, “**Yazınsal Yapıt ve Ahmet Ümit Nasıl Okunabilir?**” Everest Yayınları, Haziran, 2016.

OLGUN, Tuba, “**Travmatik Kayıpların Ardından Gelişen Yas Sürecini Belirleyen Etmenler**”, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul, 1999 (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi).

ÖZTOK, İlyas, “**Fiziki Çevrenin İnsan Psikolojisi Üzerine Etkileri ve Suç İlişkisi**”, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, 2009 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ROLOFF, Bernhard – SEEBTON, Georg, “**Cinayet Sineması**”, (Çev. Süheyla Salih – Saliha N. Kaya), Alan Yayıncılık, İstanbul, 1997.

RUGGIERO, Vincenzo, “**Edebiyat ve Suç**”, Everest Yayınları, Haziran, 2009.

SAĞLIK, Şaban, “**Popüler Roman-Estetik Roman**”, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.

SELÇUK, Serkan, “**Ekonomik Suçlarla Mücadelede Kolluğun Etkinliğinin Artırılması Jandarma Örneği**”, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ŞAHİN, Seval, “**Cinai Meseleler**”, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2017.

ŞENCAN, Buse, “**Bağlanma Örüntüleri ve Psikolojik İyilik Hali Arasındaki İlişkilerde Duygusal Şemalar, Duygusal Zorlamaya Tolerans ve Kişilerarası Beklentilerin Rolü**”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

TCK Madde 25

Ümit, Ahmet, “**Kızıl Nehirler Nereye Dökülür?**” Radikal Kitap, Sayı: 8, İstanbul 2001, s.7.

ÜMİT, Ahmet, “**Sis ve Gece**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2013.

ÜMİT, Ahmet, “**Kar Kokusu**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2010.

ÜMİT, Ahmet, “**Patasana**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2013.

ÜMİT, Ahmet, “**Kukla**”, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2006.

ÜMİT, Ahmet: “**Ninatta'nın Bileziği**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2013.

ÜMİT, Ahmet: “**Beyoğlu Rapsodisi**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2011.

ÜMİT, Ahmet: “**Kavim**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2014.

ÜMİT, Ahmet: “**Bab-ı Esrar**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2013.

ÜMİT, Ahmet: “**İstanbul Hatırası**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2013.

ÜMİT, Ahmet: “**Sultanı Öldürmek**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2012.

ÜMİT, Ahmet: “**Beyoğlu’nun En Güzel Abisi**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2013.

ÜMİT, Ahmet: “**Elveda Güzel Vatanım**”, Everest Yayınları, İstanbul, 2015.

ÜYEPAZARCI, Erol: “**Korkmayınız Mister Sherlock Holmes! Türkiye’de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-2006) C.1-2**”, Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık, İstanbul, 2008.

YETER, Özlem: “**Bağlanma Stilleri, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Doyumu ve Kıskançlık İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Araştırma**”, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

<http://doc.player.biz.tr/25824314-Turkiye-deki-namus-cinayetlerinin-dinamikleri-hareket-olasılıklari.html/> adresinden 12 Temmuz 2017’de alınmıştır.

www.internethaber.com/amet-umitten-yen--roman-mujdesi-foto-galerisi-1807882.html/ adresinden 22 Ekim 2017’de alınmıştır.

www.youtube.com/watch=LUZptMI93pQ adresinden 31 Ekim 2017’de alınmıştır.

ÖZ GEÇMİŞ

1991 yılında Giresun'da dünyaya geldi. İlkokulu Yeşil Giresun İlkokulu'nda, ortaokulu Giresun Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu'nda tamamladı. Lise öğrenimini 2008 yılında Giresun Lisesi'nde bitirdi. 2013 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 2014 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'na kaydoldu. 2013-2014 yılları arasında Giresun Ticaret Meslek Lisesi'nde vekil öğretmen olarak çalıştı. 2016-2018 yılları arasında Özel Giresun Final Temel Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı.

